

Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης

C 177

Έκδοση
στην ελληνική γλώσσα

Ανακοινώσεις και Πληροφορίες

59ο έτος

18 Μαΐου 2016

Περιεχόμενα

III Προπαρασκευαστικές πράξεις

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

515η σύνοδος ολομέλεια της ΕΟΚΕ της 16ης και 17ης Μαρτίου 2016

2016/C 177/01	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Αναβάθμιση της ενιαίας αγοράς: περισσότερες ευκαιρίες για τους πολίτες και τις επιχειρήσεις» [COM(2015) 550 final]	1
2016/C 177/02	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με το ενημερωτικό δελτίο που πρέπει να δημοσιεύεται κατά τη δημόσια προσφορά κινητών αξιών ή κατά την εισαγωγή κινητών αξιών προς διαπραγμάτευση» [COM(2015) 583 final]	9
2016/C 177/03	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέματα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα — Χάρτης πορείας προς μια συνεκτικότερη εξωτερική εκπροσώπηση της ζώνης του ευρώ σε διεθνή φόρουμ» [COM(2015) 602 final] και «Πρόταση απόφασης του Συμβουλίου για τη θέσπιση μέτρων με σκοπό τη σταδιακή καθιέρωση ενιαίας εκπροσώπησης της ζώνης του ευρώ στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο» [COM(2015) 603 final — 2015/0250 (NLE)]	16
2016/C 177/04	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 806/2014 με σκοπό τη θέσπιση ευρωπαϊκού συστήματος ασφάλισης καταθέσεων» [COM(2015) 586 final — 2015/0270 (COD)]	21
2016/C 177/05	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέματα «Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα σχετικά με τα βήματα για την ολοκλήρωση της οικονομικής και νομισματικής ένωσης» [COM(2015) 600 final] και «Απόφαση (ΕΕ) 2015/1937 της Επιτροπής, της 21ης Οκτωβρίου 2015, για τη σύσταση ανεξάρτητου συμβουλευτικού Ευρωπαϊκού Δημοσιονομικού Συμβουλίου» [C(2015) 8000 final]	28
2016/C 177/06	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Σύσταση για σύσταση του Συμβουλίου σχετικά με τη σύσταση εθνικών συμβουλίων ανταγωνιστικότητας εντός της ζώνης του ευρώ» [COM(2015) 601 final]	35

EL

2016/C 177/07	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Σύσταση για σύσταση του Συμβουλίου σχετικά με την οικονομική πολιτική της ζώνης του ευρώ» [COM(2015) 692 final]	41
2016/C 177/08	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση του Προγράμματος Στήριξης Διαρθρωτικών Μεταρρυθμίσεων για την περίοδο 2017 έως 2020 και την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΕ) αριθ. 1303/2013 και (ΕΕ) αριθ. 1305/2013» [COM(2015) 701 final — 2015/0263 (COD)]	47
2016/C 177/09	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέματα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο — Εφαρμογή του ευρωπαϊκού θεματολογίου για την ασφάλεια: σχέδιο δράσης ΕΕ για την καταπολέμηση του λαθρεμπορίου και της χρήσης πυροβόλων όπλων και εκρηκτικών» [COM(2015) 624 final] και «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσου 2002/475/ΔΕΥ του Συμβουλίου για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας» [COM(2015) 625 final — 2015/0281 (COD)]	51
2016/C 177/10	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1406/2002, σχετικά με τη σύσταση ευρωπαϊκού οργανισμού για την ασφάλεια στη θάλασσα» [COM(2015) 667 final — 2015/0313 (COD)]	57

III

(Προπαρασκευαστικές πράξεις)

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

515Η ΣΥΝΟΔΟΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΗΣ ΕΟΚΕ ΤΗΣ 16ΗΣ ΚΑΙ 17ΗΣ ΜΑΡΤΙΟΥ 2016

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Αναβάθμιση της ενιαίας αγοράς: περισσότερες ευκαιρίες για τους πολίτες και τις επιχειρήσεις»

[COM(2015) 550 final]

(2016/C 177/01)

Εισηγητής: ο κ. Antonello PEZZINI

Στις 15 Ιουλίου 2015, και σύμφωνα με το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα

«Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Αναβάθμιση της ενιαίας αγοράς: περισσότερες ευκαιρίες για τους πολίτες και τις επιχειρήσεις»

[COM(2015) 550 final].

Το ειδικευμένο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του την 1η Μαρτίου 2016.

Κατά την 515η σύνοδο ολομέλειας, της 16ης και 17ης Μαρτίου 2016 (συνεδρίαση της 16ης Μαρτίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 170 ψήφους υπέρ, 2 ψήφους κατά και 1 αποχή.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ) έχει επανειλημμένα υποστηρίξει ότι η ενιαία αγορά αποτελεί ζωτική συνιστώσα της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, η οποία είναι σε θέση να αποφέρει άμεσα οφέλη και να ευνοήσει τη δημιουργία βιώσιμης ανάπτυξης στις ευρωπαϊκές οικονομίες.

1.1.1. Η ΕΟΚΕ ζητεί, κατά την υλοποίηση της ενιαίας αγοράς, να δοθεί σημασία στους τομείς της πράσινης οικονομίας, αυξάνοντας τα βιώσιμα πρότυπα παραγωγής και κατανάλωσης στην αγορά και συνεχίζοντας την εφαρμογή των αρχών της κυκλικής οικονομίας και της καταπολέμησης της κλιματικής αλλαγής, μέσω της εξέτασης νέων δεικτών.

1.1.2. Όσον αφορά την αγορά ενέργειας, η ΕΟΚΕ κρίνει αναγκαία την εντατικοποίηση των προσπαθειών και των επενδύσεων στον τομέα των δικτύων φυσικού αερίου και ηλεκτρικής ενέργειας, καθώς και την εφαρμογή της αρχής της επικουρικότητας στην περίπτωση της αποθήκευσης ενέργειας μεταξύ των διαφόρων κρατών μελών.

1.2. Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο θα πρέπει να επιδεικνύουν ολοένα και μεγαλύτερη προσοχή στην ενιαία αγορά και στην κοινωνική ένταξη των Ευρωπαίων πολιτών και εργαζομένων.

1.3. Όσον αφορά τη δέση μέτρων για την κινητικότητα των εργαζομένων, απότερος σκοπός της θα πρέπει να είναι η άρση όλων των εμποδίων που παρακωλύουν την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων με παράλληλη διατήρηση υψηλών επιπέδων ασφάλειας και, προς το σκοπό αυτό, η ΕΟΚΕ προσβλέπει στη βελτίωση του συντονισμού μεταξύ των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης, με την καθιέρωση φορέων κοινωνικής ασφάλισης με καθήκοντα αναγνωρισμένα σε ευρωπαϊκό επίπεδο· θεωρεί δε θεμελιώδους σημασίας την πλήρη εφαρμογή των διατάξεων της Συνθήκης σχετικά με τα δικαιώματα ενημέρωσης και διαβούλευσης των εργαζομένων και προσβλέπει στη μεγαλύτερη συμμετοχή των εργαζομένων στη διαχείριση της επιχείρησης.

1.4. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι οι καταναλωτές πρέπει να αντιμετωπίζονται ως ζωτικοί παράγοντες της ενιαίας αγοράς και καλεί την Επιτροπή να αναλάβει πιο δραστήριο ρόλο για τον συντονισμό του κοινοτικού δικαίου στον εν λόγω τομέα και να επιδιώξει τη βελτίωση των μηχανισμών επίλυσης διαφορών. Θεωρείται αναγκαίο να καταβληθούν μεγαλύτερες προσπάθειες για τη βελτίωση της ασφάλειας των προϊόντων και της εποπτείας της αγοράς, με επίδειξη ιδιαίτερης προσοχής στα κρούσματα απάτης στην ψηφιακή αγορά. Προς το σκοπό αυτό, επιθυμεί τη θέσπιση ενός ορθολογικού μηχανισμού συλλογικών προσφυγών για τους καταναλωτές, με ισχύ τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνικό επίπεδο.

1.5. Η ΕΟΚΕ κρίνει σκόπιμη τη βελτίωση των λιανικών χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών σε όλες τις χώρες και προσβλέπει στην εγκαινίαση ενιαίων θυρίδων και δικτύων θυρίδων στις διάφορες χώρες, συνδεδεμένων σε ένα κεντρικό ευρωπαϊκό σύστημα.

1.6. Η κοινωνική και η συνεργατική επιχειρηματικότητα είναι ζωτικής σημασίας για την κοινωνική συνοχή, με στόχο τη διασφάλιση πιο αποτελεσματικής και βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης στους Ευρωπαίους πολίτες. Προς το σκοπό αυτό, η ΕΟΚΕ μπορεί να συμβάλει στον προβληματισμό της Επιτροπής και έχει ήδη προτείνει μια μόνιμη δομή⁽¹⁾ για την ενδεδειγμένη εξέταση των σχετικών παραμέτρων.

1.7. Οι υπηρεσίες και τα δίκτυα που παρέχουν υποστήριξη και πληροφορίες, νομικές συμβουλές, βοήθεια σε θέματα μάρκετινγκ και άλλες υπηρεσίες πρέπει επίσης να καλύπτουν όλο το φάσμα των τύπων επιχειρήσεων⁽²⁾, με ιδιαίτερη έμφαση στις πολύ μικρές επιχειρήσεις.

1.7.1. Όλες οι πλέον αντιπροσωπευτικές οργανώσεις των διαφόρων τύπων επιχειρήσεων πρέπει να έχουν συμμετοχή στον κοινωνικό διάλογο, εφόσον καταδεικνύεται η αντιπροσωπευτικότητά τους.

1.8. Οι ευρωπαϊκές επιχειρήσεις, κυρίως οι ΜΜΕ και ακόμη περισσότερο οι πολύ μικρές επιχειρήσεις, έχουν ανάγκη από μια ισχυρή και δυναμική ενιαία αγορά. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί ότι χρειάζεται μια νομοθετική πρόταση για την αφερεγγυότητα των επιχειρήσεων, την αναδιάρθρωση σε πρώιμο στάδιο και επιδοκιμάζει την πρόταση για την παροχή «δεύτερης ευκαιρίας» στους επιχειρηματίες. Στην εν λόγω πρόταση θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στην προστασία των εργαζομένων και των καταναλωτών, εξασφαλίζοντάς τους επαρκείς διασφαλίσεις.

1.9. Η ΕΟΚΕ κρίνει αναγκαίο να ενισχυθεί, μεταξύ επιχειρήσεων και δημοσίων αρχών, η εφαρμογή της αρχής αμοιβαίας αναγνώρισης μη εναρμονισμένων αγαθών.

1.10. Η ΕΟΚΕ τονίζει την ανάγκη μείωσης και εξάλειψης των διοικητικών φραγμών που τροχοπεδούν την ανάπτυξη των επιχειρήσεων και επιβαρύνουν περισσότερο τις πολύ μικρές, τις μικρές και τις μεσαίες επιχειρήσεις. Οι πρόσθετες και περιττές απαιτήσεις που επιβάλλονται από τα κράτη μέλη θα ήταν σκόπιμο να καταργηθούν εάν έρχονται σε αντίθεση με κάποια οδηγία ή με τους στόχους της. Επιπλέον, η Επιτροπή θα πρέπει να ασκεί μεγαλύτερο έλεγχο για την εξακρίβωση της συνέπειας. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι θα πρέπει να διατηρηθούν οι ιδιαιτερότητες των ελευθέρων επαγγελματιών, με παράλληλη ενίσχυση της διαδικτυακής (on-line) συνεργασίας μεταξύ των αρχών των κρατών μελών.

1.11. Είναι σημαντικό να βελτιωθεί η αποτελεσματικότητα της οδηγίας για τις υπηρεσίες και οι διαδικασίες κοινοποίησής της, αποτρέποντας την εκδήλωση παντός είδους προστατευτισμού και την εμφάνιση πρόσθετων εμποδίων στην ελεύθερη κυκλοφορία των υπηρεσιών, με τη βοήθεια μιας προσέγγισης ανά τομέα για τον εντοπισμό τυχόν αποκλίσεων και εμποδίων, και —σε περιπτώσεις αποδεδειγμένης μη συμμόρφωσης με την οδηγία— απαιτείται να επικρατήσει η αρχή της «μηδενικής ανοχής» μέσω διαδικασιών επί παραβάσει.

⁽¹⁾ ΕΕ C 177 της 11.6.2014, σ. 1.

⁽²⁾ ΕΕ C 255 της 22.9.2010, σ. 31.

1.12. Η ΕΟΚΕ ευελπιστεί ότι θα επιδιωχθεί η καλύτερη εφαρμογή τόσο της οδηγίας 96/71/EK σχετικά με την απόσπαση εργαζομένων όσο και της οδηγίας του 2014 για την εφαρμογή της προαναφερθείσας οδηγίας.

1.13. Κρίνεται σημαντικό και σκόπιμο να δοθεί ιδιαίτερη σημασία στην αναγνώριση των ακαδημαϊκών και επαγγελματικών προσόντων, υποστηρίζοντας την εφαρμογή της αμοιβαίας αναγνώρισης μέσω μιας διαδικασίας εναρμόνισης η οποία θα διασφαλίζει ισότιμη πρόσβαση.

1.13.1. Υπό αυτή την έννοια, καθίσταται σημαντική η επέκταση της ευρωπαϊκής επαγγελματικής ταυτότητας σε νέα επαγγέλματα.

1.14. Είναι επίσης θεμελιώδους σημασίας να υποστηριχθεί η ευρωπαϊκή τυποποίηση με τη βοήθεια ενός συστήματος «από τη βάση προς την κορυφή» και με την αδιάλειπτη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων, των καταναλωτών και των περιβαλλοντικών οργανώσεων.

1.15. Η ΕΟΚΕ συνιστά να δρομολογηθεί μια εκστρατεία για την άμεση συμμετοχή των πολιτών, ιδίως των νέων, ως κοινό κληροδότημα της ευρωπαϊκής ιδιγένειας, σε συνδυασμό με την προώθηση μιας **εφαρμογής για «έξυπνα» κινητά τηλέφωνα** και μιας διαδραστικής ηλεκτρονικής θυρίδας στην ΕΕ —σε όλες τις επίσημες γλώσσες της και με προσωπικές συνεισφορές— προκειμένου να συμβάλει στην καλύτερη διαχείριση της πλήρους και ορθής λειτουργίας της ενιαίας αγοράς, καθώς και στην καταπολέμηση της ασύμμετρης πληροφόρησης από κοινού με τους πολίτες και προς όφελός τους. Η ΕΟΚΕ ζητεί επίσης τη θεσμοδότηση ενός προγράμματος **«Erasmus για τη βιοτεχνία και τη μαθητεία στην ενιαία αγορά»**, με στόχο να παρασχεθεί στους νεαρούς βιοτέχνες, στους νέους ελεύθερους επαγγελματίες και στους μαθητευόμενους η δυνατότητα έμπρακτης συνειδητοποίησης του ενιαίου χαρακτήρα της ευρωπαϊκής εσωτερικής αγοράς και ανταλλαγής εμπειριών και τεχνογνωσιών.

1.16. Η ΕΟΚΕ θεωρεί εξίσου σημαντική την, εκτός της ΕΕ, εγκαινίαση μιας εκστρατείας προώθησης με την ενεργό συμμετοχή της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Εξωτερικής Δράσης, η οποία θα έχει ως σύνθημα: **«Ενιαία ευρωπαϊκή αγορά — μοναδική ευκαιρία για ασφαλείς και σταθερές εταιρικές σχέσεις με περισσότερα από 500 εκατ. άτομα»**.

2. Χάρτης πορείας για την πλήρη αξιοποίηση των δυνατοτήτων της ενιαίας αγοράς

2.1. Η ενιαία αγορά αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης στον οποίο βασίζεται η εμπιστοσύνη των πολιτών στο ευρωπαϊκό σχέδιο, το πνεύμα πρωτοβουλίας των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων, η αρμονική και βιώσιμη ανάπτυξη τόσο των παραγωγικών και εμπορικών δραστηριοτήτων όσο και των δραστηριοτήτων στον τομέα των υπηρεσιών, η αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού.

2.2. Προσφάτως, η Επιτροπή δρομολόγησε τις προτάσεις σχετικά με μια Ευρωπαϊκή Ενεργειακή Ένωση, τη στρατηγική για την ψηφιακή ενιαία αγορά, ένα σχέδιο δράσης για τη δημιουργία μιας Ένωσης Κεφαλαιαγορών, την πρωτοβουλία «Εμπόριο για όλους», μια ολοκληρωμένη δέσμη μέτρων για την κυκλική οικονομία, καθώς και μια δέσμη μέτρων για τη διαφάνεια των φορολογικών συστημάτων.

2.3. Έχοντας δημιουργηθεί για να μπορέσουν όλοι οι Ευρωπαίοι πολίτες να επωφεληθούν πλήρως από τα οφέλη που απορρέουν από τη δυνατότητά τους να ζουν, να εργάζονται, να μετακομίζουν, να σπουδάζουν, να παράγουν, να πωλούν και να αγοράζουν αγαθά σε οποιαδήποτε χώρα της ΕΕ χωρίς κανέναν είδους περιορισμό, η ενιαία αγορά —κατά τα 23 έτη ύπαρξής της— συνέβαλε στην εξάλειψη μιας πλειάδας εμποδίων και προσκομμάτων που παρακώλυαν την ελεύθερη άσκηση των εν λόγω θεμελιωδών ελευθεριών.

2.4. Παρά την πρόοδο που έχει σημειωθεί, η πλήρης υλοποίηση της ενιαίας αγοράς εξακολουθεί να παρουσιάζει σημαντικές αδυναμίες και ελλείψεις που «στραγγαλίζουν την καινοτομία και αποθαρρύνουν τις εταιρείες από το να αναπτύξουν νέα προϊόντα και υπηρεσίες στην Ευρώπη, να προσλάβουν επιπλέον προσωπικό και να επεκταθούν σε νέες αγορές»⁽³⁾.

2.5. Τα εμπόδια που παρακωλύουν την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων, των εμπορευμάτων, των υπηρεσιών και των κεφαλαίων τροχοπεδούν την ανάπτυξη και τη δημιουργία θέσεων εργασίας και βλάπτουν την ανταγωνιστικότητα των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων. Βάσει των θετικών αποτελεσμάτων των Πράξεων για την ενιαία αγορά I και II, απαιτείται πλέον να γίνει ένα καθοριστικό βήμα για τη βελτιστοποίηση της λειτουργίας της ενιαίας αγοράς και την αξιοποίηση των ανεκμετάλλετων δυνατοτήτων της.

⁽³⁾ COM(2015) 550 final, σημείο 1.2.

2.6. Κατά συνέπεια, απαιτείται «να συνεχιστεί η εξάλειψη των εμποδίων και η άρση των νοητικών και ιδεολογικών φραγμών με στόχο την πλήρη υλοποίηση αυτής της μοναδικής στο είδος της στρατηγικής προς όφελος του συνόλου των πολιτών των 28 κρατών μελών και των 3 χωρών του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου»⁽⁴⁾.

2.7. Στο πρόγραμμά του για την περίοδο 2015-2018, το ΠΕΑ πρότεινε ως προτεραιότητα τη στρατηγική για την ψηφιακή ενιαία αγορά και την αγορά ενέργειας», καθώς και διάφορες άλλες μορφές συνεργασίας, όπως η ενίσχυση του δικτύου SOLVIT⁽⁵⁾.

2.8. Η Επιτροπή δρομολόγησε τις πρωτοβουλίες «Πρώτη Πράξη για την ενιαία αγορά», τον Απρίλιο του 2011 και «Δεύτερη Πράξη για την ενιαία αγορά» τον Οκτώβριο του 2012, επί των οποίων η ΕΟΚΕ είχε τη δυνατότητα να εκφέρει γνώμη⁽⁶⁾, βάσει των συστάσεων που διατυπώθηκαν στην έκθεση Monti του 2010.

2.9. Η δημιουργία μιας βαθύτερης και δικαιότερης ενιαίας αγοράς περιλαμβάνεται μεταξύ των 10 πολιτικών προτεραιοτήτων της Επιτροπής: η εξάλειψη των εναπομεινάντων κανονιστικών και μη κανονιστικών φραγμών στην ενιαία αγορά αγαθών και υπηρεσιών έχει αναγνωριστεί ως βασική προτεραιότητα στην Ετήσια Επισκόπηση της Ανάπτυξης 2015⁽⁷⁾.

2.10. Μετά την έκθεση Cecchini του 1988 με τίτλο «Το κόστος της μη Ευρώπης», εκπονήθηκαν διάφορα σχέδια δράσης με σκοπό τον καθορισμό προτεραιοτήτων για την ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς και η Επιτροπή πρότεινε επανειλημμένα κατευθυντήριες γραμμές και μέτρα τα οποία όμως δεν κατόρθωσαν έως τώρα να αποφέρουν ικανοποιητικά αποτελέσματα. Η έκκληση που απευθύνει η Επιτροπή για την ανάληψη συγκεκριμένης δράσης με τον προτεινόμενο νέο χάρτη πορείας επιπίπτει ακριβώς σε αυτό το πλαίσιο.

3. Οι προτάσεις που διατυπώνονται στον χάρτη πορείας της Επιτροπής

3.1. Στον χάρτη πορείας υποδεικνύονται τρεις πρωταρχικοί στόχοι για την ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς:

- δημιουργία ευκαιριών για τους καταναλωτές, τους επαγγελματίες και τις επιχειρήσεις·
- ενθάρρυνση και εξασφάλιση του εκσυγχρονισμού και της καινοτομίας που χρειάζεται η Ευρώπη·
- εγγύηση απτής υλοποίησης προς όφελος των καταναλωτών και των επιχειρήσεων στην καθημερινή τους ζωή.

3.2. Οι βασικοί άξονες της πρωτοβουλίας είναι οι ακόλουθοι:

- α) ισόρροπη ανάπτυξη της συνεργατικής οικονομίας·
- β) ανάπτυξη των ΜΜΕ και των νεοσύστατων επιχειρήσεων·
- γ) υλοποίηση της αγοράς χωρίς σύνορα για τις υπηρεσίες·
- δ) εξάλειψη των περιορισμών στον τομέα του λιανικού εμπορίου·
- ε) πρόληψη των διακρίσεων σε βάρος των καταναλωτών και των επιχειρηματιών·
- στ) εκσυγχρονισμός των ρυθμιστικών τεχνικών προτύπων·
- ζ) εδραίωση του ευρωπαϊκού πλαισίου για τη διανοητική ιδιοκτησία·
- η) ισχυρότερο πνεύμα τήρησης των κανόνων και ελέγχου της εφαρμογής τους·
- θ) δημόσιες συμβάσεις με περισσότερη διαφάνεια, αποτελεσματικότητα και υπευθυνότητα·
- ι) ενίσχυση της ενιαίας αγοράς αγαθών και υπηρεσιών: πλήρης εφαρμογή και επέκταση της οδηγίας για τις υπηρεσίες, αμοιβαία αναγνώριση και έλεγχοι συμμόρφωσης για τα παράνομα προϊόντα.

⁽⁴⁾ EESC-2014-04518-00-00 (Συμβολή του ΠΕΑ υπόψη της διεθνούς επιτροπής της στρατηγικής «Ευρώπη 2020»).

⁽⁵⁾ EESC-2015-05912-00-00 (Πρόγραμμα εργασίας του ΠΕΑ).

⁽⁶⁾ EE C 67 της 6.3.2014, σ. 53· EE C 76 της 14.3.2013, σ. 24· EE C 24 της 28.1.2012, σ. 99.

⁽⁷⁾ COM(2014) 902 final.

3.3. Η Επιτροπή προτίθεται να διευκολύνει την εν λόγω διαδικασία παρεμβαίνοντας ενεργά για την εφαρμογή των διαφόρων σχετικών οδηγιών και κανονισμών και λαμβάνοντας μια σειρά μέτρων βασισμένων στην παροχή ευκαιριών, στον εκσυγχρονισμό και στα απτά αποτελέσματα, με συγκεκριμένο και —όπως θα ήταν ευχής έργον— δεσμευτικό χρονοδιάγραμμα.

4. Γενικές παρατηρήσεις

4.1. Η ΕΟΚΕ έχει επανειλημμένα εκφράσει την πεποίθησή της ότι απαιτούνται μέτρα για την εκτύλιξη των δυνατοτήτων της ενιαίας αγοράς προς όφελος των επιχειρήσεων, των εργαζομένων, των καταναλωτών, των πολιτών και των υπολοίπων ενδιαφερομένων φορέων σε τομείς όπως: οι υπηρεσίες, η πρόσβαση σε χρηματοδότηση· η απλοποίηση των γραφειοκρατικών διαδικασιών για τις ΜΜΕ, η διασφάλιση της προστασίας των εργαζομένων, των καταναλωτών και του περιβάλλοντος, η επικαιροποίηση και η αναβάθμιση των ρυθμιστικών τεχνικών προτύπων, το ηλεκτρονικό εμπόριο, η ψηφιακή ενιαία αγορά και η κινητικότητα.

4.1.1. Εν προκειμένω, η ΕΟΚΕ θεωρεί αναγκαία την οικειοποίηση από όλους τους πολίτες, και ιδιαίτερα από τους νέους, της αξίας που έχει η ενιαία ευρωπαϊκή αγορά ως κοινό κληροδότημα μέσω:

- της δρομολόγησης μιας εκστρατείας για την άμεση συμμετοχή των πολιτών, με σύνθημα **«Η ενιαία ευρωπαϊκή αγορά μου ανήκει και δεν πρόκειται να ανεχτώ την παραμικρή δυσλειτουργία»** και σε συνδυασμό με την προώθηση μιας **εφαρμογής για «έξυπνα» κινητά τηλέφωνα** και μιας **διαδραστικής ηλεκτρονικής θυρίδας στην ΕΕ** σε όλες τις επίσημες γλώσσες της, προκειμένου να συμβάλει στην καλύτερη διαχείριση της πλήρους και ορθής λειτουργίας της ενιαίας αγοράς, καθώς και στην καταπολέμηση της ασύμμετρης πληροφόρησης από κοινού με τους πολίτες και προς όφελός τους·
- της θεσμοθέτησης ενός προγράμματος **«Erasmus για τη βιοτεχνία και τη μαθητεία στην ενιαία αγορά»**, με στόχο να παρασχεθεί στους νεαρούς βιοτέχνες, στους νέους ελεύθερους επαγγελματίες και στους μαθητευόμενους η δυνατότητα έμπρακτης συνειδητοποίησης του ενιαίου χαρακτήρα της ευρωπαϊκής εσωτερικής αγοράς και ανταλλαγής εμπειριών και τεχνολογιών.
- της εγκαινίασης μιας εκστρατείας με σύνθημα: **«Ενιαία ευρωπαϊκή αγορά»** για την περαιτέρω ενίσχυση της τεκμηριωμένης **αυτούσιας ευρωπαϊκής** παρουσίας στις παγκόσμιες αγορές —και, κυρίως, στις αγορές της Ασίας και της Αμερικής— με την ενεργό συμμετοχή της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Εξωτερικής Δράσης·
- της προώθησης μιας εκστρατείας εστιασμένης στις εκάστοτε ιδιαιτερότητες των ευαίσθητων τομέων υπηρεσιών, εντός συνεκτικού ευρωπαϊκού πλαισίου.

4.2. Η ΕΟΚΕ είναι της γνώμης ότι, πριν από την ανάληψη νέων νομοθετικών πρωτοβουλιών, θα πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στα εξής: σε μηχανισμούς εστιασμένους στην αποτελεσματική επιβολή των υφιστάμενων κανόνων, μέσω της θέσπισης ενός δυναμικού συστήματος συλλογής πληροφοριών· σε βελτιωμένη εκτίμηση των επιπτώσεων, με στόχο τόσο τον εντοπισμό των παραβάσεων όσο και τον προσδιορισμό των νέων μέτρων που θα πρέπει να προταθούν για την καλύτερη υλοποίηση της ενιαίας αγοράς. Σε αυτό το πλαίσιο, θα πρέπει να εξεταστεί σε ποιο βαθμό μπορούν να εκπληρωθούν οι επιδιωκόμενοι στόχοι μέσω της απορρύθμισης (πρόβλεψη).

4.3. Η ΕΟΚΕ κρίνει σημαντικό να πραγματοποιηθεί μια ποιοτική επιλογή των κανόνων προστασίας των καταναλωτών, διασφαλίζοντας αναλογικότητα, διαφάνεια, αποτελεσματικότητα και πραγματική ευρωπαϊκή προστιθέμενη αξία.

4.4. Η ΕΟΚΕ θεωρεί προτεραιότητα να επιβεβαιωθούν οι ρήτρες αμοιβαίας αναγνώρισης, με την ενδελεχή εξέταση μεμονωμένων υποθέσεων προκειμένου να υποστηριχθεί και να ενισχυθεί η ελεύθερη ροή αγαθών και υπηρεσιών.

4.4.1. Προς το σκοπό αυτό, καλό θα ήταν να θεσπιστούν κανόνες, ορισμένοι από τους οποίους θα μπορούσαν —σε κάποιες συγκεκριμένες περιπτώσεις— να συμπεριληφθούν σε ένα 29ο καθεστώς, με συνεκτίμηση των βέλτιστων εμπειριών που υλοποιούνται από τα μεμονωμένα κράτη.

4.5. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την ανάπτυξη υπηρεσιών στους παραγωγικούς τομείς, με την ανάληψη δράσεων που διασφαλίζουν νέα επιχειρηματικά μοντέλα για την από κοινού παροχή αγαθών και υπηρεσιών. Η καλύτερη μεταφορά της οδηγίας για τις υπηρεσίες στο εθνικό δίκαιο, σε συνδυασμό με τη σαφέστερη και συναινετικότερη διατύπωση των κανόνων εφαρμογής, θα μπορούσαν να εξασφαλίσουν εφαρμογές συμβατές με ποιοτικά ρυθμιστικά τεχνικά πρότυπα.

4.6. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι η ανακοίνωση της Επιτροπής αφιερώνει ένα κεφάλαιο στη συνεργατική οικονομία. Από την πλευρά της, η ΕΟΚΕ έχει ήδη υιοθετήσει αρκετές γνωμοδοτήσεις επί του θέματος ⁽⁸⁾· επί του παρόντος, προετοιμάζει την κατάρτιση μιας διερευνητικής γνωμοδότησης, μετά από αίτηση της Ολλανδικής προεδρίας, και δύο γνωμοδοτήσεων πρωτοβουλίας σχετικά με θέματα που αφορούν τις νέες τάσεις της κατανάλωσης.

4.6.1. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η οικονομία που βασίζεται στη συνεργασία καθιστά δυνατή την επίτευξη σημαντικής πρόόδου προς την κατεύθυνση μιας πιο ηθικής οικονομίας, εδραζόμενης στις ευρωπαϊκές αξίες, και βοηθά τους καταναλωτές να υιοθετήσουν ηθικά πρότυπα κατανάλωσης.

4.6.2. Η συνεργατική οικονομία επιφέρει μια εννοιολογική μεταβολή της εργασιακής νοοτροπίας, ως προς ορισμένες παραμέτρους, και διανοίγει τεράστιες δυνατότητες για τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας· αποτελεί, επίσης, καινοτόμο ενσωμάτωση της οικολογικής διάστασης.

4.6.3. Προς το σκοπό αυτό, η ΕΟΚΕ μπορεί να συμβάλει στον προβληματισμό της Επιτροπής επί του θέματος και έχει ήδη προτείνει μια μόνιμη δομή για την εις βάθος ανάλυση του συγκεκριμένου θέματος.

4.7. Η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ της αξιοποίησης του πλήρους φάσματος των δυνατοτήτων που προσφέρει η συνεργατική οικονομία, εκ παραλλήλου με την καλύτερη αποσαφήνιση των εφαρμοστέων κανόνων για τις υπηρεσίες που παρέχονται στο πλαίσιο της εν λόγω οικονομίας, βάσει διεξοδικής συλλογής δεδομένων σχετικά με τις πραγματικές συνθήκες που επικρατούν σε ολόκληρη την ΕΕ. Σε κάθε νομοθετική δράση προς ανάληψη θα πρέπει να συνεκτιμάται η ανάγκη διασφάλισης ισότιμων όρων ανταγωνισμού για όλους τους συντελεστές της αγοράς. Σε αυτό το πλαίσιο, χρειάζεται επίσης να διασφαλιστούν τα υψηλά ευρωπαϊκά πρότυπα που προβλέπονται από την εργατική νομοθεσία, καθώς και εκείνα που εφαρμόζονται στον τομέα της κοινωνικής προστασίας και της προστασίας των καταναλωτών.

4.8. Η ΕΟΚΕ κρίνει σκόπιμη την άρση των εμποδίων που παρακωλύουν την ελεύθερη κυκλοφορία των υπηρεσιών, με ιδιαίτερη επικέντρωση στις υπηρεσίες που παρέχονται στους τομείς του εμπορίου, των κατασκευών, του τουρισμού και της λιανικής πώλησης, καθώς και στις υπηρεσίες προς τις επιχειρήσεις: τα κράτη μέλη θα πρέπει να αναπτύξουν περαιτέρω τις υπηρεσίες πληροφόρησης σχετικά με τους εθνικούς κανόνες που επηρεάζουν τη διασυνοριακή παροχή υπηρεσιών και να μεριμνήσουν για τη δέουσα αιτιολόγηση κάθε κανόνα ή άλλου είδους απαιτήσεων που επιβάλλονται στους παρόχους υπηρεσιών άνευ διακρίσεων, με κοινοποίησή τους προς την Επιτροπή. Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να επιδιώξει την ενοποίηση και τη βελτίωση των επιδόσεων των «κέντρων ενιαίας εξυπηρέτησης» με την εξασφάλιση καλύτερων διασυνδέσεων μεταξύ των υφιστάμενων μέσων ⁽⁹⁾.

4.9. Η ΕΟΚΕ θεωρεί κεφαλαιώδους σημασίας τον πολλαπλασιασμό των διαδικασιών επί παραβάσει, με στόχο να εξασφαλιστεί πνεύμα συμμόρφωσης προς τις κανονιστικές ρυθμίσεις σε επίπεδο ΕΕ και ορθή μεταφορά σε εθνική κλίμακα: τα κράτη μέλη θα πρέπει να ενστερνιστούν το εν λόγω πνεύμα συμμόρφωσης μέσω, μεταξύ άλλων, των εξής: ισχυρής κεντρικής εποπτείας της εφαρμογής τους· επιτάχυνσης των διαδικασιών επί παραβάσει σε ευρωπαϊκό επίπεδο, εφόσον παρίσταται ανάγκη· και, τέλος, ενδυνάμωσης της συνεργασίας και της εταιρικής σχέσης μεταξύ της Επιτροπής και των εθνικών διοικήσεων.

4.10. Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, οι πρωτοβουλίες σχετικά με τις ΜΜΕ, τις νεοσύστατες επιχειρήσεις, τη στήριξη της καινοτομίας και τις ψηφιακές εφαρμογές θα πρέπει να αποκτήσουν σημαντικότερη θέση στον προτεινόμενο χάρτη πορείας, ως βασικές προϋποθέσεις για την οικονομική ανάπτυξη και την τόνωση της απασχόλησης στην επικράτεια της Ένωσης. Σε αυτό το πλαίσιο, θα πρέπει να εξεταστεί το ενδεχόμενο παροχής «μιας δεύτερης ευκαιρίας στους επιχειρηματίες».

4.11. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την Επιτροπή στις προσπάθειες που καταβάλλει για την επίδειξη της μέγιστης δυνατής προσοχής στην έγκαιρη και ενδεδειγμένη μεταφορά των νέων οδηγιών για τις δημόσιες συμβάσεις ⁽¹⁰⁾ στο εθνικό δίκαιο, εκ μέρους των κρατών μελών, δεδομένου ότι αυτές αντιπροσωπεύουν περίπου το 20 % του ΑΕΠ της Ένωσης.

4.12. Τα διάφορα είδη επιχειρήσεων που υπάρχουν στην ΕΕ απορρέουν από την πολυποικίλη ιστορική εξέλιξη της ηπείρου μας. Μεταξύ αυτών των διαφόρων ειδών επιχειρήσεων, η συνεργατική οικονομία ξεχωρίζει και αποκτά ολοένα και μεγαλύτερη σημασία διότι είναι σε θέση να ανταποκριθεί στις ανάγκες της κοινωνίας σε προσιτές τιμές και, συγχρόνως, καλύπτει ποικίλες μορφές απασχόλησης και επιχειρηματικότητας.

4.13. Η ΕΟΚΕ καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να προωθήσει την κοινωνική οικονομία, ενδεχομένως μέσω ειδικού σχεδίου, και να εξαλείψει τα συγκεκριμένα εμπόδια που υπεισέρχονται στις δραστηριότητες των κοινωνικών επιχειρήσεων, στερώντας τους την ευκαιρία πλήρους αξιοποίησης των δυνατοτήτων της ενιαίας αγοράς.

⁽⁸⁾ ΕΕ C 177 της 11.6.2014, σ. 1· ΕΕ C 13 της 15.1.2016, σ. 26· ΕΕ C 67 της 6.3.2014, σ. 23.

⁽⁹⁾ SOLVIT, RAPEX, Product Contact Point (Σημείο επαφής για τα προϊόντα) κ.λπ.

⁽¹⁰⁾ Οδηγίες 2014/23/ΕΕ, 2014/24/ΕΕ, 2014/25/ΕΕ.

4.14. Η ευρωπαϊκή τυποποίηση, με τη συνεισφορά όλων των κοινωνικών εταίρων και των ενδιαφερομένων φορέων, οφείλει να συμβάλλει ολοένα και περισσότερο στη συμπλήρωση και στον εμπλουτισμό των ισχυουσών διαδικασιών στις παγκόσμιες οικονομίες, είτε για την παροχή της προστιθέμενης αξίας που μας διαφοροποιεί ως κοινωνική οικονομία της αγοράς είτε για την προώθηση της ευρωπαϊκής οικονομίας στο πλαίσιο των διαδικασιών της παγκοσμιοποίησης.

4.14.1. Το πνεύμα της ευρωπαϊκής τυποποίησης είναι επιθυμητό να αποκτήσει εντονότερη παρουσία και μεγαλύτερη βαρύτητα στις παγκόσμιες διαδικασίες τυποποίησης.

5. Ειδικές παρατηρήσεις

5.1. Καταναλωτές και πολίτες

5.1.1. Οι ευρωπαίοι καταναλωτές συνειδητοποιούν ολοένα και περισσότερο ότι οι κυβερνήσεις των κρατών μελών, συχνά υπό την πίεση ισχυρών οικονομικών συμφερόντων, εγείρουν όλο και πιο πολλούς —άμεσους και έμμεσους— φραγμούς στην ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων, των εμπορευμάτων, των υπηρεσιών και των κεφαλαίων.

5.1.2. Η ασφάλιση αγαθών, υπηρεσιών και ευθυνών θα πρέπει να λειτουργεί ελεύθερα σε όλες τις χώρες της ΕΕ.

5.1.3. Τα κράτη μέλη δεν έχει δημιουργήσει κοινό ηλεκτρονικό σύστημα για την εναρμόνιση και την απλοποίηση των διοδίων που καταβάλλονται στους αυτοκινητοδρόμους από τα ιδιωτικά και τα εμπορικά οχήματα.

5.1.4. Το σύστημα τεχνικού ελέγχου των οχημάτων δεν έχει ούτε εναρμονιστεί ούτε τεθεί στη διάθεση των πολιτών κάθε κράτους μέλους.

5.1.5. Οι —ολοένα και πιο χρήσιμοι για τους ευρωπαίους πολίτες— ρευματοδότες (πρίζες) ηλεκτρικού ρεύματος δεν έχουν ακόμη τυποποιηθεί.

5.1.6. Ακόμη και τα μεγέθη των ειδών ένδυσης και υπόδησης διαφέρουν σε υπερβολικά πολλά κράτη μέλη.

5.1.7. Η ΕΟΚΕ επιθυμεί την ανάληψη εκτεταμένων δράσεων ευαισθητοποίησης, με αποδέκτες τους καταναλωτές, σχετικά με τα πλεονεκτήματα που συνεπάγεται η σθεναρή επιδίωξη της επιβολής κοινών προτύπων στην ενιαία αγορά.

5.1.8. Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να υποβάλει πρόταση για την εναρμόνιση της πληροφόρησης των πολιτών σχετικά με τα είδη επίπλωσης και οικιακού εξοπλισμού.

5.2. Άτομα με αναπηρία

5.2.1. Τα άτομα με αναπηρία, τα οποία αντιπροσωπεύουν το 15 % του ευρωπαϊκού πληθυσμού, προσκρούουν σε πρόσθετα εμπόδια που τους στερούν τη δυνατότητα να επωφεληθούν από τις ελευθερίες που κατοχυρώνονται στην ενιαία αγορά. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την, εκ μέρους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, πρόσφατη δημοσίευση της Ευρωπαϊκής Πράξης για την Προσβασιμότητα, στόχος της οποίας είναι η προώθηση της προσβασιμότητας σε αγαθά και σε υπηρεσίες.

5.3. Επαγγέλματα

5.3.1. Η ΕΟΚΕ θεωρεί αναγκαίο να θεσπιστεί κοινός κανονισμός για τα ελεύθερα επαγγέλματα, με ισχύ σε όλες τις ευρωπαϊκές χώρες, και κρίνει σκόπιμη την επέκταση της ευρωπαϊκής επαγγελματικής ταυτότητας σε όλες τις πιθανές κατηγορίες επαγγελμάτων, σύμφωνα με τις διατάξεις της ευρωπαϊκής οδηγίας για τα επαγγελματικά προσόντα.

5.4. Διπλώματα ευρεσιτεχνίας

5.4.1. Τα συστήματα προστασίας της πνευματικής ιδιοκτησίας είναι ανεπαρκή, ιδίως όσον αφορά τις ΜΜΕ, ενώ επικρατεί αβεβαιότητα ως προς τη συνύπαρξη του ενιαίου διπλώματος ευρεσιτεχνίας με τα εθνικά διπλώματα ευρεσιτεχνίας και τα εθνικά συμπληρωματικά πιστοποιητικά προστασίας (ΣΠΠ).

5.4.2. Η ΕΟΚΕ συμμερίζεται με την ανάγκη σύστασης Ενιαίου Δικαστηρίου με σκοπό τη διασφάλιση μιας ενιαίας δικαιοδοσίας για τις υποθέσεις που σχετίζονται με τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας.

5.4.3. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρόταση της Επιτροπής σχετικά με τη μεταφορά της διαδικασίας χορήγησης ενιαίου τίτλου για τα συμπληρωματικά πιστοποιητικά προστασίας στο επίπεδο της ΕΕ.

5.5. Δημόσιες συμβάσεις

5.5.1. Όσον αφορά τις δημόσιες συμβάσεις, η ΕΟΚΕ προσβλέπει στην καθιέρωση ενός συστήματος συλλογής δεδομένων, καθώς και σε νέα εργαλεία ανάλυσης ικανά να εντοπίζουν τυχόν προβλήματα και παρατυπίες.

5.5.2. Η θέσπιση ευρωπαϊκών μητρώων δημοσίων συμβάσεων θα μπορούσε να αποδειχθεί εξαιρετικά χρήσιμη για τον εντοπισμό πιθανών ανωμαλιών στις διαδικασίες σύναψης δημοσίων συμβάσεων.

5.5.3. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί ως προς τη σκοπιμότητα καθιέρωσης ενός ειδικού μηχανισμού εκ των προτέρων αξιολόγησης των πτυχών που σχετίζονται με την ανάθεση δημοσίων συμβάσεων οι οποίες αφορούν ορισμένα έργα υποδομής μεγάλης κλίμακας.

5.6. Solvit

5.6.1. Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να επεκτείνει τις αρμοδιότητες και την επιρροή του δικτύου SOLVIT, με στόχο την τήρηση των διατάξεων της ενιαίας αγοράς από τα κράτη μέλη, τα οποία είναι πολύ προσεκτικά τελευταίως σε ισχυρά δείγματα αναβίωσης του εθνικισμού.

5.6.2. Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει ότι δεν παρέχεται ικανοποιητική ώθηση στην προσπάθεια υλοποίησης της ενιαίας αγοράς και ότι η πλήρης ολοκλήρωσή της προσκρούει σε υπερβολικά πολλές εθνικές ενέργειες με στρεβλωτικό χαρακτήρα.

Βρυξέλλες 16 Μαρτίου 2016.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Γιώργος ΝΤΑΣΗΣ

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με το ενημερωτικό δελτίο που πρέπει να δημοσιεύεται κατά τη δημόσια προσφορά κινητών αξιών ή κατά την εισαγωγή κινητών αξιών προς διαπραγμάτευση»

[COM(2015) 583 final]

(2016/C 177/02)

Εισηγήτρια: η κ. Milena ANGELOVA

Στις 15 Ιανουαρίου 2016 και 18 Ιανουαρίου 2016 αντιστοίχως, και σύμφωνα με το άρθρο 114 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αποφάσισαν να ζητήσουν τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την

Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με το ενημερωτικό δελτίο που πρέπει να δημοσιεύεται κατά τη δημόσια προσφορά κινητών αξιών ή κατά την εισαγωγή κινητών αξιών προς διαπραγμάτευση

[COM(2015) 583 final].

Το ειδικευμένο τμήμα «Οικονομική και νομισματική ένωση, οικονομική και κοινωνική συνοχή», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 3 Μαρτίου 2016.

Κατά την 515η σύνοδο ολομέλειάς της, που πραγματοποιήθηκε στις 16 και 17 Μαρτίου 2016 (συνεδρίαση της 16ης Μαρτίου 2016), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 158 ψήφους υπέρ, 1 ψήφο κατά και 2 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει σθεναρά την υφιστάμενη πρόταση κανονισμού καθώς και την προσέγγιση στην οποία βασίζεται —να απλουστευτούν δηλαδή και να εναρμονιστούν οι απαιτήσεις για τα ενημερωτικά δελτία που δημοσιεύονται όταν προσφέρονται κινητές αξίες στις ρυθμιζόμενες αγορές ώστε να γίνουν τα εν λόγω δελτία περισσότερο αποδοτικά από πλευράς κόστους και περισσότερο χρήσιμα για τους επενδυτές σε σχέση με τις πληροφορίες που περιέχουν. Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει εν προκειμένω τη μεγαλύτερη νομική σαφήνεια που παρέχει στους εκδότες, στους επενδυτές και σε όλους τους ενδιαφερομένους η επιλογή κανονισμού, αντί οδηγίας ως ρυθμιστικού μέσου, καθότι με τον τρόπο αυτό θα αυξηθεί η εμπιστοσύνη και η αυτοπεποίθηση των επενδυτών και θα δοθεί ώθηση στην ίδρυση μιας Ένωσης Κεφαλαιαγορών.

1.2. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την ιδιαίτερη προσοχή που δίνεται στην αποκατάσταση της εμπιστοσύνης των επενδυτών, εγκρίνει τις επιμέρους ενέργειες που πραγματοποιούνται προς την κατεύθυνση αυτή και υποστηρίζει την αρχή ότι ένα ενημερωτικό δελτίο που είναι περισσότερο φιλικό στον αναγνώστη και στοχευμένο στην ειδική κατάσταση του εκδότη έχει το διπλό πλεονέκτημα ότι μειώνει το κόστος και αυξάνει την καταλληλότητα του ενημερωτικού δελτίου για τους δυνητικούς επενδυτές. Συν τοις άλλοις, η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η δυνατότητα εύκολης προσπέλασης όλων των ενημερωτικών δελτίων της ΕΕ μέσω κοινής και εύχρηστης βάση δεδομένων αναμένεται να δώσει σημαντική ώθηση στην ανάπτυξη των κεφαλαιαγορών της Ευρώπης, να τονώσει την εμπιστοσύνη των επενδυτών και να δημιουργήσει περισσότερο διαφοροποιημένα χρηματοοικονομικά προϊόντα.

1.3. Είναι σαφές ότι η πρόταση κανονισμού αποσκοπεί στη μείωση του διοικητικού φόρτου που προκαλεί η κατάρτιση ενημερωτικών δελτίων για όλους τους εκδότες, ιδίως όσον αφορά τις ΜΜΕ, τους συχνούς εκδότες κινητών αξιών και τις δευτερεύουσες εκδόσεις, και για τον λόγο αυτό η πρόταση πρέπει να υποστηριχθεί από την ΕΟΚΕ. Αξιόλογες είναι επίσης οι προσπάθειες που καταβάλλονται έτσι ώστε να καταστεί το ενημερωτικό δελτίο καταλληλότερο εργαλείο γνωστοποίησης για δυνητικούς επενδυτές και να επιτευχθεί μεγαλύτερη σύγκλιση μεταξύ του ενημερωτικού δελτίου της ΕΕ και άλλων κανόνων γνωστοποίησης της ΕΕ.

1.4. Για να διασφαλιστεί ότι η πρόταση κανονισμού θα πετύχει τον διακηρυγμένο της στόχο, είναι απαραίτητη η άμεση συμμετοχή όλων των άμεσα ενδιαφερομένων στη διαδικασία της κατάρτισης δευτερογενούς νομοθεσίας και η πραγματοποίηση ενδεδειγμένων, ποιοτικής εκτίμησης αντίκτυπου, δύο έτη μετά την έναρξη ισχύος του κανονισμού. Η ΕΟΚΕ ενδιαφέρεται ιδιαίτερα να συμμετάσχει ενεργά σε αυτές τις διαβουλεύσεις.

1.5. Η ΕΟΚΕ παροτρύνει την Επιτροπή να αποσαφηνίσει ορισμένα ασαφή ζητήματα που ενδέχεται να επηρεάσουν την επίδραση του προτεινόμενου κανονισμού και να αποτρέψει οποιαδήποτε κατάσταση, στην οποία η διακριτική ευχέρεια που παρέχεται στα κράτη μέλη θα μπορούσε ενδεχομένως είτε να προκαλέσει αδικαιολόγητη και δυσανάλογη επιβάρυνση των εκδοτών είτε να καταστήσει πιο ασαφείς τις πληροφορίες που οι επενδυτές έχουν στη διάθεσή τους. Ως εκ τούτου, συνιστάται θερμά στην Ευρωπαϊκή Αρχή Κινητών Αξιών και Αγορών (ΕΑΚΑΑ), στο πλαίσιο της άσκησης των αρμοδιοτήτων της, να μεριμνήσει για την περαιτέρω σύγκλιση των εποπτικών πρακτικών των κρατών μελών και να λαμβάνει υπόψη όχι μόνο τις απόψεις των τοπικών ρυθμιστικών αρχών, αλλά και τις απόψεις των τοπικών ενδιαφερομένων φορέων, μεταξύ άλλων και των φορέων της αγοράς.

2. Η πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής

2.1. Η μεταρρύθμιση της νομοθεσίας σχετικά με τη δημοσίευση των ενημερωτικών δελτίων όταν προσφέρονται δημόσια κινητές αξίες εντάσσεται στον τρίτο πυλώνα του επενδυτικού σχεδίου για την Ευρώπη⁽¹⁾, ο οποίος αποσκοπεί στη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος και συνιστά καίριο στοιχείο της Ένωσης Κεφαλαιαγορών⁽²⁾.

2.2. Η πρόταση κανονισμού έρχεται ως αποτέλεσμα των μακροχρόνιων προσπαθειών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, οι οποίες αποσκοπούν στη βελτίωση του νομικού πλαισίου γνωστοποίησης πληροφοριών όταν εκδίδονται κινητές αξίες. Ως εκ τούτου, τα στοιχεία της πρότασης πρέπει να αξιολογηθούν αναδρομικά, λαμβάνοντας υπόψη την πρόοδο που έχει ήδη σημειωθεί στα διάφορα στάδια αυτού του εγχειρήματος.

2.2.1. Η οδηγία 2003/71/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου⁽³⁾ αντικατέστησε δύο προγενέστερες οδηγίες περί ενημερωτικών δελτίων (1980⁽⁴⁾ και 1989⁽⁵⁾), στις οποίες είχε ασκηθεί ισχυρή κριτική από τους άμεσα ενδιαφερομένους διότι επέτρεπαν πολύ διαφορετικές πρακτικές εντός της ΕΕ και βασίζονταν σε ένα σύστημα αμοιβαίας αναγνώρισης που προσέφερε σημαντικό βαθμό ευχέρειας στις αρχές του κράτους μέλους υποδοχής. Με την οδηγία καθιερώνεται επίσης για πρώτη φορά η αρχή του «ενιαίου διαβατηρίου».

2.2.2. Η αναθεώρηση της οδηγίας 2003/71/ΕΚ το 2010 κατέδειξε ότι, μολονότι είχε σημειωθεί ορισμένη πρόοδος, η εν λόγω οδηγία εξακολουθούσε να μην παρέχει την απαραίτητη νομική σαφήνεια, δεν ήταν αρκετά αποτελεσματική και αποδοτική και δεν διασφάλιζε την απαραίτητη ισορροπία μεταξύ της αποδοτικότητας της αγοράς και της προστασίας των επενδυτών. Ως εκ τούτου, η οδηγία αντικαταστάθηκε με την οδηγία 2010/73/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου⁽⁶⁾.

2.2.3. Η επίδραση της οδηγίας 2010/73/ΕΕ αξιολογήθηκε τρία έτη μετά την έναρξη ισχύος της. Η αξιολόγηση κατέδειξε με σαφήνεια ότι η οδηγία δεν είχε αποδώσει τα αναμενόμενα αποτελέσματα (π.χ. ως προς το περιληπτικό σημείωμα ενημερωτικού δελτίου), ότι δεν ήταν αρκετά φιλόδοξη (τα ανάλογα καθεστώτα γνωστοποίησης) ή απλώς ότι δεν περιείχε μέτρα που θα μπορούσαν να ικανοποιήσουν όλες τις προσδοκίες των ενδιαφερομένων.

⁽¹⁾ COM(2014) 903 final.

⁽²⁾ COM(2015) 468 final. Στο «Σχέδιο δράσης για την Οικοδόμηση Ένωσης Κεφαλαιαγορών» παρουσιάζεται ένα συνολικό και φιλόδοξο πρόγραμμα μέτρων για την ενίσχυση του ρόλου της χρηματοδότησης της ευρωπαϊκής οικονομίας μέσω της αγοράς.

⁽³⁾ Οδηγία 2003/71/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 4ης Νοεμβρίου 2003, σχετικά με το ενημερωτικό δελτίο που πρέπει να δημοσιεύεται κατά τη δημόσια προσφορά κινητών αξιών ή την εισαγωγή τους προς διαπραγμάτευση και την τροποποίηση της οδηγίας 2001/34/ΕΚ (ΕΕ L 345 της 31.12.2003, σ. 64).

⁽⁴⁾ Οδηγία 80/390/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 17ης Μαρτίου 1980, περί συντονισμού των όρων καταρτίσεως, ελέγχου και διαδόσεως του ενημερωτικού δελτίου που πρέπει να δημοσιεύεται για την εισαγωγή κινητών αξιών σε χρηματιστήριο αξιών (ΕΕ L 100 της 17.4.1980, σ. 1).

⁽⁵⁾ Οδηγία 89/298/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 17ης Απριλίου 1989, για το συντονισμό των όρων κατάρτισης, ελέγχου και κυκλοφορίας του ενημερωτικού δελτίου που πρέπει να δημοσιεύεται όταν απευθύνεται στο κοινό πρόσκληση για κινητές αξίες (ΕΕ L 124 της 5.5.1989, σ. 8).

⁽⁶⁾ Οδηγία 2010/73/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Νοεμβρίου 2010, για τροποποίηση των οδηγιών 2003/71/ΕΚ σχετικά με το ενημερωτικό δελτίο που πρέπει να δημοσιεύεται κατά τη δημόσια προσφορά κινητών αξιών ή την εισαγωγή τους προς διαπραγμάτευση και 2004/109/ΕΚ για την εναρμόνιση των προϋποθέσεων διαφάνειας αναφορικά με την πληροφόρηση σχετικά με εκδότες των οποίων οι κινητές αξίες έχουν εισαχθεί προς διαπραγμάτευση σε ρυθμιζόμενη αγορά (ΕΕ L 327 της 11.12.2010, σ. 1).

2.2.4. Η πρόταση κανονισμού περιέχει πολλά νέα χαρακτηριστικά και μέτρα και μπορεί να χαρακτηριστεί σημαντικό βήμα προόδου, καθώς συμβάλλει στη βελτίωση και στην αποτελεσματικότερη ρύθμιση των εκδόσεων για το κοινό και προσφέρει πραγματική δυνατότητα στους εκδότες και στους επενδυτές να δραστηριοποιηθούν στο εσωτερικό της ΕΕ.

2.3. Ο βασικός στόχος της οδηγίας είναι να καταστήσει τη συγκέντρωση κεφαλαίων από εταιρείες στο εσωτερικό της Ένωσης ευκολότερη και πιο οικονομική βάσει ενιαίας έγκρισης από μια ρυθμιστική αρχή σε ένα μόνο κράτος μέλος (συνήθως η χώρα καταγωγής), εξασφαλίζοντας παράλληλα επαρκείς και ακριβείς πληροφορίες για τους επενδυτές.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει πλήρως την πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να απλουστεύσει την κατάρτιση και τις διαδικασίες δημοσίευσης του ενημερωτικού δελτίου κατά τη δημόσια προσφορά κινητών αξιών ή κατά την εισαγωγή κινητών αξιών προς διαπραγμάτευση σε οργανωμένη αγορά που βρίσκεται ή λειτουργεί σε κράτος μέλος, καθιστώντας έτσι τα ενημερωτικά δελτία περισσότερο αποδοτικά από πλευράς κόστους και περισσότερα χρήσιμα για τους επενδυτές σε σχέση με τις πληροφορίες που περιέχουν. Η ΕΟΚΕ είχε ήδη εκφράσει τη στήριξη της προς τις ίδιες αρχές στη γνωμοδότησή της με θέμα την οδηγία 2003/71/ΕΚ⁽⁷⁾.

3.2. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει τη σημασία της αποκατάστασης της εμπιστοσύνης των επενδυτών και υπό αυτήν την έννοια επικροτεί το γεγονός ότι στο σχέδιο κανονισμού δίνεται ιδιαίτερη σημασία στους επενδυτές. Η ΕΟΚΕ εγκρίνει τις επιμέρους ενέργειες που πραγματοποιούνται προς την κατεύθυνση αυτή και υποστηρίζει την αρχή ότι ένα ενημερωτικό δελτίο που είναι περισσότερο φιλικό στον αναγνώστη και στοχευμένο στην ειδική κατάσταση του εκδότη έχει το διπλό πλεονέκτημα ότι μειώνει το κόστος και αυξάνει την καταλληλότητα του ενημερωτικού δελτίου για τους δυνητικούς επενδυτές. Άλλωστε, η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει και τη βελτίωση που σημειώθηκε σε σχέση με τη διάρθρωση των παραγόντων κινδύνου στο ενημερωτικό δελτίο.

3.3. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει επίσης πλήρως και προσυπογράφει την άποψη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ότι πρέπει να πραγματοποιηθούν ενέργειες για τη βελτίωση της κατάστασης των εκδοτών μέσω της μείωσης των διοικητικών διατυπώσεων όταν προσφέρονται στο κοινό κινητές αξίες. Κι αυτό γιατί οι ΜΜΕ αποθαρρύνονται επί του παρόντος να προσφέρουν κινητές αξίες στο κοινό λόγω του τεράστιου όγκου των απαιτούμενων εγγράφων και του υψηλού κόστους που συνεπάγεται η διαδικασία αυτή. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι οι εκτιμήσεις για τον χρόνο και την εξοικονόμηση κόστους των εκδοτών που αναφέρονται στην εκτίμηση αντίκτυπου της πρότασης κανονισμού (περίπου 175 εκατ. ευρώ ανά έτος) θα συμβάλουν περαιτέρω στην αύξηση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων της ΕΕ.

3.4. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι δυνατότητα προσπέλασης όλων των ενημερωτικών δελτίων της ΕΕ μέσω κοινής βάσης δεδομένων αναμένεται να δώσει σημαντική ώθηση στην ανάπτυξη των κεφαλαιαγορών της Ευρώπης, να αυξήσει την εμπιστοσύνη των επενδυτών και να δημιουργήσει περισσότερο διαφοροποιημένα χρηματοοικονομικά προϊόντα. Για να είναι πραγματικά αποδοτική η συγκεκριμένη βάση δεδομένων, ο σχεδιασμός της πρέπει να είναι φιλικός προς τον χρήστη και τα έγγραφα πρέπει να έχουν τέτοια μορφή ώστε οι πληροφορίες να είναι ευπρόσιτες και χρηστικές.

3.5. Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει την απαίτηση για γνωστοποίηση λιγότερων —αλλά τυποποιημένων— πληροφοριών θα συμβάλει επίσης στον εξορθολογισμό του έργου των οικείων διαχειριστών και, ως εκ τούτου, στη μείωση των λειτουργικών δαπανών.

3.6. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την επιλογή του νομοθετικού μέσου και την απόφαση να ρυθμιστεί αυτός ο τομέας με κανονισμό και όχι με οδηγία. Επειδή ακριβώς ο κανονισμός αποτελεί ενιαίο σύνολο διατάξεων, οι οποίες πρέπει να εφαρμόζονται άμεσα από όλα τα κράτη μέλη, καταργεί τη διακριτική ευχέρεια που υπήρχε μέχρι σήμερα σε σχέση με τη μεταφορά της οδηγίας⁽⁸⁾ στο εθνικό δικαίωμα των κρατών μελών. Η θέσπιση κανονισμού διασφαλίζει την ενότητα και την ακεραιότητα της εσωτερικής αγοράς, μειώνει τις διαφορές και τον κατακερματισμό των νομοθετικών διατάξεων που ισχύουν στην ΕΕ και ενθαρρύνει την ίδρυση μιας ένωσης κεφαλαιαγορών. Η επιλογή αυτή θα διευκολύνει επίσης πολύ τη ζωή των επενδυτών, οι οποίοι δεν θα είναι πλέον υποχρεωμένοι να εξοικειώνονται με τις διάφορες εθνικές νομοθεσίες όταν αποφασίζουν να επενδύσουν στο εξωτερικό.

⁽⁷⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα την οδηγία 2010/73/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Νοεμβρίου 2010, για τροποποίηση των οδηγιών 2003/71/ΕΚ σχετικά με το ενημερωτικό δελτίο που πρέπει να δημοσιεύεται κατά τη δημόσια προσφορά κινητών αξιών ή την εισαγωγή τους προς διαπραγμάτευση και 2004/109/ΕΚ για την εναρμόνιση των προϋποθέσεων διαφάνειας αναφορικά με την πληροφόρηση σχετικά με εκδότες των οποίων οι κινητές αξίες έχουν εισαχθεί προς διαπραγμάτευση σε ρυθμιζόμενη αγορά (ΕΕ C 347 της 18.12.2010, σ. 79).

⁽⁸⁾ Οδηγία 2010/73/ΕΕ.

3.7. Λαμβάνοντας υπόψη τον τρόπο με τον οποίο έχει εξελιχθεί το δίκαιο της ΕΕ για τα ενημερωτικά δελτία και την ανάγκη συνεχούς βελτίωσής του, η ΕΟΚΕ επικροτεί το γεγονός ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέφρασε —από το στάδιο κιάλας της πρότασης— την πρόθεσή της να αξιολογήσει την επίδραση του κανονισμού μετά την έναρξη ισχύος του και, πιο συγκεκριμένα, επικροτεί το γεγονός ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει καθορίσει τις παραμέτρους για τη διαδικασία αυτή. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι πέντε έτη είναι υπερβολικά μεγάλη χρονική περίοδος για μια τόσο σημαντική αξιολόγηση και θεωρεί ότι η περίοδος αυτή πρέπει οπωσδήποτε να μειωθεί αισθητά και να οριστεί στα δύο χρόνια μετά την έναρξη ισχύος του κανονισμού. Με τον τρόπο αυτό, θα επισπευστεί η επισκόπηση των αποτελεσμάτων που δημιουργεί ο προτεινόμενος κανονισμός και θα ληφθούν διορθωτικά μέτρα, εφόσον αυτό κριθεί απαραίτητο. Η ΕΟΚΕ συνιστά τη διενέργεια ποιοτικής, ενδεδειγμένης αξιολόγησης προκειμένου να βελτιωθούν οι προαναφερθείσες παράμετροι ποσοτικής εκτίμησης, καθώς και τη διενέργεια ποιοτικής, ενδεδειγμένης εκτίμησης στην οποία θα αναλύεται πώς —και κατά πόσον— τα κεφάλαια που αντλούνται χάρη στην απλούστευση του ενημερωτικού δελτίου έχουν βελτιώσει την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων, κατά πόσον το ενημερωτικό δελτίο βοήθησε να σημειωθεί πρόοδος στην προώθηση των κεφαλαιαγορών στα κράτη μέλη, καθώς και με ποιον τρόπο η πρόοδος αυτή επηρέασε το συνολικό επιχειρηματικό κλίμα στα κράτη μέλη. Έχει επίσης καίρια σημασία να αξιολογηθεί εάν τα κράτη μέλη έχουν προσδώσει περιττές ρυθμίσεις κατά την εφαρμογή του κανονισμού και των διατάξεών του σε τομείς στους οποίους έχουν τη διακριτική ευχέρεια να αναπροσαρμόζουν τις διατάξεις.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1. Το γεγονός ότι το κατώτατο όριο για τις εκδόσεις στις οποίες είναι απαραίτητο το ενημερωτικό δελτίο αυξάνεται και ανέρχεται πλέον στα 500 000 ευρώ ⁽⁹⁾ συνιστά βήμα προς τη σωστή κατεύθυνση καθότι με τον τρόπο αυτό περιορίζεται η γραφειοκρατία και διευκολύνεται η πρόσβαση των ΜΜΕ στη χρηματοδότηση. Ωστόσο, το δικαίωμα των κρατών μελών να απαιτούν ειδικό έντυπο για τη γνωστοποίηση πληροφοριών όταν πραγματοποιούνται οι εν λόγω εκδόσεις ⁽¹⁰⁾ δεν πρέπει να δημιουργεί επιπλέον διοικητικά εμπόδια και φαινόμενα κανονιστικού υπερθεματισμού ⁽¹¹⁾, κάτι που πρέπει να συμπεριληφθεί στην εκτίμηση αντίκτυπου που αναμένεται να διενεργηθεί μετά την έναρξη εφαρμογής του κανονισμού. Εν προκειμένω, η ΕΟΚΕ διαβλέπει ορισμένους πιθανούς κινδύνους και καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να εξετάσει προσεκτικότερα αυτήν την πτυχή κατά την εκτίμηση αντίκτυπου.

4.2. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει πλήρως την ιδιαίτερη προσοχή που δίνει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στον επακριβή ορισμό της ΜΜΕ και συμφωνεί με την άποψη ότι ο ορισμός αυτός χρειάζεται ενδεχομένως να αναπροσαρμοστεί ⁽¹²⁾. Η ΕΟΚΕ έχει ήδη επισημάνει την ανάγκη κατάρτισης ενός ενοποιημένου, επικαιροποιημένου και ακριβέστερου ορισμού σε πολλές πρόσφατες γνωμοδοτήσεις της ⁽¹³⁾.

4.2.1. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τον ορισμό που χρησιμοποιείται στο σχέδιο κανονισμού [άρθρο 2 παράγραφος 1 στοιχείο στ)] με την προσθήκη της απαίτησης να πληρούνται ταυτόχρονα τουλάχιστον δύο από τα τρία κριτήρια που προβλέπονται στη σύσταση υπ' αριθ. 2003/361/ΕΚ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ⁽¹⁴⁾. Η προσέγγιση αυτή πρέπει να ακολουθηθεί γενικότερα και να ενσωματωθεί σε όλες τις νομοθετικές προτάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, όπως επίσης στους νόμους και στις διοικητικές πρακτικές των κρατών μελών.

⁽⁹⁾ Άρθρο 1 παράγραφος 3 στοιχείο δ) της πρότασης κανονισμού.

⁽¹⁰⁾ Άρθρο 3 παράγραφος 2 της πρότασης κανονισμού.

⁽¹¹⁾ Στην ανακοίνωση με τίτλο «Βελτίωση της νομοθεσίας για καλύτερα αποτελέσματα — ένα θεματολόγιο της ΕΕ» [COM(2015) 215 final, σ. 7], η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ορίζει τον κανονιστικό υπερθεματισμό ως εξής: «Τα κράτη μέλη επίσης συχνά προχωρούν πέρα από όσα αυστηρά επιτάσσει η νομοθεσία της ΕΕ κατά την εφαρμογή της σε εθνικό επίπεδο». Προσθίεται δε αμέσως παρακάτω: «Αυτό μπορεί να ενισχύει τα οφέλη, αλλά μπορεί επίσης να συνεπάγεται για τις επιχειρήσεις και τις δημόσιες αρχές περιττές δαπάνες, οι οποίες αποδίδονται εσφαλμένα στη νομοθεσία της ΕΕ».

⁽¹²⁾ Άρθρο 2 παράγραφος 1 στοιχείο στ) της πρότασης κανονισμού.

⁽¹³⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Πράσινη Βίβλος — Οικοδόμηση Ένωσης Κεφαλαιαγορών» (ΕΕ C 383 της 17.11.2015, σ. 64), ενημερωτική έκδοση της ΕΟΚΕ σχετικά με την πρόσβαση των ΜΜΕ στη χρηματοδότηση (EESC-2014-06006-00-00-ti-tra) και γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Η οικογενειακή επιχείρηση στην Ευρώπη ως πηγή νέας ανάπτυξης και θέσεων εργασίας» (ΕΕ C 13 της 15.1.2016, σ. 8). Στις προαναφερόμενες γνωμοδοτήσεις, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρακινείται να αποσαφηνίσει περαιτέρω τον ορισμό των ΜΜΕ έτσι ώστε αυτός να αντανακλά καλύτερα την ποικιλομορφία των εταιρειών στην Ευρώπη και να εξετάσει την αναγκασιότητα ομογενοποίησης των διαφόρων ορισμών που προβλέπονται στη σύστασή της υπ' αριθ. 2003/361/ΕΚ (η οποία, σε γενικές γραμμές, επαναλαμβάνει τη σύσταση της Επιτροπής υπ' αριθ. 96/280/ΕΚ του 1996, είναι πολύ παρωχημένη και δεν λαμβάνει υπόψη τη διεύρυνση της ΕΕ), στην οδηγία 2014/65/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15ης Μαΐου 2014, για τις αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων και στην οδηγία 2013/34/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με τις ετήσιες οικονομικές καταστάσεις, τις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις και συναφείς εκθέσεις επιχειρήσεων ορισμένων μορφών (οι διαφορές στον ορισμό που θεσπίζουν οι δύο οδηγίες εξετάζονται στην παρούσα πρόταση κανονισμού).

⁽¹⁴⁾ Άρθρο 2 παράγραφος 1 στοιχείο στ) της πρότασης κανονισμού. Για την ακρίβεια, σύμφωνα με τον αρχικό ορισμό των ΜΜΕ που περιλαμβάνεται στη σύσταση υπ' αριθ. 96/280/ΕΚ, πρέπει να εκπληρώνονται ταυτόχρονα δύο από τα τρία κριτήρια. Όμως, η σύσταση υπ' αριθ. 2003/361/ΕΚ παρέχει στις αρμόδιες αρχές περιθώριο διακριτικής ευχέρειας «για λόγους διοικητικής απλούστευσης [...] να εφαρμόζουν μόνο ένα κριτήριο, και συγκεκριμένα το κριτήριο του αριθμού απασχολούμενων, για την εφαρμογή ορισμένων πολιτικών τους» (αιτιολογική σκέψη 7), γεγονός που έχει ως αποτέλεσμα να εξαιρείται μεγάλος αριθμός εταιρειών από το πεδίο εφαρμογής του ορισμού, και οι οποίες θα χαρακτηρίζονταν ΜΜΕ εάν εφαρμόζονταν ταυτόχρονα δύο από τα τρία κριτήρια σύμφωνα με τον αρχικό ορισμό.

4.2.2. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει επίσης με θέρμη την αύξηση από τα 100 στα 200 εκατ. ευρώ του κατώτατου ορίου βάσει του οποίου ορίζεται μια εταιρεία ως «εταιρεία με μειωμένη χρηματιστηριακή αξία»⁽¹⁵⁾, γεγονός που επιβεβαιώνει τον ορισμό που περιέχεται στην οδηγία 2014/65/ΕΕ⁽¹⁶⁾ και γεφυρώνει το χάσμα μεταξύ αυτού του ορισμού και του ορισμού της οδηγίας 2003/71/ΕΚ⁽¹⁷⁾.

4.3. Η δυνατότητα έκδοσης «εθελοντικών ενημερωτικών δελτίων»⁽¹⁸⁾ προσφέρει επιπλέον ευελιξία στους εκδότες και διευκολύνει την πρόσβαση στις κεφαλαιαγορές της ΕΕ.

4.4. Οι διατάξεις που διευκολύνουν τη μεταγενέστερη διαπραγμάτευση κινητών αξιών⁽¹⁹⁾ μέσω μιας «αλληλουχίας λιανικής» αποτελούν ένα πολύ θετικό νέο στοιχείο.

4.5. Η προτεινόμενη εξαιρετικά λεπτομερής περιγραφή του περιληπτικού σημειώματος του ενημερωτικού δελτίου⁽²⁰⁾ μειώνει σημαντικά την επιβάρυνση των εκδοτών, αντιμετωπίζοντας την αδυναμία που είχε εντοπιστεί στην οδηγία 2010/73/ΕΕ μετά την εκτίμηση. Η υποχρέωση συμπερίληψης μόνο των εξαιρετικά σημαντικών και ουσιωδών πληροφοριών απλουστεύει τη διαδικασία τόσο για τους εκδότες, όσο και για τους επενδυτές, διευκολύνοντας τους τελευταίους να εντοπίζουν τα δεδομένα που παρέχονται και να συγκρίνουν τα ενημερωτικά δελτία διαφόρων εκδοτών. Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να μεριμνήσει ώστε το καθεστώς αστικής ευθύνης να αφορά όλες τις περιπτώσεις.

4.6. Η προβλεπόμενη δυνατότητα κατάρτισης ενός βασικού ενημερωτικού δελτίου κατά την έκδοση μη μετοχικών κινητών αξιών προσφέρει ευελιξία σε μια ακόμα κατηγορία εκδοτών.

4.7. Το γενικό έγγραφο αναφοράς αποτελεί μια επιλογή⁽²¹⁾ που μπορεί να αξιοποιηθεί καθότι έτσι μειώνονται σημαντικά πολλά από τα διοικητικά εμπόδια των συχνών εκδοτών, διευκολύνοντας έτσι την πρόσβαση των τελευταίων στις κεφαλαιαγορές.

4.8. Τα καθεστώτα ειδικών απαιτήσεων γνωστοποίησης⁽²²⁾, τα οποία και αυτά με τη σειρά τους διευκολύνουν τόσο τις επιχειρήσεις να δημοσιεύουν πληροφορίες όσο και τους επενδυτές να επεξεργάζονται πληροφορίες, είναι επίσης αξιόλογα και πρέπει να υποστηριχθούν.

4.9. Η ΕΟΚΕ εκφράζει τη βαθιά της ικανοποίηση για το γεγονός ότι η ΕΑΚΑΑ θα επιφορτιστεί με την εκπόνηση συγκεκριμένων ρυθμιστικών και εκτελεστικών τεχνικών προτύπων. Τα εν λόγω πρότυπα περιλαμβάνουν κατευθυντήριες οδηγίες στις οποίες αποσαφηνίζεται η μεταχείριση των παραγόντων κινδύνων και κατηγοριοποιούνται οι παράγοντες αυτοί ανάλογα με τη σημασία τους —με έμφαση στους ειδικούς και όχι στους γενικούς κινδύνους— ενώ παρατίθενται και κατάλογοι για να διευρυνθεί το φάσμα των πληροφοριών που μπορούν να ενσωματωθούν μέσω παραπομπής στο ενημερωτικό δελτίο. Με τον τρόπο αυτό θα δοθεί ώθηση στην ολοκλήρωση του τομέα των κεφαλαιαγορών.

4.10. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει επίσης να συμπεριληφθούν οι προτάσεις υπέρ της περαιτέρω τυποποίησης των διαδικασιών εξέτασης και αναθεώρησης των ενημερωτικών δελτίων σε περίπτωση αναστολής ή ακύρωσης μιας δημοσίευσης. Σε πολλές περιπτώσεις, για να ληφθεί η τελική απόφαση από τον ρυθμιστικό οργανισμό πρέπει να προηγηθούν πολλές και ατέρμονες διαδικασίες. Οι διαδικασίες αυτές προκαλούν αδικαιολόγητη καθυστέρηση, η οποία μπορεί να αποβεί πολύ περισσότερο δαπανηρή για τον εκδότη από ό,τι π.χ. εάν όλες οι συστάσεις της ρυθμιστικής αρχής παρουσιάζονταν σε ένα μόνο στάδιο. Ως εκ τούτου, για να σημειωθεί πρόοδος στην Ένωση Κεφαλαιαγορών, θα ήταν ιδιαίτερο ωφέλιμο, κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, να επεξεργαστεί η ΕΑΚΑΑ ενιαίους κανόνες για τα κράτη μέλη σχετικά με τις προθεσμίες και τις μορφές των εγγράφων των ειδικών οδηγιών, οι οποίες θα απευθύνονται σε υποψήφιους εκδότες και θα τους βοηθούν να αντιμετωπίσουν τυχόν ατέλειες στα σχέδια των ενημερωτικών τους δελτίων. Η διαδικασία αυτή θα διευκολύνει τους εκδότες —και ιδίως τις ΜΜΕ— στην κατάρτιση του ενημερωτικού τους δελτίου και θα δημιουργήσει επίσης ένα περισσότερο ομοιογενές περιβάλλον, μειώνοντας τα περιθώρια άσκησης διακριτικής ευχέρειας κατά την εφαρμογή του κανονισμού.

⁽¹⁵⁾ Άρθρο 2 παράγραφος 1 στοιχείο στ) δεύτερο εδάφιο της πρότασης κανονισμού.

⁽¹⁶⁾ Άρθρο 4 παράγραφος 1 σημείο 13 της οδηγίας 2014/65/ΕΕ.

⁽¹⁷⁾ Άρθρο 2 παράγραφος 1 της οδηγίας 2003/71/ΕΚ.

⁽¹⁸⁾ Άρθρο 4 της πρότασης κανονισμού.

⁽¹⁹⁾ Άρθρο 5 της πρότασης κανονισμού.

⁽²⁰⁾ Άρθρο 7 της πρότασης κανονισμού.

⁽²¹⁾ Άρθρο 9, σε συνδυασμό με το άρθρο 10 παράγραφος 2, άρθρο 11 παράγραφος 3, άρθρο 13 παράγραφος 2 και άρθρο 19 παράγραφος 5 της πρότασης κανονισμού.

⁽²²⁾ Άρθρα 14 και 15 της πρότασης κανονισμού.

4.11. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει επίσης την πρακτική της δυνατότητας προσθήκης ενός προαιρετικού μέρους στο ενημερωτικό δελτίο, στο οποίο οι εταιρείες θα μπορούν να κοινοποιούν σε επενδυτές πρόσθετες και έγκυρες μη χρηματοοικονομικές πληροφορίες σχετικά με ζητήματα που αφορούν την περιβαλλοντική προστασία, πρακτικές παραγωγής, τη συμμετοχή σε κοινωνικά προγράμματα κ.λπ. Οι πληροφορίες αυτές είναι ιδιαίτερα σημαντικές για τις μεγάλες δημόσιες επιχειρήσεις που αποτελούν τους βασικούς φορείς της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης, σύμφωνα με τις απαιτήσεις του ενημερωτικού δελτίου περί ακρίβειας, σαφήνειας και πληρότητας.

4.12. Η ΕΟΚΕ διατυπώνει τις ακόλουθες συστάσεις για να βελτιωθούν τα παραρτήματα της πρότασης κανονισμού.

4.12.1. Οι ενότητες που περιλαμβάνουν τους κινδύνους πρέπει να γίνουν πιο συγκεκριμένες: στα έγγραφα αναφοράς πρέπει να γίνεται διάκριση μεταξύ των κινδύνων για την εταιρεία και των κινδύνων για την επιχειρηματική της δραστηριότητα (παράρτημα II, Π.Γ., σ. 5).

4.12.2. Για να μην υπάρχει επικάλυψη πληροφοριών, το σημείωμα εκδιδόμενου τίτλου πρέπει να περιλαμβάνει μόνο κινδύνους που συνδέονται με τον εκδιδόμενο τίτλο (παράρτημα III, Π.Γ., σ. 8).

4.12.3. Η ταυτότητα των μελών του διοικητικού συμβουλίου, των ανώτερων διοικητικών στελεχών, των συμβούλων, των ελεγκτών και ορισμένες άλλες πληροφορίες (παράρτημα III, I, σ. 8) πρέπει να απαλειφθούν από το σημείωμα εκδιδόμενου τίτλου καθώς οι πληροφορίες αυτές περιλαμβάνονται στο έγγραφο αναφοράς, εκτός βέβαια εάν υπάρχουν μέτοχοι που εκδίδουν τίτλους.

4.12.4. Το καταστατικό του εκδότη μπορεί να διατίθεται ως χωριστό έγγραφο στο οποίο θα μπορεί να παραπέμπει το ενημερωτικό δελτίο.

4.12.5. Η ΕΟΚΕ συνιστά τη μείωση της προθεσμίας για την έγκριση των ενημερωτικών δελτίων των μη τακτικών εκδοτών, καθώς και τον περιορισμό του χρονικού διαστήματος εντός του οποίου οφείλει να απαντά η ρυθμιστική αρχή όταν προτείνονται τροποποιήσεις —το οποίο πρέπει να είναι μικρότερο από αυτό της αρχικής πρότασης. Επίσης, όταν υποβάλλονται παρατηρήσεις, θα πρέπει να υπάρχει η δυνατότητα υποβολής μόνο των διορθωμένων μερών του ενημερωτικού δελτίου, ενώ θα πρέπει να μειωθεί ο αριθμός των αντιγράφων μέσω της διάθεσης του ενημερωτικού δελτίου και των παραρτημάτων του σε ηλεκτρονική μορφή.

4.12.6. Η ΕΟΚΕ καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να προβλέψει εύλογο χρονικό διάστημα για την ομαλή εφαρμογή των νέων διατάξεων, καθώς και για να προλάβουν οι αγορές και οι εκδότες να προσαρμοστούν στις αλλαγές που αυτή συνεπάγεται.

5. Εκκρεμή ζητήματα

5.1. Ορισμένα ζητήματα που είναι πιθανό να επηρεάσουν την επίδραση του προτεινόμενου κανονισμού δεν αποσαφηνίζονται επαρκώς και, για τον λόγο αυτό, η ΕΟΚΕ συνιστά την περαιτέρω διερεύνησή τους.

5.1.1. Καθιερώνεται κατώτατο όριο 500 000 ευρώ για τις προσφορές κινητών αξιών, καθώς σε περίπτωση που η ανταλλακτική αξία της προσφοράς είναι μικρότερη από αυτό το ποσό, δεν είναι υποχρεωτική η έκδοση ενημερωτικού δελτίου ⁽²³⁾. Στην τελευταία περίπτωση, οι εθνικές ρυθμιστικές αρχές έχουν τη διακριτική ευχέρεια να προβλέψουν «κατάλληλες μορφές γνωστοποίησης» για τους εκδότες. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι το περιεχόμενο των εν λόγω «κατάλληλων μορφών» πρέπει να οριστεί εκ των προτέρων, έτσι ώστε αφενός μεν να αποτραπεί το ενδεχόμενο τυχόν άνισης μεταχείρισης αυτών των εκδοτών στα διάφορα κράτη μέλη της ΕΕ, αφετέρου δε αυτές να είναι απλούστερες απ' ό,τι στο ενημερωτικό δελτίο.

5.1.2. Επιπλέον, προβλέπεται ότι οι εθνικές ρυθμιστικές αρχές μπορούν να εξαιρούν όλες τις εκδόσεις αξίας από 500 000 ευρώ έως 10 εκατ. ευρώ από τις διατάξεις της οδηγίας σχετικά με το εναρμονισμένο ενημερωτικό δελτίο, εφόσον η εξαίρεση αφορά μόνο την πρόταση στο εσωτερικό του εκάστοτε κράτους μέλους και δεν απαιτεί χρήση του ενημερωτικού δελτίου πέραν των εθνικών συνόρων. Υπό αυτήν την έννοια, θεωρούμε ότι όσο μεγαλύτερη ευχέρεια διαθέτει η εθνική ρυθμιστική αρχή, τόσο μεγαλύτερη είναι η πιθανότητα άνισης μεταχείρισης εκδοτών της ίδιας κατηγορίας από τις εθνικές νομοθεσίες των διαφόρων κρατών μελών. Έτσι αποφεύγονται και ενδεχόμενες παρενέργειες χαμηλότερης προστασίας του καταναλωτή. Σε αυτήν την περίπτωση, πιστεύουμε ότι τα περιθώρια διακριτικής ευχέρειας πρέπει να περιοριστούν έως ορισμένο βαθμό. Για λόγους επέκτασης αυτού του συλλογισμού, η ΕΟΚΕ καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να αναλύσει κατά πόσο η προαναφερθείσα εξαίρεση όλων των εκδόσεων αξίας από 500 000 ευρώ έως 10 εκατ. ευρώ ενδέχεται να αποβεί επιζήμια, κυρίως για τις ΜΜΕ και ενόψει της ένωσης κεφαλαιαγορών. Άρα, η ΕΟΚΕ ζητά από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να σταθμίσει εκ νέου, στην εξαγωγή των συμπερασμάτων αυτής της ανάλυσης, εάν πρέπει να διατηρηθεί ή όχι η εξαίρεση.

⁽²³⁾ Άρθρο 1 παράγραφος 3 στοιχείο δ) της πρότασης κανονισμού.

5.1.3. Οι κατ' εξουσιοδότηση πράξεις κατά την έννοια του άρθρου 42 του προτεινόμενου κανονισμού πρέπει να συζητούνται διεξοδικά με όλους τους ενδιαφερόμενους πριν την οριστική τους έγκριση. Η ΕΟΚΕ ενδιαφέρεται ιδιαίτερω να διαδραματίσει ενεργό ρόλο στις διαβουλεύσεις για την ανάπτυξη της δευτερογενούς νομοθεσίας.

5.1.4. Ως εκ τούτου, η ΕΑΚΑΑ, στο πλαίσιο της άσκησης των αρμοδιοτήτων της για τη διασφάλιση της σύγκλισης των εποπτικών πρακτικών των κρατών μελών, πρέπει να λαμβάνει υπόψη όχι μόνο τις απόψεις των τοπικών ρυθμιστικών αρχών, αλλά και τις απόψεις των τοπικών ενδιαφερόμενων φορέων, μεταξύ άλλων και των φορέων της αγοράς.

5.1.5. Δεδομένου ότι το ενημερωτικό δελτίο δεν είναι απαραίτητο για τις εκδόσεις κάτω των 500 000 ευρώ και δεδομένου ότι οι εκδόσεις αυτές δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού, η ΕΟΚΕ συνιστά στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή ή στην ΕΑΚΑΑ να καταρτίσει συστάσεις για τα κράτη μέλη σχετικά με την αποσαφήνιση του καθεστώτος των «εκδοτριών ΜΜΕ», οι οποίες δεν επιτρέπεται να εισάγουν κινητές αξίες προς διαπραγμάτευση σε οργανωμένες αγορές αλλά σε πολυμερούς μηχανισμούς διαπραγμάτευσης ή μέσω πλατφορμών συμμετοχικής χρηματοδότησης. Οι συστάσεις θα πρέπει επίσης να καλύπτουν το ερώτημα εάν οι εν λόγω εταιρείες θα πρέπει να αναφέρονται ως δημόσιες ή ιδιωτικές εταιρείες και ποιο εποπτικό καθεστώς θα ισχύει για αυτές.

5.1.6. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ασαφή τη διατύπωση του άρθρου 25 παράγραφος 2, στο οποίο γίνεται αναφορά σε «γλώσσα ευρέως διαδεδομένη στο διεθνή χρηματοοικονομικό τομέα» και καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να γίνει περισσότερο συγκεκριμένη προσδιορίζοντας τη γλώσσα που υπονοείται στο κείμενο, και η οποία πρέπει να είναι αποδεκτή από τη χώρα υποδοχής.

5.1.7. Οι συνοπτικές πληροφορίες για τους επενδυτές, οι οποίες προβλέπονται στο άρθρο 7, θα πρέπει να περιλαμβάνουν ειδικές προειδοποιήσεις για τους κινδύνους που συνδέονται με την επένδυση.

Βρυξέλλες, 16 Μαρτίου 2016.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Γιώργος ΝΤΑΣΗΣ

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέματα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα — Χάρτης πορείας προς μια συνεκτικότερη εξωτερική εκπροσώπηση της ζώνης του ευρώ σε διεθνή φόρουμ»

[COM(2015) 602 final]

και

«Πρόταση απόφασης του Συμβουλίου για τη θέσπιση μέτρων με σκοπό τη σταδιακή καθιέρωση ενιαίας εκπροσώπησης της ζώνης του ευρώ στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο»

[COM(2015) 603 final — 2015/0250 (NLE)]

(2016/C 177/03)

Εισηγητής: ο κ. Petr ZAHRADNIK

Στις 11 Νοεμβρίου 2015, και σύμφωνα με το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέματα:

«Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα — Χάρτης πορείας προς μια συνεκτικότερη εξωτερική εκπροσώπηση της ζώνης του ευρώ σε διεθνή φόρουμ»

[COM(2015) 602 final]

και

«Πρόταση απόφασης του Συμβουλίου για τη θέσπιση μέτρων με σκοπό τη σταδιακή καθιέρωση ενιαίας εκπροσώπησης της ζώνης του ευρώ στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο»

[COM(2015) 603 final — 2015/0250 (NLE)].

Το ειδικευμένο τμήμα «Οικονομική και νομισματική ένωση, οικονομική και κοινωνική συνοχή», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 3 Μαρτίου 2016.

Κατά την 515η σύνοδο της ολομέλειάς της, που πραγματοποιήθηκε στις 16 και 17 Μαρτίου 2016 (συνεδρίαση της 17ης Μαρτίου 2016), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 204 ψήφους υπέρ, 5 ψήφους κατά και 3 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις (προτάσεις)

1.1. Το γενικό συμπέρασμα που μπορεί να εξαχθεί είναι ότι, προκειμένου η ζώνη του ευρώ να καταστεί περισσότερο δραστήρια, αποτελεσματική και ορατή στα διεθνή χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, πρέπει να ενισχυθεί η εξωτερική της εκπροσώπηση. Αυτό θα επιτρέψει να αυξηθεί το ειδικό βάρος της ζώνης του ευρώ στους κόλπους των διεθνών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και θα ενισχύσει τη θέση της στις διεθνείς χρηματοπιστωτικές αγορές. Η ΕΟΚΕ έχει εκφράσει τις απόψεις της επί του θέματος αυτού πριν η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσιεύσει τα υπό εξέταση έγγραφα ⁽¹⁾.

1.2. Η ΕΟΚΕ επικροτεί επίσης τη λογική στην οποία βασίζονται τα δύο έγγραφα, ότι δηλαδή, μετά την αξιοσημείωτη ενοποίηση της εσωτερικής διακυβέρνησης της ζώνης του ευρώ (ιδίως μεταξύ 2009 και 2014), κρίνεται σκόπιμο η πρόοδος αυτή να εκφραστεί με τη βελτίωση της εκπροσώπησης της στην παγκόσμια οικονομία. Αυτό θα εκδηλωθεί με την ενίσχυση του πολιτικού πυλώνα, που εξασφαλίζει ισορροπία και αρμονία μεταξύ της εσωτερικής συνοχής και των εξωτερικών αναγκών λειτουργίας της ζώνης του ευρώ, και οδηγεί επίσης στη σύγκλιση των προτύπων των οικονομικών πολιτικών των επιμέρους κρατών μελών.

1.3. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί επίσης ότι θα πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στην ενίσχυση της εκπροσώπησης της ζώνης του ευρώ στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ). Διάφοροι λόγοι δικαιολογούν αυτή την επιλογή, με πρώτο τον κυρίαρχο ρόλο του ΔΝΤ στην παγκόσμια διακυβέρνηση των οικονομικών υποθέσεων και στο σχεδιασμό των οικονομικών πολιτικών, αλλά και την έμπρακτη συμμετοχή του στα σχέδια διάσωσης ορισμένων κρατών μελών της ΕΕ τα τελευταία χρόνια.

⁽¹⁾ Και πριν από τη συγκεκριμένη γνωμοδότηση, τη γνωμοδότηση με θέμα «Ολοκλήρωση της ONE — Ο πολιτικός πυλώνας» (ΕΕ C 332 της 8.10.2015, σ. 8).

1.4. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ φρονεί ότι η πρόταση βελτίωσης της εξωτερικής εκπροσώπησης της ΕΕ ή της ζώνης του ευρώ αποτελεί ένα πρώτο βήμα στην ανάπτυξη αυτής της συνολικής προσέγγισης, που θα ακολουθηθεί από ένα επίσης λεπτομερές πρόγραμμα όσον αφορά τις σχέσεις με άλλα όργανα που διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο, για παράδειγμα στην επιδίωξη των στόχων δημιουργίας Τραπεζικής Ένωσης και Ένωσης Κεφαλαιαγορών, όπως η Τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών (ΤΔΔ) ή ο ΟΟΣΑ. Η ΕΟΚΕ προτείνει στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, διατηρώντας την προτεραιότητα που δόθηκε στη στρατηγική για την ενίσχυση της εξωτερικής εκπροσώπησης της ζώνης του ευρώ στο ΔΝΤ, να αναπτύξει επίσης σενάρια για την ενίσχυση και την αύξηση της αποτελεσματικότητας των σχέσεων με άλλους συναφείς διεθνείς οργανισμούς, λαμβάνοντας ιδιαίτερως υπόψη τους αντίστοιχους τομείς αρμοδιοτήτων τους.

1.5. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί σε γενικές γραμμές με τον απώτερο στόχο της ενιαίας προεδρίας του ΔΝΤ για το 2025, όπως αναφέρεται στην πρόταση σχετικά με την εξωτερική εκπροσώπηση της ζώνης του ευρώ, καθώς και στο σενάριο για την επίτευξη αυτού του στόχου. Υποστηρίζει επίσης την έκκληση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο να καταλήξουν σε μια συμφωνία που θα επιτρέψει στο τελευταίο να εκδώσει απόφαση επωφελή για όλες τις πλευρές σχετικά με την προτεινόμενη προσέγγιση.

1.6. Σε αυτό το πλαίσιο, η ΕΟΚΕ συνιστά παράλληλα να οριοθετηθούν με σαφήνεια και ακρίβεια τα καθήκοντα της εξωτερικής εκπροσώπησης της ζώνης του ευρώ αφενός, και να συνδεθούν με συντονισμένο τρόπο με τα συμφέροντα της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο σύνολό της αφετέρου, προκειμένου να διαφυλαχθεί η ακεραιότητα της ενιαίας αγοράς. Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, η προτεινόμενη εκπροσώπηση της ζώνης του ευρώ στο ΔΝΤ καλύπτει τομείς που, στην πραγματικότητα και κατ' ουσίαν, υπερβαίνουν το θεματικό πλαίσιο της ζώνης του ευρώ, αλλά είναι επίσης εξαιρετικά σημαντικοί για ολόκληρη την ΕΕ και για όλα τα κράτη μέλη. Η ΕΟΚΕ συνιστά παράλληλα να ληφθεί επίσης υπόψη, στο πλαίσιο της εξωτερικής εκπροσώπησης της ζώνης του ευρώ, το ζήτημα της μελλοντικής της επέκτασης. Αυτό το είδος συντονισμού μπορεί να αποτελέσει περαιτέρω λόγο και κίνητρο για την αξιολόγηση αποφάσεων σχετικά με το βαθμό ετοιμότητας ενός κράτους μέλους να προσχωρήσει στη ζώνη του ευρώ.

1.7. Η ΕΟΚΕ επικροτεί τα κύρια στοιχεία του σεναρίου σε τρία στάδια για την απόκτηση, έως το 2025, μιας ενιαίας έδρας στο ΔΝΤ, καθώς και των μεταβατικών σταδίων για την επίτευξη αυτού του στόχου. Είναι ωστόσο αναγκαίο να ασκηθεί η κατάλληλη πολιτική πίεση προκειμένου να εκπληρωθούν εγκαίρως οι αντίστοιχες δεσμεύσεις και υποχρεώσεις που προκύπτουν για τα κράτη μέλη.

1.8. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί επίσης με την πρόταση για την καθιέρωση ενός συστήματος το οποίο θα επέτρεπε τη δημιουργία θέσης εκπροσώπου αρμόδιου για τα συμφέροντα της ζώνης του ευρώ — πρωτίτως στο πλαίσιο του ΔΝΤ, αλλά και σε όλα τα άλλα ενδιαφερόμενα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα στις Βρυξέλλες (με τη μετατροπή του SCFMI σε πλήρη υποεπιτροπή της Οικονομικής και Δημοσιονομικής Επιτροπής). Θα πρέπει επίσης να συσταθεί μια οντότητα που θα εκπροσωπεί τα κοινά συμφέροντα της ευρωζώνης στην Ουάσινγκτον και θα αναλάβει επίσης τον πραγματικό και σαφή συντονισμό με τα κράτη μέλη που δεν ανήκουν στη ζώνη του ευρώ.

1.9. Η ΕΟΚΕ ευελπιστεί ότι η προτεινόμενη διαδικασία θα έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση της αποτελεσματικότητας και της έντασης του συντονισμού μεταξύ των κρατών μελών στον τομέα της οικονομικής πολιτικής και της εξωτερικής της διάστασης, και αναμένει ότι θα υπάρξει επ' αυτού συνεννόηση μεταξύ των ενδιαφερόμενων θεσμών και οργάνων της ΕΕ, καθώς και ότι θα εξασφαλιστεί η μεγαλύτερη δυνατή διαφάνεια.

1.10. Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, τα δύο έγγραφα επικεντρώνονται κυρίως στις διαδικαστικές και οργανωτικές ή νομικές/νομοθετικές πτυχές του θέματος. Η ΕΟΚΕ συνιστά να συμπεριληφθούν στα έγγραφα μια οικονομική ανάλυση και μια σύντομη περιγραφή των οφελών και των επιπτώσεων που αναμένονται μετά την εφαρμογή.

1.11. Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει και υποστηρίζει την προτεινόμενη πρακτική της υποβολής, το νωρίτερο από την άνοιξη του 2017, τακτικών εκθέσεων σχετικά με την πρόοδο που σημειώνεται όσον αφορά την ενίσχυση της εξωτερικής εκπροσώπησης της ζώνης του ευρώ.

2. Περιεχόμενο και ανάλυση των προτάσεων της Επιτροπής

2.1. Η παρούσα ανακοίνωση έχει ως αντικείμενο τη σύνοψη των παρατηρήσεων που έχουν σχέση με τα δύο έγγραφα που δημοσιεύθηκαν στις 21 Οκτωβρίου 2015 στο πλαίσιο μιας δέσμης μέτρων για την ολοκλήρωση της ευρωπαϊκής οικονομικής και νομοματικής ένωσης (ΟΝΕ). Και τα δύο αυτά έγγραφα ασχολούνται με μία από τις προτεραιότητες της εν λόγω δέσμης, δηλαδή την εξωτερική εκπροσώπηση της ζώνης του ευρώ. Όμως η εκπροσώπηση έχει σχεδιαστεί ως ένα σύστημα αλληλοσυνδεδεμένων και προαπαιτούμενων μέτρων, τα οποία είναι απαραίτητα για την επίτευξη του επιδιωκόμενου στόχου το 2025.

2.2. Το σχέδιο αυτό βασίζεται στις ήδη υφιστάμενες προτάσεις για την υλοποίηση μιας βαθιάς και γνήσιας οικονομικής και νομισματικής ένωσης (Νοέμβριος 2012) και είχε παρουσιαστεί εκ νέου στην έκθεση των πέντε προέδρων του Ιουνίου 2015.

2.3. Τα υπό εξέταση έγγραφα βασίζονται στην αρχή ότι το ΔΝΤ είναι ο κυριότερος θεσμός στον οποίο θα πρέπει να ενισχυθεί η εξωτερική εκπροσώπηση της ζώνης του ευρώ.

2.4. Μια ζώνη του ευρώ που θα εκπροσωπείται κατά τρόπο ενιαίο θα είναι επίσης σε θέση να συνομιλεί με το ΔΝΤ έχοντας ομόφωνη στάση σχετικά με τομείς στους οποίους οι πολιτικές της ΕΕ είναι συντονισμένες σε μεγάλο βαθμό, όπως δηλαδή στην οικονομική και δημοσιονομική πολιτική, στην μακροοικονομική εποπτεία, στις συναλλαγματικές πολιτικές και στη χρηματοπιστωτική σταθερότητα.

2.5. Η πρόταση που διατυπώνεται ως απάντηση σε αυτή την κατάσταση ευνοεί μια πιο συνεκτική και πιο αποτελεσματική εξωτερική εκπροσώπηση της ζώνης του ευρώ στο ΔΝΤ, με βάση μια στρατηγική που έχει στόχο να συμφωνηθεί το περιεχόμενο ενός σεναρίου το ταχύτερο δυνατό και στη συνέχεια να τεθεί σε εφαρμογή σταδιακά. Για τον σκοπό αυτό, προτείνονται τρεις φάσεις.

2.6. Το σχέδιο για την ενίσχυση της εξωτερικής εκπροσώπησης της ζώνης του ευρώ πρέπει να εφαρμοστεί με τρόπο διαφανή και οι ομάδες που απαρτίζουν το ενδιαφερόμενο κοινό πρέπει να ενημερώνονται με την υποβολή τακτικών εκθέσεων σχετικά με την πρόοδο που σημειώνεται.

2.7. Η τελική μορφή που θα έχει η ενιαία εκπροσώπηση της ζώνης του ευρώ στο ΔΝΤ το 2025 ορίζεται ως εξής στις νομοθετικές διατάξεις της πρότασης απόφασης [COM(2015) 603 final]:

- στο Συμβούλιο Διοικητών, παρουσίαση των απόψεων της ζώνης του ευρώ από τον πρόεδρο της Ευρωομάδας,
 - στη Διεθνή Νομισματική και Χρηματοπιστωτική Επιτροπή (ΔΝΧΕ), εκπροσώπηση της ζώνης του ευρώ από τον πρόεδρο της Ευρωομάδας,
 - στο Διοικητικό Συμβούλιο του ΔΝΤ, άμεση εκπροσώπηση της ζώνης του ευρώ από τον εκτελεστικό διευθυντή μιας εκπροσωπούμενης ομάδας χωρών της ζώνης του ευρώ, κατόπιν της συγκρότησης μιας ή περισσότερων εκπροσωπούμενων ομάδων χωρών που θα αποτελούνται αποκλειστικά από κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ (εκλογή εκτελεστικού διευθυντή κατόπιν προτάσεως του προέδρου της Ευρωομάδας, πλήρης συντονισμός προφορικών και γραπτών δηλώσεων).
- 2.8. Σε περίπτωση επέκτασης της ζώνης του ευρώ, οι αναγκαίες τροποποιήσεις θα συντονίζονται με τα κράτη εκτός της ζώνης του ευρώ και θα λαμβάνονται μέτρα για να προσαρμοστούν αναλόγως στην ενιαία εκπροσώπηση.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1. Το πρώτο υπό εξέταση έγγραφο επικεντρώνεται κυρίως σε θέματα διαδικασίας και οργάνωσης, ενώ το δεύτερο εκθέτει τα συμπεράσματα υπό τη μορφή νομοθετικής πρότασης. Και τα δύο συμβάλλουν στη δημιουργία του πολιτικού πυλώνα πολιτικής της ζώνης του ευρώ και στην εξασφάλιση ισορροπίας μεταξύ των εσωτερικών και των εξωτερικών μέσων που διαθέτει. Η ομόφωνη έκφραση στο πλαίσιο της εξωτερικής εκπροσώπησης της ζώνης του ευρώ θα ενισχύσει τον συντονισμό και τη συνοχή της και θα συμβάλει επίσης στη σύγκλιση όλου του φάσματος των οικονομικών πολιτικών των μελών της. Για τη διασφάλιση και την εκπλήρωση του οράματος αυτού, είναι αναγκαίο να αναληφθεί αυξημένη ευθύνη για μεγαλύτερη ολοκλήρωση και ενίσχυση των θεσμών.

3.2. Την περίοδο 2009-2014 εγκρίθηκε ένα άνευ προηγουμένου πλήθος μέτρων για τον συντονισμό των οικονομικών πολιτικών της ΕΕ [πρόκειται συγκεκριμένα για την εισαγωγή της κυκλικής διαδικασίας του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, την προσαρμογή των κανόνων του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης, την έγκριση των νομοθετικών μέτρων που αποκαλούνται «εξάπτυχο» και «δίπτυχο», τη συνθήκη για τη σταθερότητα, τον συντονισμό και τη διακυβέρνηση στην οικονομική και νομισματική ένωση (δημοσιονομικό σύμφωνο), τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας (ΕΜΣ), την Τραπεζική Ένωση και την Ένωση Κεφαλαιαγορών κ.λπ.]. Τα εν λόγω μέτρα απέβλεπαν κυρίως στην εξάλειψη των αδυναμιών των συστατικών στοιχείων της ζώνης του ευρώ ή στην έγκριση δράσεων διάσωσης βραχυπρόθεσμα για την αντιμετώπιση των επιτακτικών απαιτήσεων της οικονομικής και δημοσιονομικής πολιτικής. Η δέσμη μέτρων που εκδόθηκε στις 21 Οκτωβρίου 2015, η οποία αποτελεί συνέχεια της έκθεσης των πέντε προέδρων, αποτελεί, για πρώτη φορά μετά από χρόνια, ένα φιλόδοξο, προσανατολισμένο προς το μέλλον σχέδιο και προορίζεται κυρίως για την ανάπτυξη και βελτίωση του θεσμικού πλαισίου και του εύρους των μέσων της ζώνης του ευρώ, καθώς και της αρχιτεκτονικής της, η οποία θα πρέπει να βελτιστοποιηθεί και να ενοποιηθεί περαιτέρω με την υλοποίηση των μέτρων αυτών.

3.3. Τα μέτρα που ελήφθησαν κατά την περίοδο 2009-2014 αφορούσαν κυρίως την ενίσχυση της εσωτερικής λειτουργίας της ζώνης του ευρώ, χωρίς να διασφαλίζεται επαρκώς και με συνέπεια η εξωτερική της εκπροσώπηση, και αυτό παρά την αυξανόμενη σημασία της και την πρόοδο που είχε σημειωθεί όσον αφορά τον συντονισμό των οικονομικών πολιτικών. Στους κόλπους των διεθνών χρηματοπιστωτικών οργανισμών και, σε τελευταία ανάλυση, στις διεθνείς χρηματαγορές, είτε η ζώνη του ευρώ έχει χάσει έδαφος σε σχετικούς όρους είτε δεν έχει αξιοποιηθεί πλήρως το δυναμικό της. Επομένως, η βελτίωση της εξωτερικής λειτουργίας της ζώνης του ευρώ θα πρέπει να γίνει αισθητή και στον έξω κόσμο και να είναι πιο συνεκτική και ενιαία εντός του παγκόσμιου χρηματοπιστωτικού συστήματος.

3.4. Θα πρέπει να εξεταστεί το θέμα της εξωτερικής εκπροσώπησης της ζώνης του ευρώ εντός του ευρύτερου πολιτικού πλαισίου που ενέπνευσε την έκδοση των πέντε προέδρων. Είναι δυνατό να εξαχθεί εμμέσως το συμπέρασμα ότι:

α) η τρέχουσα δομή της ONE δεν αρκεί για να εξασφαλιστεί η επίτευξη των αναμενόμενων οφελών της ζώνης του ευρώ·

β) ελλείπει κατάλληλης εξωτερικής εκπροσώπησης, τα μέτρα που αφορούν τις εσωτερικές υποθέσεις της ζώνης του ευρώ δεν μπορούν να είναι αποτελεσματικά ενόψει του ρόλου του ευρώ στην παγκόσμια οικονομία.

3.5. Μπορεί να υποστηριχτεί ότι το ενδεχόμενο να μην εξασφαλιστεί η εξωτερική εκπροσώπηση της ζώνης του ευρώ μπορεί να οδηγήσει σε μια κατάσταση στην οποία θα παραμείνει ανεκμετάλλευτο το δυναμικό της περιοχής αυτής να διαμορφώνει μια παγκόσμια οικονομική και νομισματική πολιτική και θα μειωθεί η ελκυστικότητα του ευρώ ως νομίσματος συναλλαγών, επενδύσεων και αποθεμάτων σε παγκόσμιο πλαίσιο.

3.6. Η ανάγκη επικέντρωσης του ενδιαφέροντος στο ΔΝΤ προκύπτει από την ισχυρή συμπληρωματικότητα μεταξύ των οικονομικών πολιτικών της ΕΕ και του ΔΝΤ και των οργάνων τους, τώρα που έχουν ενισχυθεί σημαντικά και συντονίζονται εντός της ΕΕ και ειδικότερα στη ζώνη του ευρώ⁽²⁾. Το ΔΝΤ είναι όντως ένας οργανισμός καθοριστικής σημασίας για την παγκόσμια οικονομική διακυβέρνηση και, επιπλέον, διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο, σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, στην κατάρτιση και την εφαρμογή των προγραμμάτων διάσωσης των κρατών μελών που επλήγησαν από την οικονομική κρίση και την κρίση χρέους. Αναμένεται ότι ο ρόλος του ΔΝΤ θα συνεχίσει να αναπτύσσεται και η ανάγκη συνεργασίας μεταξύ του Ταμείου και της ζώνης του ευρώ θα πρέπει να αντιμετωπιστεί από μια προοπτική πολύ ευρύτερη και πιο ολοκληρωμένη από αυτή των μεμονωμένων κρατών μελών. Ταυτόχρονα, ωστόσο, η ΕΟΚΕ εφιστά την προσοχή στο ότι, αν η ζώνη του ευρώ διέθετε εξαρχής το δικό της Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ταμείο, όπως ήδη προέβλεπαν τις αρχικές προτάσεις πριν από τη δημιουργία του ευρωπαϊκού νομισματικού συστήματος στα τέλη της δεκαετίας του 1970, αυτό το Ταμείο θα μπορούσε να αναλάβει κατά τη διάρκεια της κρίσης τον ρόλο που διαδραμάτισε το ΔΝΤ σε αυτήν.

3.7. Η ισχυρότερη και αποτελεσματικότερη εξωτερική εκπροσώπηση της ζώνης του ευρώ παρακωλύεται από πολλά εμπόδια τα οποία έχουν εντοπιστεί και αξιολογηθεί ως εξής:

- η διασπορά των κρατών μελών (όσον αφορά την εκπροσώπησή τους στο διοικητικό συμβούλιο του ΔΝΤ, τα 19 κράτη μέλη χωρίζονται σε έξι ομάδες κρατών και δύο εκπροσώπους με εντελώς ανεξάρτητες έδρες. Το σύστημα αυτό συχνά εμποδίζει τα κράτη μέλη να της ζώνης του ευρώ να εκφράσουν μια κοινή θέση),
- η ανεπαρκής εκπροσώπηση της ζώνης του ευρώ στο σύνολό της (δεν υπάρχει ενιαίος εκπρόσωπος της ζώνης του ευρώ με επίσημη εντολή στο διοικητικό συμβούλιο του ΔΝΤ —τον ρόλο αυτό εκπληρώνει σήμερα ο πρόεδρος του EURIMF). Ούτε διαθέτει το ΔΝΤ ιδανικό εταίρο για θέματα που ενδιαφέρουν από κοινού τη ζώνη του ευρώ (αρκεί και πάλι να σκεφτούμε τα πρόσφατα μέτρα για τον συντονισμό των οικονομικών πολιτικών). Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα συμμετέχει υπό καθεστώς παρατηρητή στο διοικητικό συμβούλιο του ΔΝΤ,
- ο ανεπαρκής συντονισμός στη ζώνη του ευρώ (δυνάμει της παλιάς συμφωνίας του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Βιέννης του 1998, η οποία έχει παραμείνει νεκρό γράμμα). Ο συντονισμός σε κλίμακα ΕΕ από την Οικονομική και Δημοσιονομική Επιτροπή και την υποεπιτροπή αυτής για θέματα που αφορούν το ΔΝΤ και τα συναφή θέματα (SCIMF) συνίσταται στην πραγματικότητα περισσότερο στην προάσπιση της θέσης κάθε κράτους μέλους.

(²) Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα *Οι επιπτώσεις της κρίσης του δημόσιου χρέους στη διακυβέρνηση της ΕΕ*, ΕΕ C 51 της 17.2.2011, σ. 15.

3.8. Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω, μπορεί κανείς να αντλήσει από τα δύο υπό εξέταση έγγραφα τη θεμελιώδη παρατήρηση ότι η υλοποίηση του περιεχομένου τους απαιτεί από πολλές απόψεις έντονο συντονισμό: μεταξύ των εσωτερικών και εξωτερικών μέσων που διαθέτει η ζώνη του ευρώ, προκειμένου να βελτιστοποιήσει τη δομή και τη λειτουργία της, για την εναρμόνιση των οικονομικών πολιτικών, για την επίτευξη της συνοχής και της σύγκλισης· μεταξύ των κρατών μελών που ανήκουν στη ζώνη του ευρώ και εκείνων που δεν έχουν υιοθετήσει το κοινό νόμισμα (με τη χρήση της διαδικασίας που αναπτύχθηκε σε περίπτωση επέκτασης της ζώνης του ευρώ)· και μεταξύ των διαφόρων μορφών της εξωτερικής εκπροσώπησης της ζώνης του ευρώ (για θέματα που σχετίζονται με τη νομισματική και τη διαρθρωτική πολιτική, τον τραπεζικό τομέα και τη χρηματοπιστωτική αγορά, και την οικονομική πολιτική). Ως κοινό νόμισμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το ευρώ μπορεί να θεωρηθεί ότι αποτελεί την αφετηρία των αρχών που διέπουν τον εν λόγω συντονισμό.

3.9. Μπορεί επίσης να σημειωθεί ως γενική παρατήρηση η ανάγκη εξισορρόπησης του νομοθετικού, διοικητικού και διαδικαστικού χαρακτήρα των υπό εξέταση εγγράφων μέσω μιας σειράς επιχειρημάτων που στηρίζονται σε μια ανάλυση οικονομικού και πολιτικού χαρακτήρα.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1. Σύμφωνα με τις παραπάνω γενικές παρατηρήσεις, θα ήταν καλό να καταρτιζόταν ένα απλό σχηματικό διάγραμμα που να καταδεικνύει τη συσχέτιση μεταξύ της νέας οικονομικής διακυβέρνησης της ΕΕ και των πολιτικών του ΔΝΤ και, ενδεχομένως, άλλων θεσμών. Αυτό θα μπορούσε να γίνει, για παράδειγμα, με το περιεχόμενο και το χρονοδιάγραμμα του σχεδίου για την εφαρμογή και την υλοποίηση του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου και προκειμένου να διευκρινιστεί και να γίνει καλύτερα κατανοητή η συζήτηση για το θέμα αυτό.

4.2. Θα μπορούσε επίσης να συσταθεί η κατάρτιση ενός υποθετικού σχεδίου για τον εσωτερικό συντονισμό της λειτουργίας των θεσμικών οργάνων και οργανισμών της ΕΕ, προκειμένου να επιτευχθούν συνέργειες μεταξύ τους υπό το πρίσμα της ευελιξίας των κανόνων και των διαδικασιών, ιδίως κατά τη διάρκεια της προπαρασκευαστικής φάσης και των μεταβατικών φάσεων της υλοποίησης του σχεδίου και κατά την περίοδο διεύρυνσης της ζώνης του ευρώ. Σύμφωνα με την ανακοίνωση της Επιτροπής και προκειμένου να διασφαλιστεί η ύψιστη διαφάνεια και λογοδοσία, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Δικαστήριο της ΕΕ οφείλουν να έχουν στα θέματα αυτά ένα ρόλο που να συνάδει με την κοινοτική μέθοδο λήψης αποφάσεων.

4.3. Η πρόταση να επεκταθεί η εξωτερική εκπροσώπηση της ζώνης του ευρώ αποτελεί μέρος δέσμης μέτρων που αναδιατυπώνουν το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο και εγκαθιδρύουν τα εθνικά συμβούλια ανταγωνιστικότητας καθώς και ένα Ευρωπαϊκό Δημοσιονομικό Συμβούλιο. Τα μέτρα αυτά προϋποθέτουν ιδίως την εκπροσώπηση της ΕΕ και της ζώνης του ευρώ στο πλαίσιο άλλων αρμόδιων διεθνών φορέων. Από την άποψη αυτή, κρίνεται σκόπιμο να ενισχυθούν οι συνέργειες με τον ΟΟΣΑ, την G7, την G20, την Τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών (ΤΔΔ) και την Παγκόσμια Τράπεζα. Οι ενέργειες αυτές αφορούν την εκτέλεση και τον συντονισμό των μακροοικονομικών πολιτικών, την αναμόρφωση της χρηματοπιστωτικής ρύθμισης και τη δημοσιονομική διαφάνεια (από τους εκπροσώπους της ΕΕ και της ζώνης του ευρώ —όπως τον πρόεδρο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, τον πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, τον πρόεδρο της Ευρωμάδας, τους εκπροσώπους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας— και τους υπουργούς των κρατών που εκπροσωπούνται στο πλαίσιο της G7 και της G20), τα θέματα που αφορούν τη δημιουργία Τραπεζικής Ένωσης και Ένωσης Κεφαλαιαγορών, και άλλα σχετικά θέματα. Θα μπορούσαν να προκύψουν και άλλες δυνατότητες, όπως σε σχέση με την Ασιατική Τράπεζα Επενδύσεων και Υποδομών, όπου εκπροσωπείται κατ' ιδίαν ένας σχετικά σημαντικός αριθμός κρατών μελών.

4.4. Τα συμπεράσματα που έχουν παρουσιαστεί δείχνουν ότι η αύξηση της αποτελεσματικότητας στην εξωτερική εκπροσώπηση της ζώνης του ευρώ είναι ένα ουσιαστικό και αναγκαίο πρώτο βήμα για την ενίσχυση του ειδικού βάρους, της σημασίας και της θέσης του ενιαίου νομίσματος της ΕΕ στην παγκόσμια οικονομία· αυτό το βήμα πρέπει να γίνει στο πλαίσιο της ολοκλήρωσης της ΟΝΕ, και η επιτυχία του θα εξαρτηθεί σε μεγάλο βαθμό από την πραγματική οικονομική επίδοση της ζώνης του ευρώ και την ποιότητα της εφαρμογής όλων των συναφών οικονομικών πολιτικών.

Βρυξέλλες, 17 Μαρτίου 2016.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Γιώργος ΝΤΑΣΗΣ

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 806/2014 με σκοπό τη θέσπιση ευρωπαϊκού συστήματος ασφάλισης καταθέσεων»

[COM(2015) 586 final — 2015/0270 (COD)]

(2016/C 177/04)

Εισηγητής: ο κ. Daniel MAREELS

Στις 18 και στις 20 Ιανουαρίου 2016, σύμφωνα με το άρθρο 114 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο αντίστοιχα αποφάσισαν να ζητήσουν γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα:

«Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 806/2014 με σκοπό τη θέσπιση ευρωπαϊκού συστήματος ασφάλισης καταθέσεων»

[COM(2015) 586 final — 2015/0270 (COD)].

Το ειδικευμένο τμήμα «Οικονομική και νομισματική ένωση, οικονομική και κοινωνική συνοχή», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 3 Μαρτίου 2016.

Κατά την 515η σύνοδο ολομέλειάς της, που πραγματοποιήθηκε στις 16 και 17 Μαρτίου 2016 (συνεδρίαση της 17ης Μαρτίου 2016), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 197 ψήφους υπέρ, 2 ψήφους κατά και 8 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. **Ταυτόχρονα και μαζί** με την πρόταση κανονισμού για τη θέσπιση ευρωπαϊκού συστήματος ασφάλισης καταθέσεων (εφεξής «EDIS») η Επιτροπή δημοσίευσε την **ανακοίνωση «Προς την ολοκλήρωση της Τραπεζικής Ένωσης»**⁽¹⁾. Από τη δημοσίευση φαίνεται ότι και τα δύο κείμενα εξετάζονται «παράλληλα» και η θέσπιση περαιτέρω επιμερισμού των κινδύνων (πρβλ. πρόταση EDIS) πρέπει να «συνοδεύεται» από περαιτέρω μείωση των κινδύνων στην τραπεζική ένωση (πρβλ. ανακοίνωση). Φαίνεται λοιπόν ότι τα δύο κείμενα αποτελούν τα δύο σκέλη ενός συνόλου και, ως εκ τούτου, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή θεωρεί σκόπιμο να αναφερθεί και σε αυτήν την ανακοίνωση. Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει τόσο την πρόταση όσο και την ανακοίνωση.

1.2. **Συνοπτικά και καταρχήν** η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή θεωρεί ότι —δεδομένου ότι πλέον είναι αδιαμφισβήτητο ότι το **EDIS** και τα ανακοινωθέντα **μέτρα μείωσης του κινδύνου** έχουν ορισμένους κοινούς θεμελιώδεις και σημαντικούς στόχους σχετικά με την ενίσχυση και την ολοκλήρωση της τραπεζικής ένωσης— και τα δύο είδη μέτρων **πρέπει να υλοποιηθούν με ενιαίο τρόπο και πραγματικά ισότιμα μέσα και μεθόδους**. Αυτές οι μέθοδοι, οι οποίες πρέπει να παρέχουν ταυτόσημες εγγυήσεις προκειμένου να επιτευχθούν πράγματι οι αντίστοιχοι επιδιωκόμενοι στόχοι, είναι ολόένα και πιο επίκαιρες, διότι και τα δύο είδη μέτρων είναι συμπληρωματικά και αναγκαία για την παροχή λύσης που θα είναι αποδεκτή από όλους, ισορροπημένη αλλά και οριστική. Συνεπώς, για να μπορέσει να υπάρξει πραγματική πρόοδος, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή θεωρεί **ουσιαστικό** τόσο το EDIS όσο και τα σχετικά μέτρα για τη μείωση του κινδύνου **να ληφθούν και να υλοποιηθούν άμεσα και ταυτόχρονα** με βάση ένα σαφές και συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα. Η δημιουργία των σωστών προϋποθέσεων για την επίτευξη προόδου είναι επίσης πολύ σημαντική για την **περαιτέρω ολοκλήρωση της ΟΝΕ**, της οποίας σημαντικό τμήμα αποτελεί η **τραπεζική ένωση**.

1.3. Από την πλευρά του το EDIS είναι πολύ σημαντικό για την τραπεζική ένωση, της οποίας αποτελεί τον τρίτο πυλώνα. Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή έχει ήδη αποδείξει ενθέρμος υποστηρικτής της περαιτέρω ολοκλήρωσης της τραπεζικής ένωσης και του ευρωπαϊκού συστήματος ασφάλισης καταθέσεων κι έχει παροτρύνει την ταχεία υλοποίηση των ανωτέρω με σκοπό την ενίσχυση της οικονομικής και χρηματοπιστωτικής σταθερότητας στην ΕΕ.

⁽¹⁾ COM(2015) 587 final.

1.4. Οι σταθερές, ασφαλείς και καλά προστατευμένες καταθέσεις είναι προς το συμφέρον όλων, και κυρίως των αποταμιευτών και καταθετών. Η διασφάλιση της αξιοπιστίας τους και η παροχή της καλύτερης δυνατής προστασίας τους εξακολουθούν να είναι σημαντικές για την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή. Ζωτικής σημασίας είναι να αυξηθεί η εμπιστοσύνη των αποταμιευτών και των καταθετών στις τράπεζες και να τους επιτραπεί να αξιοποιήσουν τα πλεονεκτήματα της χρηματοπιστωτικής ολοκλήρωσης και των ισότιμων όρων ανταγωνισμού μεταξύ των τραπεζών. Οι σταθερές καταθέσεις παραμένουν εξάλλου απαραίτητες για τη χρηματοδότηση της οικονομίας, των νοικοκυριών και των επιχειρήσεων, ιδίως των ΜΜΕ.

1.5. Για την ΕΟΚΕ, είναι σημαντικό να ενισχυθεί περαιτέρω η τραπεζική ένωση μέσω του EDIS, να αυξηθεί η ανθεκτικότητά της έναντι ενδεχόμενων χρηματοπιστωτικών κρίσεων και να ενισχυθεί η χρηματοπιστωτική σταθερότητα. Ο χαρακτήρας του ευρωπαϊκού συστήματος ασφάλισης καταθέσεων είναι τέτοιος, ώστε να επηρεάζει ευνοϊκά την κατάσταση μεμονωμένων κρατών μελών και τραπεζών, δεδομένου ότι πλέον μπορεί να συμβάλλει καλύτερα στην απορρόφηση τοπικών κλυδωνισμών. Το γεγονός αυτό μπορεί να αποθαρρύνει κάποιους από το να κερδοσκοπήσουν κατά συγκεκριμένων χωρών και τραπεζών, πράγμα που σημαίνει ότι μειώνονται οι πιθανότητες μαζικών αναλήψεων των καταθέσεων. Ταυτόχρονα αποδυναμώνεται περαιτέρω η σύνδεση μεταξύ πιστωτικών ιδρυμάτων και των κρατών τους.

1.6. Από την άλλη πλευρά, τα ανακοινωθέντα μέτρα για τη μείωση του κινδύνου στην τραπεζική ένωση είναι επίσης αναγκαία για τις τράπεζες. Συμβάλλουν στην ενίσχυση της τραπεζικής ένωσης, καθώς μεριμνούν για ισότιμους όρους ανταγωνισμού μεταξύ των τραπεζών και την αποδυνάμωση της σύνδεσής τους με το κράτος. Με τον τρόπο αυτόν ενισχύεται η ανθεκτικότητα και η σταθερότητα του συστήματος. Η αποδοχή μηχανισμών επιμερισμού των κινδύνων απαιτεί την πραγματική υλοποίηση ισότιμων όρων ανταγωνισμού όσον αφορά τους κανόνες και την εποπτεία, που με τη σειρά τους ενισχύουν την απαραίτητη αμοιβαία εμπιστοσύνη όλων των εμπλεκόμενων μερών στην τραπεζική ένωση.

1.7. Αυτά τα μέτρα απαιτούν την πλήρη μεταφορά και εφαρμογή του υφιστάμενου νομοθετικού πλαισίου της τραπεζικής ένωσης (της οδηγίας BRRD, για τη θέσπιση πλαισίου για την ανάκαμψη και την εξυγίανση πιστωτικών ιδρυμάτων και επιχειρήσεων επενδύσεων, και της οδηγίας DGSD, περί των συστημάτων εγγύησης των καταθέσεων) από όλα τα κράτη μέλη. Διαπιστώνεται με ικανοποίηση ότι έχει μειωθεί ο αριθμός των κρατών μελών τα οποία εξακολουθούν να υπολείπονται άλλων μετά τη δημοσίευση των συστάσεων περί EDIS και της ανακοίνωσης. Η Επιτροπή αναλαμβάνει δράση και όσον αφορά τις άλλες χώρες.

1.8. Πρέπει να δοθεί προσοχή στην περαιτέρω μείωση των κινδύνων στον τραπεζικό τομέα και στη μέγιστη εναρμόνιση, στο πλαίσιο της τραπεζικής ένωσης, των τομέων στους οποίους έχει ήδη αναληφθεί δράση. Από αυτή την άποψη θεωρείται απαραίτητη η εκ των προτέρων υλοποίηση υγιών κεφαλαιοποιημένων, σταθερών και αποτελεσματικών εθνικών συστημάτων εγγύησης καταθέσεων. Στο πλαίσιο της περαιτέρω υλοποίησης αυτού του πυλώνα της τραπεζικής ένωσης, πρέπει επίσης να αποφευχθούν στον μέγιστο δυνατό βαθμό ενδεχόμενοι κίνδυνοι ηθικού περιεχομένου για τις τράπεζες και τις αρχές, αλλά και για τους καταθέτες. Οι πραγματικές καταστάσεις ηθικού κινδύνου πάντως θα μπορούσαν να απειλήσουν τον πυρήνα της αποδοτικής και ασφαλούς λειτουργίας της τραπεζικής ένωσης. Αυτή είναι η προϋπόθεση βάσει της οποίας ένα κράτος μέλος μπορεί να χρησιμοποιήσει το EDIS όταν πληροί όλες τις προϋποθέσεις.

1.9. Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή θεωρεί ότι η Επιτροπή πρέπει να διενεργήσει μια ολοκληρωμένη και εμπειριστική μελέτη επιπτώσεων, η οποία θα βασίζεται ενδεχομένως στις προηγούμενες παρόμοιες μελέτες που διενεργήθηκαν στο πλαίσιο των οδηγιών περί των συστημάτων εγγύησης των καταθέσεων (ΣΕΚ), δεδομένης της σπουδαιότητας του ζητήματος για την τραπεζική ένωση, την ολοκλήρωση της ΟΝΕ και την εμπιστοσύνη των αποταμιευτών και καταθετών. Και τα αποτελέσματα αυτής της μελέτης θα πρέπει να δημοσιευτούν, προκειμένου να ενισχυθεί περαιτέρω και η νομιμότητα της πρότασης.

1.10. Επιπλέον, οι διαφορές μεταξύ των χωρών παραμένουν μεγάλες, ενώ ορισμένες προκλήσεις σε διάφορους τομείς εξακολουθούν να υφίστανται, όπως καταδεικνύεται εξάλλου από πληθώρα πρόσφατων διεθνών εκθέσεων. Αυτές οι διαφορές και οι προκλήσεις πρέπει να αντιμετωπιστούν. Εν προκειμένω, πρόκειται μεταξύ άλλων για τον μεγάλο όγκο «μη εξυπηρετούμενων δανείων» στον τραπεζικό τομέα και την άνιση κατανομή αυτού του όγκου στις τράπεζες και τα κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ.

1.11. Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, πρέπει στο πλαίσιο της περαιτέρω μείωσης του κινδύνου να δοθεί η δέουσα προσοχή στις επιπτώσεις του ζητήματος αυτού στη χορήγηση πιστώσεων. Ιδίως η παροχή πιστώσεων σε ΜΜΕ, μικρομεσαίες βιομηχανικές επιχειρήσεις, νεοσύστατες και άλλες νέες επιχειρήσεις πρέπει να είναι και να παραμείνει βασική προτεραιότητα για την ΕΕ και τα κράτη μέλη.

1.12. Επιπλέον, εξίσου σημαντική για την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή είναι η πρόοδος στο πλαίσιο της περαιτέρω ολοκλήρωσης της ΟΝΕ, η οποία μεταξύ άλλων βασίζεται σε έναν νομισματικό και χρηματοπιστωτικό πυλώνα που συνίσταται στην υλοποίηση της πλήρους τραπεζικής ένωσης υπό την καθοδήγηση της ΕΕ. Δεδομένου ότι η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή έχει ήδη δηλώσει ότι η ΟΝΕ είναι ακόμη εύθραυστη και αντιμετωπίζει τεράστιες προκλήσεις, είναι ζωτικής σημασίας να ενισχυθεί μέσω της περαιτέρω ανάπτυξης των πυλώνων της.

1.13. Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, προκειμένου να επιτραπεί πρόοδος σε αυτόν τον τομέα, είναι υψίστης σημασίας να δημιουργηθούν οι υγιείς και σωστές προϋποθέσεις. Για την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, όλα εξαρτώνται από την εμπιστοσύνη και την ενίσχυση της μεταξύ των κρατών μελών. Εντούτοις, η εμπιστοσύνη μεταξύ των κρατών μελών απαιτεί ισότιμους όρους ανταγωνισμού και ίδιο προσανατολισμό με στόχο τη σύγκλιση.

1.14. Αυτή ακριβώς η σύγκλιση δέχτηκε πλήγμα από την κρίση, γι' αυτό και πρέπει σύντομα να καταβληθούν εκ νέου προσπάθειες για την αποκατάστασή της εντός και μεταξύ των κρατών μελών. Παράλληλα πρέπει να στηριχθεί η ανάκαμψη, να διευκολυνθεί η διόρθωση των μακροοικονομικών ανισορροπιών και να βελτιωθεί η ικανότητα προσαρμογής.

1.15. Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή συμφωνεί ότι το νέο ευρωπαϊκό σύστημα ασφάλισης των καταθέσεων πρέπει να είναι ουδέτερο από την άποψη του κόστους για τον τραπεζικό τομέα, αλλά ταυτόχρονα θεωρεί ότι είναι προτιμότερο η προβλεπόμενη ρύθμιση περί συμμετοχής βάσει κινδύνου να συμπεριληφθεί απευθείας στην πρόταση του EDIS παρά να θεσπιστεί με κατ' εξουσιοδότηση πράξη. Πρόκειται πάντως για ένα βασικό μέρος του προτεινόμενου κανονισμού, που —για λόγους αρχής— αξίζει να ρυθμιστεί στο υψηλότερο επίπεδο.

2. Πλαίσιο

2.1. Κατά τη δημιουργία της τραπεζικής ένωσης αποφασίστηκε ότι οι πυλώνες της θα πρέπει να εισαχθούν σταδιακά.

2.2. Τα δύο πρώτα βήματα έχουν γίνει με τη δημιουργία του ενιαίου εποπτικού μηχανισμού, στο πλαίσιο του οποίου η ΕΚΤ έχει την εποπτεία ⁽²⁾ των τραπεζών ⁽³⁾ στη ζώνη του ευρώ, και του ενιαίου μηχανισμού εξυγίανσης από την 1η Ιανουαρίου 2016.

2.3. Ως τρίτος πυλώνας της τραπεζικής ένωσης προτείνεται σήμερα το **ευρωπαϊκό σύστημα ασφάλισης καταθέσεων** ⁽⁴⁾. Αυτό το σύστημα οικοδομείται πάνω στην υφιστάμενη οδηγία για την εγγύηση καταθέσεων ⁽⁵⁾, η οποία θέσπισε τα εθνικά συστήματα εγγύησης καταθέσεων (ΣΕΚ) και αναγνώρισε τα θεσμικά συστήματα προστασίας (ΘΣΠ) ως ΣΕΚ. Η εισαγωγή του προτείνεται επίσης στην έκθεση των πέντε προέδρων με τίτλο «Η ολοκλήρωση της οικονομικής και νομισματικής ένωσης της Ευρώπης» ⁽⁶⁾.

2.4. Η νέα πρόταση ⁽⁷⁾ θα αναπτυχθεί σταδιακά και βαθμιαία ⁽⁸⁾:

2.4.1. Η πρώτη φάση περιλαμβάνει προσέγγιση βασισμένη στην αντασφάλιση, που θα διαρκέσει τρία χρόνια έως το 2020. Σε αυτήν τη φάση τα εθνικά συστήματα εγγύησης καταθέσεων αποκτούν πρόσβαση στους πόρους του EDIS μόνο εφόσον έχουν εξαντλήσει τους ίδιους πόρους τους και υπό την προϋπόθεση ότι οι σχετικοί κανόνες της οδηγίας για τα συστήματα εγγύησης καταθέσεων εφαρμόζονται πλήρως από τα εν λόγω κράτη. Σκοπός λοιπόν είναι η αποδυνάμωση της σύνδεσης μεταξύ των τραπεζών και των κρατών τους.

2.4.2. Στη συνέχεια το σύστημα θα εξελιχθεί σε ένα σταδιακά αμοιβαιοποιημένο σύστημα («συνασφάλιση»). Σε αυτήν τη φάση το εθνικό σύστημα δεν θα χρειάζεται να εξαντλήσει τους ίδιους πόρους πριν αποκτήσει πρόσβαση στους πόρους του EDIS, σε περίπτωση που απαιτηθεί παρέμβαση. Η πρόσβαση σε αυτούς τους πόρους θα ξεκινήσει από χαμηλό ποσοστό (20 %) και εντός 4 ετών θα αυξηθεί σε 80 %. Πρόκειται λοιπόν για υψηλότερο βαθμό επιμερισμού των κινδύνων μεταξύ των εθνικών συστημάτων.

2.4.3. Στην τρίτη φάση ο κίνδυνος που αναλαμβάνει το EDIS αυξάνεται σταδιακά έως 100 %. Το νέο σύστημα θα αντικαταστήσει πλήρως τα εθνικά συστήματα εγγύησης καταθέσεων από το 2024 και θα είναι το μόνο αρμόδιο για την καταβολή αποζημιώσεων στους καταθέτες.

2.5. Σε αυτό το πλαίσιο προβλέπεται επίσης άμεσα ένα EDIS. Αυτό το ταμείο θα τροφοδοτείται με εισφορές των τραπεζών βάσει στάθμισης του κινδύνου. Το σύστημα προορίζεται να είναι ουδέτερο από την άποψη του κόστους για τον τραπεζικό τομέα, στον βαθμό που οι ευρωπαϊκές εισφορές αφαιρούνται από τις εισφορές στα εθνικά ΣΕΚ.

2.6. Συνοδεύεται από αυστηρές εγγυήσεις: για παράδειγμα, ασφαλιζονται μόνο τα εθνικά ΣΕΚ που συμμορφώνονται προς τους κανόνες της ΕΕ και έχουν διαρθρωθεί σύμφωνα με αυτούς.

⁽²⁾ Από τον Νοέμβριο του 2014.

⁽³⁾ Για τις μεγαλύτερες τράπεζες (περίπου 130) η εποπτεία ασκείται απευθείας από την ΕΚΤ, για τις υπόλοιπες (πάνω από 6 000) τον πρώτο λόγο έχουν οι αρμόδιες εθνικές αρχές.

⁽⁴⁾ Γνωστό και με τα αγγλικά αρχικά «EDIS», που σημαίνουν European Deposit Insurance Scheme (ευρωπαϊκό σύστημα ασφάλισης καταθέσεων).

⁽⁵⁾ Προβλέπει προστασία των ιδιωτικών καταθέσεων έως 100 000 ευρώ στην ΕΕ.

⁽⁶⁾ Βλέπε «Η ολοκλήρωση της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης της Ευρώπης», έκθεση του Jean-Claude Juncker σε στενή συνεργασία με τους Donald Tusk, Jeroen Dijsselbloem, Mario Draghi και Martin Schulz, σ. 13.

⁽⁷⁾ Βλέπε «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 806/2014 με σκοπό τη θέσπιση Ευρωπαϊκού Συστήματος Ασφάλισης Καταθέσεων» — COM(2015) 586 final — 2015/0270 (COD) (δημοσιεύτηκε στις 24 Νοεμβρίου 2015).

⁽⁸⁾ Η αρχιτεκτονική του EDIS θα ακολουθήσει την τυπική δομή τραπεζικής ένωσης: ένα «ενιαίο εγχειρίδιο κανόνων» υπό τη μορφή της υφιστάμενης οδηγίας ΣΕΚ, και για τα 28 κράτη μέλη, που θα συμπληρώνεται από το EDIS, θα είναι υποχρεωτικό για τα κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ και θα είναι ανοικτό για άλλα κράτη μέλη που επιθυμούν να αποταθούν στην τραπεζική ένωση.

2.7. Παράλληλα, η Επιτροπή γνωστοποίησε ακόμη ορισμένα μέτρα για τη μείωση του κινδύνου στην τραπεζική ένωση ⁽⁹⁾, ⁽¹⁰⁾ στην ανακοίνωση «Προς την ολοκλήρωση της Τραπεζικής Ένωσης».

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1. Διαπιστώνεται ότι παράλληλα με τις προτάσεις περί EDIS δημοσιεύεται και ανακοίνωση ⁽¹¹⁾ για την περαιτέρω μείωση του κινδύνου στην τραπεζική ένωση. Σύμφωνα με την Επιτροπή, και οι δύο δημοσιεύσεις πρέπει να εξεταστούν «παράλληλα». Και όσον αφορά τη θέσπιση περαιτέρω επιμερισμού των κινδύνων (πρβλ. την πρόταση EDIS), ορίζεται ότι πρέπει να «συνοδεύεται» από περαιτέρω μείωση των κινδύνων. Για τον λόγο αυτό, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή θεωρεί αυτά τα κείμενα ως τα δύο σκέλη ενός συνόλου. Έτσι θα πρέπει να θεωρηθούν και οι παρατηρήσεις και τα σχόλια που έπονται.

3.2. Η ΕΟΚΕ από την αρχή έχει υποστηρίξει την τραπεζική ένωση και τα βήματα που έχουν πραγματοποιηθεί σχετικά με τους δύο πρώτους πυλώνες ⁽¹²⁾. Για την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή το πιο σημαντικό είναι η ανάληψη σχετικής δράσης χωρίς καθυστερήσεις ⁽¹³⁾.

3.3. Παρομοίως, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή ήταν ανέκαθεν υποστηρικτής της περαιτέρω ολοκλήρωσης της τραπεζικής ένωσης ⁽¹⁴⁾ και της ταχείας συμπλήρωσής της με τον τρίτο πυλώνα σχετικά με την προστασία των καταθέσεων. Σε αυτό το πλαίσιο έχει ήδη παροτρύνει την ενίσχυση και βελτίωση του ενιαίου συστήματος προστασίας των καταθέσεων ⁽¹⁵⁾.

3.4. Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή καλωσορίζει τις προτάσεις περί EDIS και υποστηρίζει τους στόχους αυτών των προτάσεων για την ενίσχυση της τραπεζικής ένωσης, τη βελτίωση και εξίσωση της προστασίας των καταθετών, την ενίσχυση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας και τον περαιτέρω περιορισμό της σύνδεσης μεταξύ των τραπεζών και των κρατών τους.

3.5. Μέσω της αρχής του επιμερισμού των κινδύνων, ένα τέτοιο σχέδιο μπορεί να επιδράσει θετικά στην κατάσταση συγκεκριμένων κρατών μελών και τραπεζών, δεδομένου ότι μπορεί να βοηθήσει καλύτερα από τα υφιστάμενα εθνικά συστήματα στη συγκράτηση —ενδεχόμενων— τοπικών κλυδωνισμών. Μπορεί να αποθαρρύνει ορισμένους από το να κερδοσκοπήσουν κατά συγκεκριμένων χωρών ή τραπεζών και να μειώσει συνολικά τον κίνδυνο σε ολόκληρη την τραπεζική ένωση.

3.6. Η καλή προστασία και η μέγιστη εγγύηση των καταθέσεων είναι απαραίτητη. Από την έναρξη της κρίσης έχουν πραγματοποιηθεί σημαντικά βήματα, και η οριστικοποίηση των νέων στόχων μπορεί να συμβάλει στην περαιτέρω αύξηση της εμπιστοσύνης, δεδομένου ότι οι στόχοι αυτοί μπορούν να προωθήσουν τη μεγαλύτερη χρηματοοικονομική ολοκλήρωση μεταξύ των κρατών και τους ισότιμους όρους ανταγωνισμού μεταξύ των τραπεζών.

⁽⁹⁾ Τα μέτρα αυτά περιλαμβάνουν:

- μείωση των δυνατοτήτων επιλογής και περιθωρίου ελιγμών των κρατών κατά την εφαρμογή των προληπτικών κανόνων για την αποτελεσματικότερη λειτουργία του ενιαίου εποπτικού μηχανισμού,
- εναρμόνιση των εθνικών συστημάτων εγγύησης καταθέσεων,
- θέσπιση νομοθεσίας για την εφαρμογή των υπόλοιπων μερών του νομοθετικού πλαισίου που έχει συμφωνηθεί σε διεθνές επίπεδο και αφορά τις τράπεζες, ιδίως τον περιορισμό της τραπεζικής μόχλευσης, τη διασφάλιση της σταθερής χρηματοδότησης των τραπεζών και τη βελτίωση της συγκρισιμότητας των στοιχείων ενεργητικού βάσει κινδύνου και για να επιτραπεί η εφαρμογή των συστάσεων του Συμβουλίου για χρηματοπιστωτική σταθερότητα όσον αφορά τη συνολική δυνατότητα αντιστάθμισης ζημιών για τις τράπεζες μέχρι το 2019, ώστε να είναι διαθέσιμοι επαρκείς πόροι για τράπεζες που βρίσκονται σε ανάγκη χωρίς να χρειαστεί να γίνει προσφυγή στους φορολογούμενους,
- τήρηση των υφιστάμενων κανόνων ώστε να χρησιμοποιείται όσο το δυνατό μικρότερη δημόσια χρηματοδότηση για τη διατήρηση ενός φερέγγυου και ανθεκτικού τραπεζικού τομέα,
- μεγαλύτερη σύγκλιση των νομοθεσιών περί αφερεγγυότητας, όπως ορίζεται στο σχέδιο δράσης για την ένωση κεφαλαιαγορών,
- πρωτοβουλίες για προληπτικό χειρισμό της έκθεσης των τραπεζών σε κρατικό κίνδυνο, όπως περιορισμός της έκθεσης των τραπεζών σε συγκεκριμένη κυβέρνηση ώστε να διασφαλιστεί η διαφοροποίηση του κινδύνου.

⁽¹⁰⁾ Βλέπε «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Προς την ολοκλήρωση της Τραπεζικής Ένωσης», COM(2015) 587 final, της 24ης Νοεμβρίου 2015.

⁽¹¹⁾ Πρβλ. σημείο 2.7 ανωτέρω.

⁽¹²⁾ Πρβλ. τον ενιαίο εποπτικό μηχανισμό και τον ενιαίο μηχανισμό εξυγίανσης.

⁽¹³⁾ Βλέπε μεταξύ άλλων τη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ για τον κανονισμό του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1093/2010 σχετικά με τη σύσταση Ευρωπαϊκής Εποπτικής Αρχής (Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών) όσον αφορά την αλληλεπίδρασή του με τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. .../... του Συμβουλίου για την ανάθεση ειδικών καθηκόντων στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα όσον αφορά τις πολιτικές που αφορούν την προληπτική εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων, COM(2012) 512 final — 2012/0244 (COD), και την ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο — Χάρτης πορείας προς την τραπεζική ένωση (ΕΕ C 11 της 15.1.2013, σ. 34), σημείο 1.12.

⁽¹⁴⁾ Βλέπε μεταξύ άλλων τις γνωμοδοτήσεις της ΕΟΚΕ «Ολοκλήρωση της ONE — Οι προτάσεις της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την επόμενη ευρωπαϊκή νομοθετική περίοδο» (ΕΕ C 451 της 16.12.2014, σ. 10) και «Ολοκλήρωση της ONE — Ο πολιτικός πυλώνας» (ΕΕ C 332 της 8.10.2015, σ. 8).

⁽¹⁵⁾ Βλέπε γνωμοδοτήσεις στις υποσημειώσεις 13 και 14.

3.7. Οι σταθερές καταθέσεις αποτελούν καταρχάς υγιή και απαραίτητη πηγή χρηματοδότησης της οικονομίας, των νοικοκυριών και των μικρών και νέων επιχειρήσεων (όπως ΜΜΕ, μικρομεσαίων βιομηχανικών επιχειρήσεων⁽¹⁶⁾ και νεοσύστατων επιχειρήσεων) και συμβάλλουν, συνενώ, στην απαραίτητη οικονομική ανάπτυξη. Η συμβολή των ΜΜΕ (υπό την ευρεία έννοια) στην ευρωπαϊκή οικονομία είναι ζωτικής σημασίας, διότι δημιουργούν πλέον περισσότερο από τα δύο τρίτα της συνολικής ιδιωτικής απασχόλησης και το 85 % της καθαρής αύξησης της απασχόλησης. Για την ΕΟΚΕ είναι σαφές ότι η ασφάλιση της παροχής πιστώσεων σε βιώσιμες ΜΜΕ είναι ουσιώδους σημασίας για την οικονομική ανάπτυξη και τη νέα απασχόληση και θα πρέπει, συνενώ, να αποτελεί βασική προτεραιότητα τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε εθνικό επίπεδο.

3.8. Όσον αφορά την περαιτέρω μείωση του κινδύνου, εν προκειμένω, αρμόζει η ίδια προσέγγιση με αυτήν για το EDIS και ως εκ τούτου η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή επικροτεί εξίσου το έγγραφο της Επιτροπής. Αυτό ισχύει αναμφισβήτητα καθώς αφενός και τα δύο κείμενα έχουν ορισμένους κοινούς θεμελιώδεις στόχους, όπως η ενίσχυση της τραπεζικής ένωσης και η αποδυνάμωση της σύνδεσης μεταξύ των τραπεζών και των κρατών, και αφετέρου η επίτευξη των στόχων απαιτεί σαφώς έναν «συνδυασμό μέτρων».

3.9. Από την άποψη της μείωσης του κινδύνου δεν μπορεί να παρακαμφθεί η τρέχουσα κατάσταση. Πρέπει κατά προτεραιότητα να δοθεί προσοχή στην περαιτέρω μείωση των κινδύνων στον τραπεζικό τομέα και στη μεγαλύτερη εναρμόνιση, στο πλαίσιο της τραπεζικής ένωσης, των τομέων στους οποίους έχει ήδη αναληφθεί δράση.

3.10. Κατά πρώτον, όλα τα κράτη μέλη πρέπει να μεταφέρουν στη νομοθεσία τους και να εφαρμόσουν πλήρως το υφιστάμενο πλαίσιο σχετικά με την Τραπεζική Ένωση. Η κατάσταση έχει βελτιωθεί σε σχέση με τη χρονική στιγμή της δημοσίευσης της πρότασης για το EDIS, όταν πληθώρα κρατών μελών δεν είχαν μεταφέρει ή είχαν μεταφέρει μόνο εν μέρει την οδηγία BRRD ή/και το κείμενο για τα ΣΕΚ. Η Επιτροπή αναλαμβάνει δράση και όσον αφορά τις άλλες χώρες⁽¹⁷⁾.

3.11. Η περαιτέρω μεταφορά και εφαρμογή των ρυθμίσεων για τα συστήματα εγγύησης καταθέσεων και της προηγούμενης σχετικής χρηματοδοτικής ρύθμισης θέτει ορισμένες προκλήσεις. Η εναρμόνιση και η εκ των προτέρων υλοποίηση υγιών κεφαλαιοποιημένων, σταθερών και αποτελεσματικών εθνικών συστημάτων εγγύησης καταθέσεων θεωρούνται επίσης απαραίτητα στοιχεία για τον περιορισμό του ηθικού κινδύνου. Η αναχίτηση αυτού του κινδύνου αξίζει επίσης προσοχής σε όλα τα στάδια υλοποίησης του EDIS. Ως εκ τούτου, πρέπει να δοθεί προσοχή στους κινδύνους που ενδέχεται να προκύψουν από μια υπερβολικά γρήγορη και αυστηρή αμοιβαιοποίηση των κινδύνων. Αυτή είναι η προϋπόθεση βάσει της οποίας ένα κράτος μέλος μπορεί να χρησιμοποιήσει το EDIS όταν πληροί όλες τις προϋποθέσεις.

3.12. Επιπλέον, οι διαφορές μεταξύ των χωρών παραμένουν μεγάλες, ενώ ορισμένες προκλήσεις σε διάφορους τομείς εξακολουθούν να υφίστανται, όπως καταδεικνύεται εξάλλου από πληθώρα πρόσφατων διεθνών εκθέσεων⁽¹⁸⁾,⁽¹⁹⁾. Αυτές οι προκλήσεις πρέπει να αντιμετωπισθούν. Εν προκειμένω, πρόκειται μεταξύ άλλων για τον μεγάλο όγκο «μη εξυπηρετούμενων δανείων» στον τραπεζικό τομέα και την άνιση κατανομή αυτού του όγκου στις τράπεζες και τα κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ⁽²⁰⁾. Η αποτελεσματική διόρθωση αυτής της κατάστασης, με ταυτόχρονη συνεκτίμηση όλων των υπόλοιπων σημαντικών στοιχείων, μπορεί να θεωρηθεί προϋπόθεση για την πραγματοποίηση βημάτων προς την κατεύθυνση του επιμερισμού των κινδύνων στο επίπεδο της προστασίας καταθέσεων. Αυτό απαιτεί, μεταξύ άλλων, έναν ενιαίο ευρωπαϊκό εποπτικό μηχανισμό.

⁽¹⁶⁾ Μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις στον βιομηχανικό κλάδο.

⁽¹⁷⁾ Όσον αφορά το ΣΕΚ, βλέπε δελτίο Τύπου της Επιτροπής της 10ης Δεκεμβρίου 2015: «Η Επιτροπή ζητά από 10 κράτη μέλη να εφαρμόσουν τους κανόνες της ΕΕ σχετικά με τα συστήματα εγγύησης των καταθέσεων» (http://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-6253_el.htm). Όσον αφορά την οδηγία BRRD, βλέπε δελτίο Τύπου της 22ας Οκτωβρίου 2015: «Η Επιτροπή παραπέμπει έξι κράτη μέλη στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο λόγω μη μεταφοράς των κανόνων της ΕΕ σχετικά με την ανάκαμψη και εξυγίανση των τραπεζών» (http://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-5827_en.htm, μη διαθέσιμο στα ελληνικά).

⁽¹⁸⁾ Βλέπε μεταξύ άλλων ΕΒΑ — 2015 EU-wide transparency exercise — aggregate report (EAT — 2015 Ευρωπαϊκή άσκηση διαφάνειας — συνολική έκθεση), <https://www.eba.europa.eu/documents/10180/1280458/2015+EU-wide+Transparency+Exercise+Report+FINAL.pdf> (Νοέμβριος 2015) και ECB Economic Bulletin issue 2015/5 (Οικονομικό Δελτίο της ΕΚΤ, τεύχος 2015/5) <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/ecbu/eb201505.en.pdf> (μη διαθέσιμο στα ελληνικά).

⁽¹⁹⁾ Βλέπε έκθεση της EAT, ιδίως την εκτελεστική περίληψη (executive summary), σ. 6 και 7: «Η ποιότητα των στοιχείων ενεργητικού και η αποδοτικότητα έχουν επίσης αυξηθεί, αλλά συνεχίζουν να αποτελούν —λόγω του χαμηλού σημείου αφετηρίας— αντικείμενο ανησυχίας. Τα αριθμητικά στοιχεία των μη εξυπηρετούμενων δανείων, που δημοσιεύθηκαν για πρώτη φορά μετά τον εναρμονισμένο ορισμό της EAT, ανέρχονται σχεδόν στο 6 % των συνολικών ποσών δανεισμού και δόσεων στην ΕΕ (10 % όταν λαμβάνονται υπόψη μόνο μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις), αν και υπάρχουν σημαντικές διαφορές μεταξύ χωρών και τραπεζών. Το 2015 η αποδοτικότητα βελτιώθηκε, αλλά από ιστορικής άποψης —και όσον αφορά το εκτιμώμενο κόστος του μετοχικού κεφαλαίου των τραπεζών— παραμένει χαμηλή. Από τον Ιούνιο του 2015 η συνολική απόδοση των ιδίων κεφαλαίων των τραπεζών της ΕΕ ανέρχεται στο 9,1 %. Τα δεδομένα που ανακοινώθηκαν σήμερα επισημαίνουν μια υφιστάμενη αλλά σταδιακά μειούμενη προτίμηση σε επενδύσεις σε κρατικούς χρεωστικούς τίτλους, δεδομένου ότι οι τράπεζες τον Ιούνιο του 2015 ανέφεραν αύξηση των τίτλων δημοσίου του εξωτερικού που είχαν στην κατοχή τους».

⁽²⁰⁾ ECB Financial Stability report November 2015 (Έκθεση Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας της ΕΚΤ, Νοέμβριος 2015), <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/financialstabilityreview201511.en.pdf?24cc5509b94b997f161b841fa57d5eca>, σ. 74 επ. (μη διαθέσιμο στα ελληνικά).

3.13. Τα πορίσματα της προηγούμενης εμπεριστατωμένης μελέτης επιπτώσεων σχετικά με το EDIS δεν είναι διαθέσιμα. Αυτό αντίκειται στις απαιτήσεις διαφάνειας. Η ολοκληρωμένη και εμπεριστατωμένη μελέτη επιπτώσεων, η οποία θα βασίζεται ενδεχομένως στις προηγούμενες παρόμοιες μελέτες στο πλαίσιο των οδηγιών ΣΕΚ⁽²¹⁾, αποτελεί αδήριτη ανάγκη, δεδομένης της σπουδαιότητας του ζητήματος για την τραπεζική ένωση, την ολοκλήρωση της ΟΝΕ και την εμπιστοσύνη των αποταμιευτών και καταθετών. Και τα αποτελέσματα αυτής της μελέτης θα πρέπει να δημοσιευτούν, προκειμένου να ενισχυθεί περαιτέρω και η νομιμότητα της πρότασης.

3.14. Η προσέγγιση των ανακοινωθέντων επιπρόσθετων μελλοντικών μέτρων μείωσης κινδύνου πρέπει να γίνει με τον ίδιο τρόπο όπως και με το EDIS, διότι και τα δύο αποσκοπούν στην ενίσχυση της τραπεζικής ένωσης και απαιτούν δράση για τη συγκεκριμενοποίηση και υλοποίησή τους, εφόσον πληρούνται οι αντίστοιχες απαραίτητες προϋποθέσεις.

3.15. Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω, καθίσταται σαφές ότι η υλοποίηση και των δύο ειδών μέτρων πρέπει να επιδιωχθεί με τον ίδιο τρόπο. Και τα δύο είναι συμπληρωματικά και απαραίτητα για την εξεύρεση ισορροπημένης και ταυτόχρονα οριστικής λύσης. Ως εκ τούτου, είναι αναγκαίο τόσο το EDIS όσο και τα μέτρα για τη μείωση του κινδύνου⁽²²⁾ να αποτελέσουν αντικείμενο δράσης και να υλοποιηθούν άμεσα και ταυτόχρονα. Αυτό όχι μόνο θα συμβάλει τα μέγιστα στην υλοποίηση της τραπεζικής ένωσης και την περαιτέρω ολοκλήρωση της ΟΝΕ (πρβλ. κατωτέρω), αλλά εγγυάται με τον βέλτιστο τρόπο τη δυνατότητα πραγματοποίησης προόδου.

3.16. Για την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή το ζήτημα αυτό είναι εξίσου σημαντικό στο πλαίσιο της περαιτέρω ολοκλήρωσης της ΟΝΕ, η οποία μεταξύ άλλων βασίζεται σε έναν νομισματικό και οικονομικό πυλώνα που θα περιλαμβάνει μια πλήρη τραπεζική ένωση. Δεδομένου ότι η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή έχει ήδη δηλώσει ότι η ΟΝΕ είναι ακόμη εύθραυστη και αντιμετωπίζει τεράστιες προκλήσεις⁽²³⁾, είναι ζωτικής σημασίας να ενισχυθεί μέσω της περαιτέρω ανάπτυξης όλων των πυλώνων της.

3.17. Έχει ήδη διαπιστωθεί ότι, λόγω των δεσμών που εξακολουθούν να διατηρούν οι κυβερνήσεις και οι τράπεζες, η δημιουργία των απαραίτητων πολιτικών και οικονομικών προϋποθέσεων έχει μικρή απήχηση στα κράτη μέλη, με αποτέλεσμα να αναβάλλονται οι καταλληλότερες και αποτελεσματικότερες αποφάσεις⁽²⁴⁾.

3.18. Για τον λόγο αυτό είναι σημαντικό να επιτραπεί η πρόοδος, και εν προκειμένω κεντρική θέση κατέχει η «εμπιστοσύνη» και η ενίσχυση αυτής μεταξύ των κρατών μελών. Εντούτοις, η εμπιστοσύνη μεταξύ των κρατών μελών απαιτεί ισότιμους όρους ανταγωνισμού και ίδιο προσανατολισμό με στόχο τη σύγκλιση.

3.19. Αυτή ακριβώς η σύγκλιση δέχτηκε πλήγμα από την κρίση, γι' αυτό και πρέπει σύντομα να καταβληθούν εκ νέου προσπάθειες για την αποκατάστασή της εντός και μεταξύ των κρατών μελών. Παράλληλα πρέπει να στηριχθεί η ανάκαμψη, να διευκολυνθεί η διόρθωση των μακροοικονομικών ανισορροπιών και να βελτιωθεί η ικανότητα προσαρμογής.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1. Όσον αφορά την πρόταση του EDIS, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή συμφωνεί με την αρχή ότι το σύστημα πρέπει να είναι ουδέτερο από την άποψη του κόστους για τον τραπεζικό τομέα. Η συνεισφορά του τραπεζικού τομέα ορίστηκε, μετά από εμπεριστατωμένη μελέτη επιπτώσεων, στο 0,8 %⁽²⁵⁾,⁽²⁶⁾ των καλυπτόμενων καταθέσεων. Είναι επίσης σημαντικό να μην αυξηθεί η συνολική συνεισφορά στα εθνικά και τα ευρωπαϊκά συστήματα, ώστε να τηρηθεί η ουδετερότητα από την άποψη του κόστους.

4.2. Επιπλέον, είναι σημαντικό να υπάρξει μέγιστη εναρμόνιση των εθνικών εισφορών, προκειμένου να δημιουργηθούν ισότιμοι όροι ανταγωνισμού μεταξύ των εθνικών συστημάτων εγγύησης καταθέσεων και να αποφευχθούν οι διαφορές μεταξύ τους.

4.3. Αυτή η προσέγγιση των ισότιμων όρων ανταγωνισμού πρέπει να αποτελεί το σημαντικότερο στοιχείο τόσο μεταξύ των χωρών της τραπεζικής ένωσης όσο και έναντι των κρατών μελών που δεν ανήκουν σε αυτήν. Αυτό σημαίνει, μεταξύ άλλων, ότι πλέον καταβάλλονται περαιτέρω προσπάθειες για μεγαλύτερη εναρμόνιση των υφιστάμενων διατάξεων της οδηγίας ΣΕΚ, ώστε να επιτευχθεί μεγαλύτερη σύγκλιση μεταξύ των συστημάτων σε όλα τα κράτη μέλη.

⁽²¹⁾ Σύμφωνα με δηλώσεις υποστηρικτών της Επιτροπής οι υπάρχουσες προτάσεις πρέπει να οικοδομηθούν πάνω στη μελέτη επιπτώσεων η οποία διενεργήθηκε με την ευκαιρία της τροποποίησης της οδηγίας ΣΕΚ. Βλέπε <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52010SC0834>, και ιδίως τις ενότητες 7.8 και 7.11 του εγγράφου.

⁽²²⁾ Αναφορικά με αυτά τα μέτρα μείωσης του κινδύνου, πρέπει να υλοποιηθούν κατά προτεραιότητα τα μέτρα τα οποία είναι τα πιο σχετικά από την άποψη που εν προκειμένω εξετάζεται.

⁽²³⁾ Πρβλ. γνωμοδοτήσεις της υποσημείωσης 14.

⁽²⁴⁾ Βλέπε πρώτη γνωμοδότηση στην υποσημείωση 14, σημείο 4.1.2.

⁽²⁵⁾ Στο πλαίσιο της οδηγίας ΣΕΚ.

⁽²⁶⁾ Ή 0,5 % εάν πληρούνται συγκεκριμένοι όροι.

4.4. Τα θεσμικά συστήματα προστασίας παρέχουν χρηματοπιστωτική στήριξη όταν τα μέλη τους βρίσκονται σε δυσχερή κατάσταση και, συνεπώς, βοηθούν στην αποτροπή της πτώχευσης τραπεζών. Η προληπτική λειτουργία αυτών των συστημάτων θα πρέπει να αναγνωριστεί πλήρως στο πλαίσιο του νέου κανονισμού EDIS, διαφορετικά υπάρχει κίνδυνος να υπονομευθεί το περιεχόμενό του.

Βρυξέλλες, 17 Μαρτίου 2016.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Γιώργος ΝΤΑΣΗΣ

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέματα «Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα σχετικά με τα βήματα για την ολοκλήρωση της οικονομικής και νομισματικής ένωσης»

[COM(2015) 600 final]

και

«Απόφαση (ΕΕ) 2015/1937 της Επιτροπής, της 21ης Οκτωβρίου 2015, για τη σύσταση ανεξάρτητου συμβουλευτικού Ευρωπαϊκού Δημοσιονομικού Συμβουλίου»

[C(2015) 8000 final]

(2016/C 177/05)

Εισηγητής: ο κ. Carmelo CEDRONE

Στις 11 Νοεμβρίου 2015, και σύμφωνα με το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα

«Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα σχετικά με τα βήματα για την Ολοκλήρωση της οικονομικής και νομισματικής ένωσης»

[COM(2015) 600 final]

και

«Απόφαση (ΕΕ) 2015/1937 της Επιτροπής της 21ης Οκτωβρίου 2015 για τη σύσταση ανεξάρτητου συμβουλευτικού Ευρωπαϊκού Δημοσιονομικού Συμβουλίου»

[C(2015) 8000 final].

Το ειδικευμένο τμήμα «Οικονομική και νομισματική ένωση, οικονομική και κοινωνική συνοχή», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 3 Μαρτίου 2016.

Κατά την 515η σύνοδο ολομέλειάς της, που πραγματοποιήθηκε στις 16 και 17 Μαρτίου 2016 (συνεδρίαση της 17ης Μαρτίου 2016), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 195 ψήφους υπέρ, 4 ψήφους κατά και 4 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με θέμα *«Τα βήματα για την ολοκλήρωση της ΟΝΕ»* μπορεί να αποτελέσει σημαντική ευκαιρία για την έναρξη μιας ειλικρινούς συζήτησης τόσο σε πολιτικό επίπεδο όσο και σε επίπεδο κοινωνίας των πολιτών σχετικά με το σύνολο των ζητημάτων που αφορούν τη ζώνη του ευρώ· στη συζήτηση δεν πρέπει να παραλειφθούν οι εξελίξεις που σημειώθηκαν από την περίοδο της Συνθήκης του Μάαστριχτ μέχρι τη χρηματοπιστωτική και οικονομική κρίση που έπληξε ιδιαίτερα τη ζώνη του ευρώ. Στόχος πρέπει να είναι η εκπόνηση συγκεκριμένων προτάσεων οι οποίες θα υπερβούν τα όρια της υπό εξέταση ανακοίνωσης. Ακολουθούν τα βασικά σημεία.

1.2. **Εξάμηνο:** θα ήταν περισσότερο χρήσιμο να εκπονηθεί πρόταση για το Εξάμηνο στο πλαίσιο μιας συνολικής συμφωνίας σχετικά με την οικονομική διακυβέρνηση, η οποία θα διευρύνει το πεδίο των πρωτοβουλιών που έχουν αναληφθεί μέχρι σήμερα και θα έχει ως σημείο αφετηρίας την τροποποίηση της μακροοικονομικής αιρεσιμότητας και την ενίσχυση του ρόλου της Διακοινοβουλευτικής διάσκεψης, όπως ακριβώς έχει υποστηρίξει και η ΕΟΚΕ.

1.3. **Οικονομική κυβέρνηση:** μια συνολική οικονομική διακυβέρνηση της ζώνης του ευρώ (μακροοικονομική, μικροοικονομική, νομισματική κ.λπ.) πρέπει να καλύπτει πολύ μεγαλύτερο πεδίο από το πεδίο που καλύπτει η πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Είναι απαραίτητο να υπάρξει εκ βάθρων ανατροπή των υφιστάμενων οικονομικών παραδειγμάτων. Συγκεκριμένα, τα Εθνικά Συμβούλια Ανταγωνιστικότητας οφείλουν να λαμβάνουν υπόψη τις πολιτικές συνοχής, τις κοινωνικές συνέπειες και τις συνέπειες σε επίπεδο απασχόλησης που προκύπτουν εν μέρει από τις ανισορροπίες και τις αποκλίσεις μεταξύ χωρών, οι οποίες οξύνθηκαν με την κρίση ⁽¹⁾. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τα Εθνικά Συμβούλια Ανταγωνιστικότητας οφείλουν επίσης να συνεκτιμούν τους νέους παράγοντες και τις παραμέτρους που στηρίζουν και θα εξακολουθήσουν να στηρίζουν την ανταγωνιστικότητα και τον ανταγωνισμό μεταξύ των παγκόσμιων οικονομικών κέντρων. Το συμβουλευτικό Ευρωπαϊκό Δημοσιονομικό Συμβούλιο πρέπει να ακολουθεί πιο διαφανείς και δημοκρατικές διαδικασίες είτε κατά τον διορισμό των μελών του είτε για τη χρήση των υποδείξεών του, καθώς υπάρχει κίνδυνος οι διαδικασίες αυτές να μην υπόκεινται σε κανέναν δημοκρατικό έλεγχο.

1.4. **Εξωτερική εκπροσώπηση της ζώνης του ευρώ:** ορθή και απαραίτητη η πρόταση, ωστόσο πέραν των χρονοβόρων διαδικασιών, τίθεται το πρόβλημα του δημοκρατικού ελέγχου της εν λόγω αρμοδιότητας και της απαραίτητης τροποποίησης της νομοθεσίας ώστε να αναγνωριστεί ο ρόλος της ONE στα ζητήματα που αφορούν τη ζώνη του ευρώ ⁽²⁾.

1.5. **Χρηματοοικονομική ένωση:** θετική η πρόταση, παρόλο που έχει χάσει την πολιτική και χρονική της δυναμική. Πρόκειται για τη σημαντικότερη απόφαση, εφόσον βέβαια υλοποιηθεί πολύ σύντομα και διασφαλιστεί, μέσω των προβλεπόμενων μηχανισμών ⁽³⁾ —ενιαίος μηχανισμός εξυγίανσης και σύστημα εγγύησης των καταθέσεων— και της Ένωσης Κεφαλαιαγορών ⁽⁴⁾, η πλήρης εφαρμογή των ευρωπαϊκών συστημάτων κοινών κανόνων στο εγγύς μέλλον. Στην πρόταση αυτή θα έδινε μεγάλη ώθηση μια πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η οποία έχει ήδη εκπονηθεί από την ΕΟΚΕ ⁽⁵⁾, σχετικά με το ζήτημα του δημόσιου και ιδιωτικού χρέους, προκειμένου να μειωθούν οι κίνδυνοι και η κερδοσκοπία που υπονομεύουν το χρηματοπιστωτικό σύστημα της ζώνης του ευρώ.

1.6. **Δημοκρατική νομιμότητα:** αποτελεί το πιο αδύναμο σημείο της ανακοίνωσης, για όσο τουλάχιστον αυτή εξακολουθεί να διατηρεί την παρούσα μορφή, εν αναμονή του σταδίου 2. Η προσέγγιση του συγκεκριμένου ζητήματος στην ανακοίνωση γίνεται πολύ επιφανειακά και αόριστα, μολονότι το ζήτημα αυτό αποτελεί τον κεντρικό πυρήνα και την ουσία του διαλόγου και του προβληματισμού που αναπτύσσεται στους κόλπους της ευρωπαϊκής κοινής γνώμης τους τελευταίους κυρίως μήνες: από το σημείο αυτό εξαρτάται το μέλλον της ζώνης του ευρώ και της ΕΕ. Το θέμα του δημοκρατικού ελέγχου δεν θίγεται σοβαρά σε καμία από τις πρακτικές προτάσεις που υποβάλλει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, όπως προαναφέρθηκε.

1.6.1. Στο θέμα αυτό, σημαντική συμβολή θα μπορούσε να έχει ο τριμερής κοινωνικός διάλογος, εφόσον οργανωθεί με διαρθρωμένο τρόπο και καταστεί υποχρεωτική η εφαρμογή των συμφωνιών που επιτυγχάνονται από τα συμβαλλόμενα μέρη.

1.7. **Στάδιο 2 — Ολοκλήρωση της ONE:** πρωταρχικό και βασικό στάδιο με το οποίο καθίστανται αξιόπιστες οι υπόλοιπες προτάσεις που έχουν ήδη υποβληθεί. Δυστυχώς, το στάδιο αυτό βασίζεται πρωτίστως στην παρουσίαση μιας Λευκής Βίβλου που προβλέπεται για τα τέλη του 2017. Η πρακτική να εναποτίθενται τα πάντα σε μια Λευκή Βίβλο μέσω ακροάσεων και διαλόγων με τους πολίτες, χωρίς να αναλύεται πώς θα πραγματοποιηθούν οι εν λόγω διαβουλεύσεις και χωρίς την ενεργοποίηση ούτε καν της ΕΟΚΕ, δεν φαίνεται να είναι και η πλέον ενδεδειγμένη για το σημαντικότερο και κεντρικό ζήτημα της ανακοίνωσης, το οποίο αφορά τη δημοκρατία και την κατασκευή του πολιτικού πυλώνα της ζώνης του ευρώ, τουλάχιστον μέχρι να ολοκληρωθεί το στάδιο 2.

1.8. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει επιπλέον ότι και ο **χάρτης πορείας** που υποδεικνύεται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν είναι ο κατάλληλος, αν ληφθούν υπόψη η σημασία και ο επείγον χαρακτήρας των ζητημάτων που πρέπει να αντιμετωπιστούν (διαρκής αναβολή των ζητημάτων και αιώνια αναμονή). Ως εκ τούτου, με βάση και τον συγκεκριμένο χάρτη πορείας ο οποίος καταρτίστηκε πριν πολύ καιρό, η ΕΟΚΕ δεσμεύεται να υποβάλει το δικό της σχέδιο για το στάδιο 2, από κοινού ενδεχομένως με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, προκειμένου να συζητηθούν τα θέματα αυτά στα κράτη μέλη, και πρωτίστως στις χώρες της ζώνης του ευρώ.

⁽¹⁾ Βλέπε γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Εθνικά συμβούλια ανταγωνιστικότητας» (ΕΕ σ. 35).

⁽²⁾ Βλέπε γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Εξωτερική εκπροσώπηση της ευρωζώνης» (ΕΕ σ. 16).

⁽³⁾ Βλέπε γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Ευρωπαϊκό Σύστημα Ασφάλισης των Καταθέσεων» (ΕΕ σ. 21).

⁽⁴⁾ Βλέπε γνωμοδότησεις της ΕΟΚΕ με θέμα «Πράσινη Βίβλος — Οικοδόμηση Ένωσης Κεφαλαιαγορών» (ΕΕ C 383 της 17.11.2015, σ. 64) και σχέδιο δράσης για την Ένωση Κεφαλαιαγορών (ΕΕ C 133 της 14.4.2016, σ. 17).

⁽⁵⁾ Βλέπε γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Ανάπτυξη και δημόσιο χρέος στην ΕΕ: δύο καινοτόμες προτάσεις» (ΕΕ C 143 της 22.5.2012, σ. 10).

1.9. **Οι προτάσεις:** σε ορισμένες γνωμοδοτήσεις που έχουν εκπονηθεί από την αρχή της κρίσης, η ΕΟΚΕ έχει διατυπώσει προτάσεις τόσο για τις διάφορες πτυχές της χρηματοπιστωτικής κρίσης όσο και για τα όρια των οικονομικών πολιτικών που έχουν τεθεί σε εφαρμογή από την ΕΕ. Η ΕΟΚΕ έχει επεξεργαστεί ειδικές προτάσεις, μεταξύ άλλων σε γνωμοδοτήσεις πρωτοβουλίας, όσον αφορά π.χ. την οικονομική, χρηματοοικονομική και νομισματική διακυβέρνηση της ΟΝΕ και την πολιτική διακυβέρνηση της ζώνης του ευρώ, πολύ πριν από την Επιτροπή. Κατά συνέπεια, όσον αφορά τις προτάσεις πλαίσιο για τα ζητήματα που θίγονται στην παρούσα ανακοίνωση, η ΕΟΚΕ παραπέμπει στις γνωμοδοτήσεις που έχει ήδη εκπονήσει ⁽⁶⁾ και στις υπό επεξεργασία γνωμοδοτήσεις σχετικά με τις ειδικές προτάσεις ⁽⁷⁾ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

2. Ιστορικό πλαίσιο

2.1. Με την παρούσα γνωμοδότηση επιδιώκεται μια συνολική προσέγγιση της ανακοίνωσης της Επιτροπής για τη ζώνη του ευρώ. Οι ειδικές πτυχές εξετάζονται σε άλλες γνωμοδοτήσεις της ΕΟΚΕ.

2.2. Η ανακοίνωση της Επιτροπής προκύπτει από την ανάγκη εφαρμογής της δεύτερης έκθεσης των 5 Προέδρων σχετικά με την ΟΝΕ, δεδομένου ότι η πρώτη έκθεση αγνοήθηκε πλήρως από την Επιτροπή Barroso. Οι δύο εκθέσεις είχαν ως σκοπό να αντιμετωπίσουν τους περιορισμούς της ΟΝΕ που αποκάλυψε και κατέδειξε με τον πλέον εμφανή τρόπο η χρηματοπιστωτική και οικονομική κρίση σε όλους τους ευρωπαίους πολίτες — και όχι μόνο. Περιορισμοί οι οποίοι, επειδή ακριβώς διευκόλυναν και υπαγόρευαν την κερδοσκοπία επί του ευρώ, αποτέλεσαν και αποτελούν τη βασική αιτία της κρίσης και της συνέχισής της στη ζώνη του ευρώ.

2.3. Για τον ίδιο λόγο άλλωστε, η ΕΟΚΕ ανέλαβε πριν από την Επιτροπή και τα άλλα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα, να διατυπώσει συγκεκριμένες συναφείς προτάσεις, οι οποίες μόλις πρόσφατα εισακούστηκαν, ελήφθησαν επαρκώς υπόψη και εκτιμήθηκαν δεόντως ⁽⁸⁾. Από την άποψη αυτή, η ΕΟΚΕ επικροτεί και υπογραμμίζει τη στήριξη που έλαβε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή σε μια έκθεση παρακολούθησης ορισμένων πρόσφατων γνωμοδοτήσεων της ΕΟΚΕ —ιδίως το γεγονός ότι η «Ευρωπαϊκή Επιτροπή συχαίρει την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή για την εμβριθή και πλήρη γνωμοδότηση που εκπόνησε για τον πολιτικό πυλώνα της οικονομικής και νομισματικής ένωσης, καθώς η γνωμοδότηση δεν περιορίζεται μόνο στην ανάλυση της τρέχουσας κατάστασης και των αδυναμιών της ΟΝΕ, αλλά περιλαμβάνει και πολύ ενδιαφέρουσες προτάσεις για την ολοκλήρωσή της».

2.4. Η δεύτερη έκθεση των 5 Προέδρων και η συνακόλουθη ανακοίνωση της Επιτροπής που αποσκοπεί στην εφαρμογή της είναι περισσότερο ελλιπής και λιγότερο φιλόδοξη από την —ήδη ανεπαρκή— πρώτη έκθεση εξαιτίας ενδεχομένως της εξασθένισης της κρίσης της ζώνης του ευρώ και της δυσκολίας των κρατών να εκχωρήσουν μέρος της εθνικής τους κυριαρχίας. Η εξέλιξη αυτή δεν είναι σε καμία περίπτωση θετική.

2.5. Επίσης, το ζήτημα των μεταναστών, των προσφύγων και της ασφάλειας μετά τις τρομοκρατικές επιθέσεις των Ισλαμιστών σκόρπισαν τον πανικό στους πολίτες και στους ευρωπαίους πολιτικούς, ενώ ενέτειναν τόσο τις διαιρέσεις μεταξύ των κρατών όσο και τα φαινόμενα αναβίωσης των εθνικισμών προκαλώντας το κλείσιμο των συνόρων κ.λπ. Έτσι, η ανάγκη κατάρτισης του σχεδίου για την ολοκλήρωση της ΟΝΕ πέρασε σε δεύτερη μοίρα ή παραπέμφθηκε στις καλές ενδεχόμενες· εξαφανίστηκε από τον πολιτικό διάλογο και τα μέσα ενημέρωσης, ίσως προς μεγάλη ικανοποίηση πολλών πολιτικών (όχι μόνο των ευρωσκεπτικιστών) για τον κίνδυνο που αποσοβήθηκε.

2.6. Ωστόσο, κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, τα γεγονότα αυτά καθιστούν ακόμα πιο προφανή την ανάγκη δραστηριοποίησης και ανάληψης πρωτοβουλιών, οι οποίες πλέον καθίστανται περισσότερο επιτακτικές, προκειμένου να βελτιωθεί η Ευρώπη και να αποκατασταθούν οι ιδρυτικές αρχές και αξίες (ειρήνη, ευημερία, κοινωνική συνοχή) που υπάρχουν στη Συνθήκη. Όλες αυτές οι πρωτοβουλίες πρέπει να υπηρετούν τόσο το κοινό όσο και το ατομικό συμφέρον όλων των πολιτών επειδή οι ευρωπαϊκές χώρες και οι πολίτες τους πρέπει να επιστρέψουν στην έννοια της κοινής ευθύνης και να ανακτήσουν την αμοιβαία εμπιστοσύνη αποτρέποντας την εμφάνιση νέων διαχωρισμών, όπως συνέβαινε πάντα στο παρελθόν. Μια τέτοια πορεία θα ήταν επικίνδυνη.

⁽⁶⁾ Βλέπε γνωμοδοτήσεις της ΕΟΚΕ με θέμα «Ολοκλήρωση της οικονομικής και νομισματικής ένωσης — Προτάσεις της ΕΟΚΕ για την επόμενη ευρωπαϊκή κοινοβουλευτική περίοδο» (ΕΕ C 451 της 16.12.2014, σ. 10)· «Ολοκλήρωση της ΟΝΕ: ο πολιτικός πυλώνας» (ΕΕ C 332 της 8.10.2015, σ. 8)· «Η κοινοτική μέθοδος για την επίτευξη μιας δημοκρατικής και κοινωνικής ΟΝΕ» (ΕΕ C 13 της 15.1.2016, σ. 33), και άλλες.

⁽⁷⁾ Βλέπε γνωμοδοτήσεις της ΕΟΚΕ με θέμα «Εξωτερική εκπροσώπηση της ζώνης του ευρώ, Ευρωπαϊκό Σύστημα Ασφάλισης των Καταθέσεων, Εθνικά συμβούλια ανταγωνιστικότητας και Οικονομική πολιτική της ζώνης του ευρώ (2016)» (ΕΕ σ. 16).

⁽⁸⁾ Βλέπε γνωμοδοτήσεις της ΕΟΚΕ με θέμα «Δέκα χρόνια μετά, πού οδεύει το ευρώ; Το οικονομικό και πολιτικό μέλλον της ΕΕ και η νέα Συνθήκη» (ΕΕ C 271 της 19.9.2013, σ. 8)· «Ολοκλήρωση της ΟΝΕ — Οι προτάσεις της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την επόμενη ευρωπαϊκή νομοθετική περίοδο» (ΕΕ C 451 της 16.12.2014, σ. 10)· «Ολοκλήρωση της ΟΝΕ — Ο πολιτικός πυλώνας» (ΕΕ C 332 της 8.10.2015, σ. 8).

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1. Η ανακοίνωση ωστόσο κινείται στη γνωστή λογική τόσο σε επίπεδο γλώσσας όσο και σε επίπεδο προτάσεων· όπως συνέβη πολλές φορές στο παρελθόν, η ανακοίνωση μπορεί να παραμείνει απλά και μόνο διακήρυξη καλών προθέσεων και να μετατραπεί έτσι σε «μπούμερανγκ». Το μεγαλύτερο μέρος του περιεχομένου κινείται στη λογική των πολιτικών που εφαρμόστηκαν μετά την κρίση και περιλαμβάνει ως αίτημα την ενίσχυση αυτών των πολιτικών, παρόλο που είναι γνωστό ότι ορισμένες από τις εν λόγω πολιτικές αποτέλεσαν την αιτία της επιδείνωσης της οικονομικής και κοινωνικής κατάστασης πολλών χωρών της ΟΝΕ. Στην ανακοίνωση δεν αναφέρονται οι λόγοι της αποτυχίας όλων των προσπαθειών που έχουν καταβληθεί μέχρι σήμερα για να οικοδομηθεί μια πραγματική ΟΝΕ (από την έκθεση Werner του 1970 έως την έκθεση των 4 Προέδρων του 2012). Οι εν λόγω απόπειρες, όπως και η παρούσα, βασίστηκαν σε βαθμιαίες γραφειοκρατικές αλλαγές.

3.2. Πλεονεκτήματα

3.2.1. Είναι πάντως θετικό το γεγονός ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, παρά την αδυναμία της έκθεσης των 5 Προέδρων που –εκτός όλων των άλλων– δεν περιλαμβάνει έναν πραγματικό χάρτη πορείας, αποφάσισε να δραστηριοποιηθεί και να ξεκινήσει την υλοποίηση του χάρτη σε ένα περιβάλλον στο οποίο πολλά κράτη μέλη τείνουν να αντιτίθενται. Η στάση αυτή είναι ανησυχητική και επικίνδυνη και, για τον λόγο αυτό, η ΕΟΚΕ απευθύνει έκκληση στα κράτη μέλη, και πρωτίστως στα μέλη της ζώνης του ευρώ, να αλλάξουν στάση και να υποστηρίξουν την πρωτοβουλία της Επιτροπής, διορθώνοντας τις αδυναμίες που επισημαίνονται στην παρούσα γνωμοδότηση σύμφωνα με τις προτάσεις που περιλαμβάνονται στις άλλες γνωμοδοτήσεις της ΕΟΚΕ.

3.2.2. Θετικό στοιχείο του εγγράφου είναι επίσης η προσοχή στη Χρηματοοικονομική Ένωση και στις διάφορες δομές της. Πρόκειται σίγουρα για τη σημαντικότερη απόφαση, σε συνδυασμό με την πλήρη υλοποίηση της Τραπεζικής Ένωσης, και αποτελεί απόρροια της κρίσης. Ωστόσο, πρέπει να υλοποιηθεί άμεσα και μέσω των προβλεπόμενων μηχανισμών (ενιαίος μηχανισμός εξυγίανσης και σύστημα εγγύησης των καταθέσεων) και της Ένωσης Κεφαλαιαγορών, έτσι ώστε να εφαρμοστούν πλήρως τα ευρωπαϊκά συστήματα κοινών κανόνων τα οποία θα περιορίζουν τόσο τους κινδύνους χρηματοδότησης των χρεών του τραπεζικού τομέα από τους καταθέτες/κατόχους λογαριασμών, τους φορολογούμενους όσο και τους κινδύνους για τους επενδυτές και τις επιχειρήσεις που συνεχίζουν να δραστηριοποιούνται σε σχετικά αδιαφανείς χρηματοπιστωτικές αγορές με περιορισμένες πηγές χρηματοδότησης. Υπό αυτήν την έννοια, κρίνεται σκόπιμο να προβλεφθεί, όπως έχει ήδη υποστηρίξει η ΕΟΚΕ, ο διαχωρισμός μεταξύ των εμπορικών και των επενδυτικών τραπεζών (και να προβλεφθεί εν τω μεταξύ και μια κακή τράπεζα για τα παρελθόντα χρέη).

3.2.3. Σημαντική, αλλά περιορισμένη, η πρόταση για μια «ενιαία εξωτερική εκπροσώπηση της ΟΝΕ», παρόλο που η εφαρμογή της παραπέμπεται στο απώτερο μέλλον, έως το 2025⁽⁹⁾, όταν για το εγγύς μέλλον επιδιώκεται μόνο η ενίσχυση των ρυθμίσεων συντονισμού μεταξύ των εκπροσώπων της ζώνης του ευρώ και του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, οι οποίες έχουν θεσπιστεί από το 2007.

3.3. Τα κρίσιμα σημεία (αδυναμίες)

3.3.1. Συνέχιση της ίδιας λογικής που ακολουθείται σε όλη τη διάρκεια της κρίσης, σε τέτοιο βαθμό ώστε ο αναγνώστης να μένει με την εντύπωση πως έχει ξαναδιαβάσει το κείμενο πολλές φορές στο παρελθόν. Για τα ίδια μάλιστα ζητήματα, η ΕΟΚΕ έχει ήδη τοποθετηθεί πολλές φορές στο παρελθόν, υποβάλλοντας διαφορετικές προτάσεις από τις προτάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ή των κρατών μελών. Η Επιτροπή συνεχίζει να εμμένει και να θέλει να πείσει ότι α) το ζήτημα παραμονής στην ΟΝΕ εξαρτάται αποκλειστικά και μόνο από την τήρηση των «λογιστικών» κανόνων· β) η οικονομική διακυβέρνηση επιτυγχάνεται μόνο με το συντονισμό· γ) η μακροοικονομική και χρηματοπιστωτική βιωσιμότητα της ζώνης του ευρώ είναι μόνο πρόβλημα διαφάνειας· δ) το σοβαρότατο πρόβλημα της ανεργίας μπορεί να αντιμετωπιστεί μόνο με επιφανειακές προτάσεις, όπως γίνονταν επί σειρά ετών. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι, στα ζητήματα αυτά όπως και σε άλλα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρέπει να ασκήσει στο ακέραιο και με μεγαλύτερη αυτοπεποίθηση το δικαίωμα πρωτοβουλίας που διαθέτει.

3.3.2. Το ίδιο ισχύει και σε σχέση με τις σοβαρές κοινωνικές συνέπειες που προκαλεί η ανεργία σε πολλές χώρες της ζώνης του ευρώ· το ζήτημα αυτό πρέπει να αποτελέσει προτεραιότητα της ΟΝΕ, όπως η ανταγωνιστικότητα και η οικονομική και πολιτική διακυβέρνηση. Μάλιστα, δεν υποβάλλονται συγκεκριμένες προτάσεις, δεν προτείνεται κανένας μηχανισμός αλληλεγγύης και δεν είναι σαφές τι νοείται ως «ευρωπαϊκός πυλώνας κοινωνικών δικαιωμάτων» (αφορά ενδεχομένως υφιστάμενα δικαιώματα σε μεμονωμένες χώρες).

⁽⁹⁾ COM(2015) 603 — 2015/0250 (NLE).

3.3.3. Όσον αφορά το **Εξάμηνο**, η ανακοίνωση διατηρεί την ισχύουσα κατάσταση χωρίς αλλαγές, ούτε καν ως προς τη μέθοδο ούτε ως προς κάτι άλλο. Η ΕΟΚΕ ήλπιζε να εισαχθούν αλλαγές όσον αφορά τη μακροοικονομική αιρεσιμότητα και την ενίσχυση της διακυβερνητικής διάσκεψης. Χωρίς αυτές, οι προϋπολογισμοί των κρατών μελών να κινδυνεύουν να παραμείνουν εκτός οποιουδήποτε δημοκρατικού ελέγχου.

3.3.4. Γίνεται λόγος για έναν προϋπολογισμό της ΟΝΕ στο πλαίσιο της σταθεροποίησής της· στην πραγματικότητα, πρόκειται για το σύνολο των προϋπολογισμών και/ή για τους προϋπολογισμούς των μεμονωμένων κρατών, οι οποίοι δεν αφορούν έναν πραγματικό προϋπολογισμό της ζώνης του ευρώ. Ακόμη, δεν γίνεται επ' ουδενί λόγος για το υφιστάμενο δημόσιο χρέος ή για ένα ενδεχόμενο κοινό δημόσιο χρέος, αν κριθεί αναγκαίο, ούτε για τη θέσπιση ευρωπαϊκού φόρου προκειμένου να αντιμετωπιστούν τα έξοδα της μετανάστευσης, των προσφύγων, της ασφάλειας. Ωστόσο, η έλλειψη προτάσεων για τη δημοκρατική νομιμοποίηση αποτελεί το πραγματικό τρωτό σημείο του συνόλου της ανακοίνωσης (σημείο 6) ⁽¹⁰⁾.

3.3.5. Παραβλέπονται σε μεγάλο βαθμό οι αντιπροσωπευτικοί φορείς της κοινωνίας που μπορούν να συμμετάσχουν στο στάδιο της διαβούλευσης, και πρωτίστως οι φορείς που εκπροσωπούνται στην ΕΟΚΕ, ενώ δεν γίνεται καμία αναφορά στο πολιτικό επίπεδο το οποίο είναι ουσιαστικά απόν ή θίγεται ελάχιστα, σαν να επρόκειτο για μια επουσιώδη πτυχή.

3.3.6. Η ΕΟΚΕ αξιολογεί θετικά τη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων στις άλλες πολιτικές που αναφέρονται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Ωστόσο, θεωρεί αναγκαίο να υπάρξει ένα άλμα πολιτικής και διαδικαστικής ποιότητας, ώστε η «τυπική» συμμετοχή των εταίρων να μετεξελιχθεί σε ουσιαστική συμμετοχή στο πλαίσιο του τριμερούς κοινωνικού διαλόγου, ο οποίος θα πρέπει επομένως να ρυθμιστεί νομοθετικά, ώστε να καταστούν περισσότερο αποτελεσματικές οι συμφωνίες που έχουν επιτευχθεί. Η εξέλιξη αυτή θα ευνοούσε επίσης την αμοιβαία εμπιστοσύνη και θα αύξανε την ευθύνη του κάθε μέρους.

3.3.7. Το σύνολο της προετοιμασίας του σταδίου 2 (ολοκλήρωση της ΟΝΕ), το οποίο αποτελεί πρωταρχικό και βασικό στάδιο για την αξιοπιστία των υπόλοιπων προτάσεων, βασίζεται στην παρουσίαση μιας «Λευκής Βίβλου», προηγούμενες ακρόασεις και διάλογοι με τους πολίτες. Ωστόσο δεν αναλύεται με ποιον ακριβώς τρόπο θα πραγματοποιηθούν οι διαβουλεύσεις αυτές, από τις οποίες εξαιρούνται τα συμβαλλόμενα μέρη που εκπροσωπεί η ΕΟΚΕ. Η πρόβλεψη αυτή είναι σίγουρα ανεπαρκής. Στον διάλογο θα μπορούσαν π.χ. να συμμετάσχουν και τα εθνικά κοινοβούλια, από κοινού με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

3.4. Κίνδυνοι

3.4.1. Μπορεί οι προθέσεις της Επιτροπής να είναι όντως καλές, η προσέγγιση της ωστόσο δεν είναι και τόσο αξιόπιστη, παρόλο που εξακολουθούν να λείπουν οι προτάσεις για το στάδιο 2. Η ανακοίνωση δεν συνιστά πραγματική τομή με βάση την ισχύουσα Συνθήκη, ώστε να καλύψει —εν μέρει τουλάχιστον— το έλλειμμα του Μάαστριχτ. Αυτό που λείπει είναι ένα συνολικό εγχείρημα, το οποίο θα σηματοδοτήσει την αλλαγή και μελλοντικές προοπτικές της ζώνης του ευρώ και των πολιτών της ΕΕ.

3.4.2. Θα ήταν αρνητικό να συνεχιστεί η πορεία που έχει επιλεγεί μέχρι σήμερα τόσο στις οικονομικές όσο και στις κοινωνικές πολιτικές· δεν είναι δυνατό να θεωρείται η αγορά εργασίας και οι μισθοί ως η μοναδική μεταβλητή του συστήματος και την ίδια στιγμή να παραβλέπονται και να υποβαθμίζονται τα ζητήματα της εσωτερικής ζήτησης, των μακροοικονομικών και μικροοικονομικών ανισορροπιών, των κοινωνικών ανισορροπιών και του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών.

3.4.3. Όταν η πολιτική ατζέντα παραπέμπεται στο επόμενο στάδιο, αντί να αποτελεί τη βάση της ολοκλήρωσης της ΟΝΕ ή, τουλάχιστον, να οργανώνεται παράλληλα με την ολοκλήρωσή της υπό το πρίσμα των συνεχιζόμενων παλαιών και νέων κρίσεων, είναι προφανές ότι τα κράτη μέλη φοβούνται υπερβολικά ή εξυπηρετούν πολιτικά συμφέροντα τα οποία τελικά τα οδηγούν να απορρίψουν την Ευρώπη, αντί να τη βελτιώσουν και να προσφέρουν ελπίδα για το μέλλον.

3.4.4. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί ο επιφανειακός τρόπος με τον οποίον προσεγγίζονται η δημοκρατική νομιμοποίηση του Εξαμήνου, οι άλλες πολιτικές της ΟΝΕ ή τα προτεινόμενα μέσα. Λαμβάνοντας υπόψη τη θέση που διατύπωσαν πολλές χώρες, οι προτάσεις είναι εξαιρετικά φειδωλές και προωθούν ένα κακέκτυπο δημοκρατίας. Το ζήτημα αυτό αποτελεί ίσως το πιο αδύναμο σημείο όλης της πρότασης, τουλάχιστον στην παρούσα μορφή της, εν αναμονή του σταδίου 2 το οποίο πρέπει να διαμορφωθεί με βάση τα αιτήματα για συμβολές και στήριξη από την κοινωνία των πολιτών και το πολιτικό επίπεδο.

⁽¹⁰⁾ Βλέπε γνωμοδότηση με θέμα «Η κοινοτική μέθοδος για την επίτευξη μιας δημοκρατικής και κοινωνικής ΟΝΕ» (ΕΕ C 13 της 15.1.2016, σ. 33).

3.4.5. Είναι τουλάχιστον επιπόλαιο και απατηλό να νομίζει κάποιος ότι θα λύσει το πρόβλημα της δημοκρατίας στη ζώνη του ευρώ με τον «διάλογο με τους πολίτες» χωρίς να προσδιορίζει τις μεθόδους υλοποίησής του, τις διαδικασίες συμμετοχής και τα μέσα ενεργοποίησης τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε εθνικό επίπεδο. Αντίθετα, πρέπει να αναζητηθεί πιο συγκεκριμένος τρόπος για την τόνωση του ενδιαφέροντος και της συμμετοχής των πολιτών στα ζητήματα που αφορούν την ολοκλήρωση του ευρώ, μέσω των μεγάλων δημόσιων συναντήσεων με τους πολίτες σε όλες τις πόλεις ή μέσω της υποβολής —ακόμα και εναλλακτικών— προτάσεων στα εθνικά κοινοβούλια.

3.5. Ευκαιρίες

3.5.1. Αξιοποίηση της δημοσίευσης αυτής της ανακοίνωσης και της ευκαιρίας που αντιπροσωπεύει ώστε να ξεκινήσει ένας ειλικρινής διάλογος με τους Ευρωπαίους πολίτες, είτε για τις υποχρεώσεις που δεν εκπληρώθηκαν με βάση την ισχύουσα Συνθήκη και τις δυνατότητές που προσφέρονται, είτε για τις εξελίξεις που σημειώθηκαν μετά τη γέννηση του ευρώ. Αξιολόγηση των γεγονότων που σημειώθηκαν μετά την έλευση της κρίσης, των σφαλμάτων που διαπράχθηκαν τόσο σε επίπεδο ΕΕ όσο και από τα κράτη μέλη, των μέτρων που θα έπρεπε να βασίζονται κατά κύριο λόγο σε πολιτικές οι οποίες λαμβάνουν υπόψη την αξία του ανθρώπου· διερεύνηση των ευκαιριών που χάθηκαν και των πραγματικών κινδύνων που διατρέχουν οι Ευρωπαίοι πολίτες, και όχι μια απόκοσμη «Ευρώπη», εάν συνεχιστεί η ίδια πρακτική από ορισμένες χώρες.

3.5.2. Αυτός ο ειλικρινής διάλογος καθίσταται πλέον περισσότερο επιτακτικός και μπορεί να ενθαρρυνθεί από το γεγονός ότι είναι αναγκαίο να αντιμετωπιστεί επαρκώς η επιδείνωση δύο άλλων φαινομένων που θέτουν σε κίνδυνο την ασφάλεια όλων των Ευρωπαίων πολιτών: η έλευση των προσφύγων-μεταναστών και η απειλή της ισλαμικής τρομοκρατίας που απειλεί την ασφάλεια.

3.5.3. Η ανακοίνωση πρέπει να αποτελέσει την αφορμή για να προβληματιστούμε ειλικρινά και ουσιαστικά σχετικά με τις κοινές αξίες (πολιτικές, ηθικές, θρησκευτικές) που αποτελούν τη βάση της ταυτότητάς μας και τις οποίες φοβόμαστε να εκφράσουμε και να υπερασπιστούμε: μόνο πάνω σε αυτήν τη βάση θα αναγεννηθεί η ζώνη του ευρώ και/ή οι χώρες που επιθυμούν κάτι τέτοιο. Μια μοναδική εμπειρία ενοποίησης η οποία δεν αφορά μόνο τις 19 χώρες μέλη του ευρώ αλλά και τις υπόλοιπες χώρες της ΕΕ, περιλαμβανομένων των νέων μελών, οι οποίες επιθυμούν να ενταχθούν σε έναν πολιτικό πυρήνα που αναπτύσσεται σταδιακά, όπως άλλωστε και η πρώτη Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (1957), η οποία αποτελούταν από έξι πραγματικά θαρραλέα για την εποχή ιδρυτικά κράτη, χωρίς τα οποία δεν θα ήμασταν σε θέση σήμερα να μιλάμε για Ευρώπη —ούτε καν για 28 κράτη μέλη!

3.5.4. Για τον σκοπό αυτό, πολύ χρήσιμη μπορεί να είναι η συμμετοχή των αντιπροσωπευτικών φορέων της κοινωνίας, και κυρίως των φορέων της κοινωνίας των πολιτών, οι οποίοι θα ενθαρρύνουν την ανάπτυξη του κοινωνικού και πολιτικού διαλόγου σε ευρωπαϊκό επίπεδο και στο επίπεδο των μεμονωμένων χωρών. Οι αντιπροσωπευτικοί αυτοί φορείς, με τη στήριξη της ΕΟΚΕ και της Επιτροπής, θα μπορούσαν να ξεκινήσουν μια ενημερωτική συζήτηση σχετικά με τους τρέχοντες κινδύνους, τις ευκαιρίες που προσφέρει οι αλλαγές ορισμένων πολιτικών της ΕΕ και την ανάγκη συμπίεσης όλων των ενδιαφερομένων, προκειμένου να βελτιωθούν τα θεμέλια του κοινού μας σπιτιού και να κατασκευαστεί η σκεπή που λείπει, χωρίς να κατεδαφιστεί ό,τι έχει οικοδομηθεί μέχρι σήμερα.

4. Ανεξάρτητο Συμβουλευτικό Ευρωπαϊκό Δημοσιονομικό Συμβούλιο (απόφαση της Επιτροπής)

4.1. Η απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής δεν αιτιολογεί τη σύσταση του εν λόγω συμβουλίου ⁽¹¹⁾, το οποίο έχει ως καθήκον την αξιολόγηση της εκτέλεσης του δημοσιονομικού πλαισίου της ΕΕ, ιδίως όσον αφορά την οριζόντια συνοχή των αποφάσεων που αφορούν τη δημοσιονομική εποπτεία· οι αρμοδιότητές του επικαλύπτουν το ρόλο και τις αρμοδιότητες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής όσον αφορά τα νέα καθήκοντα που της έχουν ανατεθεί σύμφωνα με το Ευρωπαϊκό πρότυπο διακυβέρνησης.

4.2. Για την ακρίβεια, δεν είναι σαφές ποια είναι η προστιθέμενη αξία του εν λόγω οργανισμού, ο οποίος θα αποτελείται από πέντε εξωτερικούς εμπειρογνώμονες οι οποίοι θα κληθούν να αναλύουν με μεγαλύτερη ακρίβεια τις δημοσιονομικές πολιτικές που ασκούνται τόσο σε εθνικό όσο και σε επίπεδο ζώνης του ευρώ. Δίνεται η εντύπωση ότι πρόκειται για ένα ακόμα ευρωπαϊκό εποπτικό συμβούλιο που παρέχει δημοσιονομικές συμβουλές τόσο στα θεσμικά όργανα της ΕΕ όσο και στα θεσμικά όργανα των χωρών της ζώνης του ευρώ, χωρίς πραγματικές εξουσίες παρέμβασης σε περιπτώσεις μη συμμόρφωσης ή ακατάλληλων δημοσιονομικών πολιτικών σε εθνικό επίπεδο και σε επίπεδο ζώνης του ευρώ.

⁽¹¹⁾ C(2015) 8000 final.

4.3. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την έκπληξή της για τον τρόπο διορισμού των μελών του συμβουλευτικού συμβουλίου. Αρκεί να υπενθυμιστεί ότι, από τα 5 συνολικά μέλη, τα τρία υποδεικνύονται από τον πρόεδρο που έχει οριστεί, χωρίς καμία εμπλοκή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, όπως άλλωστε επισημαίνει δικαίως και το ίδιο το Κοινοβούλιο στο ψήφισμά του ⁽¹²⁾. Για τον λόγο αυτό, το εν λόγω συμβούλιο δεν φαίνεται να υποστηρίζει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις επιλογές της, αλλά προσομοιάζει περισσότερο με ένα είδος «επιτροπείας» από τη μεριά του Συμβουλίου για μια αρμοδιότητα που έχει ανατεθεί σήμερα στην ίδια την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Η εξέλιξη αυτή θα μπορούσε να επιδεινώσει την υφιστάμενη κατάσταση.

4.4. Στην ανακοίνωση της Επιτροπής γίνεται επίσης λόγος για πιθανή συνεργασία μεταξύ του Ευρωπαϊκού Δημοσιονομικού Συμβουλίου και των εθνικών δημοσιονομικών συμβουλίων, χωρίς να αναφέρονται ρητά οι επιδιωκόμενοι στόχοι και χωρίς να καθορίζονται οι εκατέρωθεν εντολές ή να οριοθετούνται οι αρμοδιότητες και οι τομείς συνεργασίας.

Βρυξέλλες, 17 Μαρτίου 2016.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Γιώργος ΝΤΑΣΗΣ

⁽¹²⁾ Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 17ης Δεκεμβρίου 2015 για την ολοκλήρωση της οικονομικής και νομισματικής ένωσης της Ευρώπης [2015/2936(RSP)].

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Σύσταση για σύσταση του Συμβουλίου σχετικά με τη σύσταση εθνικών συμβουλίων ανταγωνιστικότητας εντός της ζώνης του ευρώ»

[COM(2015) 601 final]

(2016/C 177/06)

Εισηγητής: ο κ. Thomas DELAPINA

Συνεισηγητής: ο κ. David CROUGHAN

Στις 11 Νοεμβρίου 2015, και σύμφωνα με το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα

«Σύσταση για σύσταση του Συμβουλίου σχετικά με τη σύσταση εθνικών συμβουλίων ανταγωνιστικότητας εντός της ζώνης του ευρώ»

[COM(2015) 601 final].

Το ειδικευμένο τμήμα «Οικονομική και νομισματική ένωση, οικονομική και κοινωνική συνοχή», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 3 Μαρτίου 2016.

Κατά την 515η σύνοδο της ολομέλειάς της, που πραγματοποιήθηκε στις 16 και 17 Μαρτίου 2016 (συνεδρίαση της 17ης Μαρτίου 2016), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 200 ψήφους υπέρ, 3 ψήφους κατά και 11 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Σύνοψη και συστάσεις

1.1. Η ΕΟΚΕ εξετάζει τον βαθμό στον οποίο τα εθνικά συμβούλια ανταγωνιστικότητας εντός της ζώνης του ευρώ μπορούν να συμβάλουν στην αναγκαία βελτίωση της διαχείρισης της οικονομικής πολιτικής μειώνοντας τις αποκλίσεις μεταξύ των μελών της ΟΝΕ και αποτρέποντας την εμφάνισή τους στο μέλλον, λειτουργώντας ως καθρέφτης της οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής και ενισχύοντας την ευρωπαϊκή εστίαση μέσω της σύνδεσής τους σε ένα δίκτυο εντός της ζώνης του ευρώ.

1.2. Η ανταγωνιστικότητα δεν είναι αυτοσκοπός. Αποτελεί εύλογο στόχο μόνο εάν βελτιώνει στην πράξη την ευημερία των πολιτών. Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, η συνέχιση της σημερινής πολιτικής δεν αποτελεί επιλογή. Η μονόπλευρη στρατηγική που στόχευε στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας στις χώρες της ΟΝΕ μέσω της μείωσης του κόστους και της αύξησης των εξαγωγών, τελικά, αν μη τι άλλο, επέτεινε τον αντίκτυπο της κρίσης, καθώς βασίζεται σε έναν πολύ στενό ορισμό της ανταγωνιστικότητας.

1.3. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ συνιστά να χρησιμοποιηθεί στο μέλλον ένας επικαιροποιημένος ορισμός της ανταγωνιστικότητας («ανταγωνιστικότητα 2.0»), καθώς και να ληφθούν υπόψη οι έννοιες που προτείνονται στο έργο WWWforEurope, το οποίο χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Αυτός ο αναθεωρημένος ορισμός συνάδει με τους στόχους της στρατηγικής «Ευρώπη 2020», στους οποίους περιλαμβάνονται και οι επιμέρους στόχοι «πέρα από το ΑΕγχΠ». Εκεί η ανταγωνιστικότητα ορίζεται ως «η ικανότητα μιας χώρας (περιφέρειας, περιοχής) να επιτυγχάνει τους στόχους “πέρα από το ΑΕγχΠ” για τους πολίτες της». Βάσει της συγκεκριμένης προσέγγισης, η ανταγωνιστικότητα βασίζεται σε τρεις πυλώνες: εισόδημα, κοινωνικοί παράγοντες και βιωσιμότητα. **Υπό το πρίσμα των παραπάνω, η ΕΟΚΕ προτρέπει στις μελλοντικές συζητήσεις να μη γίνεται λόγος για «συμβούλια ανταγωνιστικότητας», αλλά για «συμβούλια για την ανταγωνιστικότητα, την κοινωνική συνοχή και τη βιωσιμότητα».**

1.4. Επίσης, η ΕΟΚΕ ζητεί από την Επιτροπή να αποσαφηνίσει ορισμένα σημεία, προκειμένου να καταστεί δυνατή η αξιολόγηση των δραστηριοτήτων αυτών των συμβουλίων για την ανταγωνιστικότητα, την κοινωνική συνοχή και τη βιωσιμότητα. Ακόμη, πρέπει να δοθούν απαντήσεις και σε διάφορα τεχνικά ζητήματα, όπως ο διορισμός των μελών, οι διατάξεις που αφορούν τη λογοδοσία κ. λπ.

1.4.1. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την προσέγγιση της Επιτροπής που επιτρέπει στα κράτη μέλη να διαμορφώνουν τα εθνικά συμβούλια τους είτε με τη συγκρότηση νέων θεσμών είτε με την προσαρμογή της εντολής υφιστάμενων φορέων, υπό την προϋπόθεση ότι είναι ανεξάρτητοι και ότι δεν στοχεύουν ούτε να παρεμβαίνουν στις διαδικασίες καθορισμού των μισθών και στον ρόλο των κοινωνικών εταίρων ούτε να εναρμονίσουν τα εθνικά συστήματα καθορισμού των μισθών. Λαμβάνοντας υπόψη την ανάγκη να αποφευχθεί η αλληλεπικάλυψη υφιστάμενων εργασιών και φορέων, η ΕΟΚΕ ζητεί από την Επιτροπή να διεξαγάγει πλήρη άσκηση χαρτογράφησης (έργο του ΔΝΤ, του ΟΟΣΑ, υφιστάμενων επιτροπών, εθνικών και άλλων δυνητικά χρησίμων φορέων κ.λπ.). Αυτή η συνολική επισκόπηση είναι σημαντική καθώς θα υποστηρίξει τη διαδικασία λήψης αποφάσεων, καθιστώντας δυνατή την εκτίμηση της προστιθέμενης αξίας των προτεινόμενων συμβουλίων, τη διεξαγωγή ανάλυσης κόστους-οφέλους και την αξιολόγηση της ανάγκης να συσταθούν πρόσθετοι φορείς.

1.4.2. Η ΕΟΚΕ ζητεί από την Επιτροπή να παρουσιάσει συγκεκριμένες προτάσεις σχετικά με το πώς μπορούν να διασφαλιστούν οι παρακάτω απαραίτητες προϋποθέσεις:

- λογοδοσία, νομιμοποίηση και διαφάνεια μέσω της πλήρους ενσωμάτωσης των δημοκρατικά νομιμοποιημένων θεσμικών οργάνων, όπως των κοινοβουλίων, των κοινωνικών εταίρων και άλλων αντιπροσωπευτικών οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών,
- εκπροσώπηση ισορροπημένης, αμερόληπτης εμπειρογνομosύνης προκειμένου να αντικατοπτρίζεται η υπάρχουσα ποικιλία απόψεων,
- μη δεσμευτικός χαρακτήρας των προτάσεων του συμβουλίου, ιδιαίτερα πλήρης διατήρηση της αυτονομίας των κοινωνικών εταίρων,
- ενσωμάτωση του διττού ρόλου των μισθών, οι οποίοι είναι και συντελεστές κόστους για τις επιχειρήσεις και ο κύριος καθοριστικός παράγοντας της εγχώριας ζήτησης, όταν η ανταγωνιστικότητα αξιολογείται σύμφωνα με τον νέο ορισμό.

1.5. Η ΕΟΚΕ είχε ήδη διατυπώσει συγκεκριμένες προτάσεις για εμβάθυνση της ΟΝΕ πριν από την τελευταία δέση μέτρων της Επιτροπής — προτάσεις που θα πρέπει να εφαρμοστούν.

- Δεν χρειάζονται ανταγωνιστικές εθνικές στρατηγικές· αυτό που χρειάζεται είναι μια κοινή ευρωπαϊκή στρατηγική. Καίριας σημασίας εδώ είναι η επέκταση του μακροοικονομικού διαλόγου και η εισαγωγή του στη ζώνη του ευρώ. Εδώ ακριβώς θα πρέπει να συντονιστούν οι οικονομικές πολιτικές και οι τρεις βασικοί παράγοντες μακροοικονομικής πολιτικής.
- Σε εθνικό επίπεδο, πρέπει να ενδυναμωθεί ο ρόλος των κοινωνικών εταίρων και να αναπτυχθούν ή να ενοποιηθούν συστήματα μακροοικονομικού διαλόγου.
- Ο ρόλος των εθνικών κοινοβουλίων και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου πρέπει να ενισχυθεί προκειμένου να διασφαλιστεί η δημοκρατική λογοδοσία. Ταυτόχρονα, ο ρόλος τους δεν πρέπει να παραβιάζεται από τεχνοκρατικές επιτροπές εμπειρογνομόνων.
- Η ΕΟΚΕ τονίζει τη σημασία της ισότιμης αντιμετώπισης των οικονομικών και των κοινωνικών στόχων και της διενέργειας εκτίμησης κοινωνικών επιπτώσεων για όλα τα μέτρα σε συνδυασμό με το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο.
- Η πρόωθηση δημόσιων και ιδιωτικών επενδύσεων είναι καίριας σημασίας για τη μείωση των ανισορροπιών, απαιτώντας μια δημοσιονομική πολιτική περισσότερο προσανατολισμένη στην προαγωγή της ανάπτυξης και της απασχόλησης υψηλής ποιότητας.
- Ως εκ τούτου, επηρεάζεται και η πτυχή των εσόδων, καθώς πρέπει να δημιουργηθούν φορολογικά συστήματα κατάλληλα σχεδιασμένα ώστε να διασφαλίζουν επαρκή χρηματοδοτική βάση. Αφορά επίσης την πτυχή των εξόδων, όπου η ΕΟΚΕ βλέπει επίσης την ανάγκη να θεσπιστούν μέτρα που ευνοούν περισσότερο την ανάπτυξη. Ένας ευρύτερος χρυσός κανόνας για τη χρηματοδότηση των δημόσιων επενδύσεων συγκεκριμένα φαίνεται σύμφωνος με τα υφιστάμενα μέτρα που επιτρέπουν την κατανομή του χρηματοδοτικού κόστους μελλοντικών επενδύσεων σε αρκετές γενιές.

2. Σύσταση της Επιτροπής

2.1. Η Επιτροπή, στην ανακοίνωσή της σχετικά με τα βήματα για την ολοκλήρωση της οικονομικής και νομισματικής ένωσης, προτείνει την περαιτέρω ενοποίηση της ζώνης του ευρώ έως τις αρχές του 2017 (στάδιο 1 — «Εμβάθυνση στην πράξη», το οποίο ξεκίνησε στις 15 Ιουλίου 2015), και στη συνέχεια, βάσει δεικτών αναφοράς για μια ανανεωμένη ανοδική σύγκλιση των οικονομιών της ζώνης του ευρώ, την ανάληψη πιο θεμελιωδών μεταρρυθμίσεων, στο πλαίσιο της μετάβασης σε ένα μεσοπρόθεσμο έως μακροπρόθεσμο όραμα για νέες προοπτικές ανάπτυξης (στάδιο 2 — «Ολοκλήρωση της ΟΝΕ»). Ένα από τα βασικά στοιχεία του σταδίου 1 είναι η βελτίωση της «εργαλειοθήκης» οικονομικής διακυβέρνησης, συμπεριλαμβανομένης της πρότασης να συστήσει το Συμβούλιο τη συγκρότηση εθνικών συμβουλίων ανταγωνιστικότητας εντός των κρατών μελών της ζώνης του ευρώ (καθώς και την ενθάρρυνση προς άλλα κράτη μέλη να συστήσουν παρόμοιους φορείς).

2.2. Πρόθεση της Επιτροπής είναι, μέσω της κινητοποίησης ανεξάρτητης εθνικής εμπειρογνομosύνης, να ενθαρρυνθούν τα κράτη μέλη να αναλάβουν τα ίδια την ευθύνη για τα απαραίτητα μέτρα και μεταρρυθμίσεις σε εθνικό επίπεδο. Στόχος είναι να συσταθούν εθνικά συμβούλια ανταγωνιστικότητας προκειμένου να παρακολουθούν τις επιδόσεις και τις πολιτικές στο πλαίσιο μιας συνολικής έννοιας της ανταγωνιστικότητας, συνεισφέροντας με τον τρόπο αυτόν στην ενίσχυση της συνεχούς οικονομικής σύγκλισης και στην αύξηση της οικειοποίησης των απαραίτητων μεταρρυθμίσεων σε εθνικό επίπεδο. Τα κράτη μέλη καλούνται να εφαρμόσουν τις αρχές που διατυπώνονται στη συγκεκριμένη ανακοίνωση και μετά από 12 μήνες η Επιτροπή καλείται να συντάξει έκθεση προόδου σχετικά με την εφαρμογή και τη βιωσιμότητα της εν λόγω σύστασης, συμπεριλαμβανομένου του κατά πόσον κρίνεται απαραίτητη η έγκριση δεσμευτικών διατάξεων.

2.3. Τα συμβούλια θα παρακολουθούν τις τάσεις της ανταγωνιστικότητας στα μεμονωμένα κράτη μέλη, ιδίως τους παράγοντες που μπορούν να επηρεάσουν τις τιμές και το ποιοτικό περιεχόμενο αγαθών και υπηρεσιών σε σχέση με παγκόσμιους ανταγωνιστές βραχυπρόθεσμα. Στην αρμοδιότητα των συμβουλίων ανταγωνιστικότητας θα υπάγονται «η δυναμική των μισθών καθώς και μη μισθολογικοί παράγοντες και παράγοντες που ρυθμίζουν την παραγωγικότητα, αλλά και ζητήματα δυναμικής που συνδέονται με τις επενδύσεις, την καινοτομία και την ελκυστικότητα της οικονομίας για τις επιχειρήσεις». Τα συμβούλια θα αναλύουν και θα αξιολογούν τα συναφή μέτρα και θα διατυπώνουν συστάσεις πολιτικής, λαμβάνοντας υπόψη τις εθνικές ιδιαιτερότητες και τις πάγιες πρακτικές. Τα συμβούλια θα παρέχουν επίσης σχετικές πληροφορίες για την υποστήριξη των διαδικασιών διαμόρφωσης των μισθών σε εθνικό επίπεδο. Σε συμμόρφωση με το άρθρο 28 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα δικαιώματα που αφορούν τις συλλογικές διαπραγματεύσεις και τις συλλογικές συμβάσεις εργασίας δεν πρόκειται να διγούν.

2.4. Τα συμβούλια θα είναι, από άποψη διάρθρωσης και λειτουργικότητας, ανεξάρτητα έναντι των αρχών των κρατών μελών. Θα πρέπει να διαβουλευονται με τα ενδιαφερόμενα μέρη (π.χ. εθνικούς παράγοντες ή ομάδες παραγόντων, συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών εταίρων, που συμμετέχουν στον οικονομικό και κοινωνικό διάλογο του κράτους μέλους σε τακτική βάση), αλλά δεν θα πρέπει να μεταφέρουν αποκλειστικά ή πρωτίστως τις απόψεις και τα συμφέροντα μιας συγκεκριμένης ομάδας ενδιαφερόμενων μερών.

2.5. Τα συμβούλια θα πρέπει να καταρτίζουν ετήσιες εκθέσεις. Προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι συνεκτιμώνται οι στόχοι της ζώνης του ευρώ και της Ένωσης, η Επιτροπή προτίθεται να συντονίζει το έργο των συμβουλίων, με πραγματοποίηση διαβουλεύσεων μεταξύ και των δύο πλευρών όσο καταρτίζονται οι εκθέσεις και κατά τη διάρκεια των διερευνητικών αποστολών στα κράτη μέλη. Οι εκθέσεις θα παράσχουν επίσης ενημερωμένα στοιχεία στις αναλύσεις της Επιτροπής σχετικά με το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο και τη διαδικασία μακροοικονομικών ανισορροπιών.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1. Η ΕΟΚΕ συμμερίζεται την πεποίθηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ότι η ΟΝΕ χρήζει βελτίωσης και εμβάθυνσης· το έχει επισημάνει ήδη και έχει διατυπώσει συγκεκριμένες προτάσεις σε πολλές γνωμοδοτήσεις της. Η ΕΟΚΕ επικροτεί επίσης τα θετικά βήματα της Επιτροπής και συμμερίζεται την άποψη του εν λόγω θεσμικού οργάνου ότι ο στενότερος συντονισμός των εθνικών οικονομικών πολιτικών είναι απολύτως απαραίτητος προκειμένου να αρθούν οι υφιστάμενες ανισορροπίες και να καταστεί λιγότερο πιθανή η εμφάνιση ανισορροπιών στο μέλλον. Ένα σημαντικό μέρος της προστιθέμενης αξίας αυτών των εθνικών συμβουλίων θα μπορούσε να είναι η σύνδεσή τους με άλλα παρόμοια συμβούλια σε ένα δίκτυο εντός της ζώνης του ευρώ, κάτι που θα ενίσχυε την ευρωπαϊκή εστίαση των συζητήσεων πολιτικής μεταξύ των κρατών μελών και της Επιτροπής.

3.2. Ωστόσο, το συγκεκριμένο πρόβλημα δεν αντιμετωπίζεται επαρκώς από τις τρέχουσες πολιτικές: απαιτείται να θεσπιστούν καλύτερα μέσα για τη διαχείριση των μακροοικονομικών ανισορροπιών. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ χαιρέτιζε θερμά το γεγονός ότι η Επιτροπή αναγνώρισε επιτέλους ότι πρέπει να δίνεται περισσότερη προσοχή στις επιδόσεις των κρατών μελών όσον αφορά την απασχόληση και τους κοινωνικούς στόχους και ότι θα πρέπει να ενισχυθεί η «οικειοποίηση» των προσπαθειών μεταρρυθμίσεων. Επίσης, ορθά η Επιτροπή ζητεί να αυξηθεί η συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων στην κατάρτιση των εθνικών προγραμμάτων μεταρρυθμίσεων και να συμπεριληφθούν οι εθνικοί κοινωνικοί εταίροι, μέσω των αντιπροσωπειών της Επιτροπής, στη διαδικασία του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου σε εθνικό επίπεδο. Τα εθνικά συμβούλια, τα οποία θα συσταθούν με την πλήρη συμμετοχή όλων των ενδιαφερόμενων μερών, θα μπορούσαν να αποτελέσουν έναν χρήσιμο καθρέφτη των οικονομικών και κοινωνικών επιπτώσεων των τρεχουσών και μελλοντικών δράσεων πολιτικής.

3.3. Για τα κράτη μέλη που εφαρμόζουν ενιαία νομισματική πολιτική (ενιαίο νόμισμα, ένα επιτόκιο) με λίγες πιθανότητες η πολιτική αυτή να μετεξελιχθεί μεσοπρόθεσμα ή μακροπρόθεσμα σε πλήρη οικονομική, κοινωνική και δημοσιονομική ένωση, όπως συμβαίνει σε μια πλήρη ομοσπονδιακή ένωση, η διόρθωση των ανισορροπιών μέσω της προσαρμογής της ονομαστικής σταθμισμένης συναλλαγματικής ισοτιμίας δεν αποτελεί πλέον επιλογή. Μέχρι σήμερα, οι προσπάθειες να τονωθεί η ανταγωνιστικότητα στη ζώνη του ευρώ έχουν περιοριστεί ουσιαστικά σε έναν στενά καθορισμένο στόχο, συγκεκριμένα στη βελτίωση των εξαγωγικών επιδόσεων και των τρεχόντων λογαριασμών, συχνά μέσω περικοπής δαπανών, που μπορεί να είναι αυτοκαταστροφική. Η ασκούμενη πολιτική δεν μπόρεσε να εξαλείψει τις ανισορροπίες και τις αρνητικές επιπτώσεις της κρίσης. Αντίθετα, σε ορισμένες περιπτώσεις τα μέτρα τις ενίσχυαν ⁽¹⁾ δίνοντας υπερβολική έμφαση σε μια αμιγή πολιτική λιτότητας όσον αφορά την προσφορά, η οποία μείωσε τη ζήτηση, αυξάνοντας περαιτέρω την ανεργία, τα δημοσιονομικά ελλείμματα και τις κοινωνικές ανισότητες. Καθώς η ανάδυση ανισορροπιών μπορεί να οδηγήσει σε μια σκληρή πραγματικότητα εάν οι εν λόγω ανισορροπίες δεν αντιμετωπιστούν εγκαίρως, απαιτούνται νέα μέσα πολιτικής προκειμένου να μην επιβαρυνθούν με ολόκληρο το φορτίο της προσαρμογής μόνο οι μισθοί και οι αγορές εργασίας.

3.4. Παρότι η Επιτροπή προτείνει στη σύστασή της μια «συνολική έννοια της ανταγωνιστικότητας», η ΕΟΚΕ θα ήθελε να επισημάνει ότι ήδη το 2002 η Επιτροπή δημοσίευσε έναν πολύ ευρύτερο ορισμό, σύμφωνα με τον οποίο ανταγωνιστικότητα είναι συγκεκριμένα «η ικανότητα της οικονομίας να εξασφαλίζει στους πολίτες υψηλά και συνεχώς βελτιούμενα επίπεδα διαβίωσης και υψηλούς ρυθμούς απασχόλησης σε βιώσιμη βάση» ⁽²⁾. Στο έργο WWForEurope ⁽³⁾, το οποίο χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ο ορισμός αυτός διευρύνθηκε καλύπτοντας στόχους «πέρα από το ΑΕγχΠ», όπως η κοινωνική ένταξη και το βιώσιμο περιβάλλον στο πλαίσιο της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» ⁽⁴⁾. Εκεί η ανταγωνιστικότητα ορίζεται ως «η ικανότητα μιας χώρας (περιφέρειας, περιοχής) να επιτυγχάνει τους στόχους “πέρα από το ΑΕγχΠ” για τους πολίτες της» ⁽⁵⁾. Η ανταγωνιστικότητα μετράται με βάση τρεις πυλώνες: τον πυλώνα του εισοδήματος (συμπεριλαμβανομένων του διαθέσιμου εισοδήματος των νοικοκυριών και των καταναλωτικών δαπανών), τον κοινωνικό πυλώνα (κοινωνικές-οικονομικές επιπτώσεις ενός συστήματος, όπως ο κίνδυνος της φτώχειας, των ανισοτήτων και της ανεργίας των νέων) και τον περιβαλλοντικό πυλώνα, ο οποίος μετρά την παραγωγικότητα των πόρων, την ένταση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, την ένταση της ενέργειας και το μερίδιο των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στην παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας. Πρέπει, επίσης, να λαμβάνεται υπόψη το ψηφιακό θεματολόγιο. Αυτό δεν σημαίνει ότι ανισορροπίες (όπως το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών) μπορούν να παραβλέπονται, όπως συνέβη αμέσως μετά τη χρηματοπιστωτική κρίση.

3.5. Προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι γίνεται κατανοητός ο σφαιρικός ορισμός της ανταγωνιστικότητας («ανταγωνιστικότητα 2.0»), η ΕΟΚΕ προτείνει οι μελλοντικές συζητήσεις να διεξάγονται όχι υπό τον τίτλο «συμβούλια ανταγωνιστικότητας», αλλά υπό τον τίτλο «συμβούλια για την ανταγωνιστικότητα, την κοινωνική συνοχή και τη βιωσιμότητα».

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1. Πολυάριθμοι είναι οι θεσμοί και οι διαδικασίες σε διεθνές επίπεδο (συμπεριλαμβανομένων του ΔΝΤ και του ΟΟΣΑ, καθώς και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής) που παρακολουθούν την ανταγωνιστικότητα και διατυπώνουν σχετικές συστάσεις πολιτικής. Και σε εθνικό επίπεδο υπάρχουν πολλοί φορείς, όπως ανεξάρτητα ινστιτούτα οικονομικών ερευνών, στατιστικές υπηρεσίες και οικονομικά και κοινωνικά συμβούλια, που ασχολούνται με τα θέματα αυτά. Η Επιτροπή σημειώνει ότι η σύσταση των συμβουλίων ανταγωνιστικότητας μπορεί να βασιστεί στους υφιστάμενους θεσμούς και το έργο τους, καθώς ορισμένες χώρες διαθέτουν ήδη τέτοιους φορείς και σε άλλες χώρες θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν υφιστάμενοι φορείς. Εντούτοις, είναι σημαντικό τα συμβούλια να είναι ανεξάρτητα και ο συμβουλευτικός τους ρόλος να αποτυπώνει επαρκώς κρίσεις εμπειρογνομώνων που διατυπώνονται προς το γενικό συμφέρον.

⁽¹⁾ Για λεπτομερή περιγραφή, βλέπε τη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Σύσταση του Συμβουλίου σχετικά με την εφαρμογή των γενικών προαναπολιτισμών της οικονομικής πολιτικής των κρατών μελών που έχουν ως νόμισμα το ευρώ» (σημείο 3.8 και εξής) (EE C 133 της 9.5.2013, σ. 44).

⁽²⁾ COM(2002) 714 final.

⁽³⁾ <http://www.foreurope.eu/>

⁽⁴⁾ WWForEurope, έγγραφο εργασίας αριθ. 84: Competitiveness and Clusters: Implications for a New European Growth Strategy (Ανταγωνιστικότητα και συνεργατικοί σχηματισμοί: συνέπειες για μια νέα ευρωπαϊκή στρατηγική ανάπτυξης) (Φεβρουάριος 2015).

⁽⁵⁾ Στο ίδιο, σ. 9.

4.2. Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι η Επιτροπή συνιστά την εκπόνηση έκθεσης προόδου εντός 12 μηνών από την έγκριση της σύστασης, βάσει των σχετικών πληροφοριών που θα παράσχουν τα κράτη μέλη, σχετικά με την εφαρμογή και την καταλληλότητα της εν λόγω σύστασης για τη σύσταση εθνικών συμβουλίων ανταγωνιστικότητας. Πριν από τη σύσταση των συμβουλίων, θα πρέπει να διεξαχθεί άσκηση χαρτογράφησης για την αξιολόγηση των δραστηριοτήτων και της αποτελεσματικότητας υφιστάμενων και ενδεχόμενων μελλοντικών φορέων. Αυτή η ολοκληρωμένη αξιολόγηση, συμπεριλαμβανομένης της εμπειρογνομosύνης των κοινωνικών εταίρων, θα υποστηρίξει τη διαδικασία λήψης αποφάσεων, καθιστώντας δυνατή την εκτίμηση της προστιθέμενης αξίας των εν λόγω συμβουλίων, τη διεξαγωγή ανάλυσης κόστους-οφέλους και την αξιολόγηση της ανάγκης να ιδρυθούν πρόσθετοι φορείς.

4.3. Η Επιτροπή ορθά συνεχίζει να τονίζει την ανάγκη να βελτιωθούν η διαφάνεια και η δημοκρατική νομιμοποίηση της πολιτικής μέσω της πλήρους συμμετοχής του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, των εθνικών κοινοβουλίων, καθώς και των σχετικών ενδιαφερόμενων μερών από την κοινωνία των πολιτών, ιδίως των κοινωνικών εταίρων. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ ζητεί από δημοκρατικά υπόλογους φορείς να συμμετέχουν δεόντως στα ζητήματα διορισμού και επικύρωσης των μελών των συμβουλίων, αρμοδιοτήτων, κατάρτισης των προγραμμάτων εργασίας, σύνταξης εκθέσεων και λογαριασμών κ.λπ., τα οποία πρέπει να αποσαφηνίζονται όταν συστήνονται τα συμβούλια.

4.4. Για να είναι δυνατή η έγκριση της σύστασης συμβουλίων ανταγωνιστικότητας, η Επιτροπή πρέπει να αναφέρει τα κριτήρια όσον αφορά την ανεξαρτησία τους και την εκπροσώπηση μιας ισορροπημένης, αμερόληπτης εμπειρογνομosύνης, η οποία να αντικατοπτρίζει την ποικιλία των απόψεων, συμπεριλαμβανομένων των απόψεων των κοινωνικών εταίρων, με σκοπό να αρθούν οι εκφραζόμενες αμφιβολίες σχετικά με την ύπαρξη ανεξάρτητης, ουδέτερης εμπειρογνομosύνης. Επίσης, πρέπει να αποσαφηνιστεί το θέμα της ευθύνης σε περίπτωση εσφαλμένων αναλύσεων ή προβλέψεων εκ μέρους των συμβουλίων.

4.5. Η ΕΟΚΕ, επισημαίνοντας τον συμβουλευτικό χαρακτήρα των φορέων αυτών, ζητεί από την Επιτροπή να διευκρινίσει ρητά τη μη δεσμευτική φύση των συστάσεων που διατυπώνουν τα συμβούλια ανταγωνιστικότητας. Το θέμα της μη δεσμευτικότητας προκύπτει ιδίως σε σχέση με την προστασία της αυτονομίας των μερών που λαμβάνουν μέρος στις διαπραγματεύσεις των μισθών. Η Επιτροπή σημειώνει στη σύστασή της ότι το δικαίωμα διαπραγματεύσεως και συναψης συλλογικών συμβάσεων δεν θα πρέπει να θίγεται, αλλά η διαβεβαίωση αυτή, που αφορά μόνο το δικαίωμα που εγγυάται η Συνθήκη⁽⁶⁾, είναι εξαιρετικά αδύναμη. Οποιαδήποτε προσπάθεια άμεσης επιρροής της διαδικασίας διαμόρφωσης των μισθών δεν εμπίπτει σε καμία περίπτωση στο πεδίο αρμοδιοτήτων των συμβουλίων ανταγωνιστικότητας.

4.6. Η ΕΟΚΕ σημειώνει την ευρύτερη έννοια της ανταγωνιστικότητας πέραν της ανταγωνιστικότητας κόστους. Για την αποτροπή της συσσώρευσης ανισορροπιών πρέπει να λαμβάνεται επίσης υπόψη ο διττός χαρακτήρας των μισθών (συντελεστής κόστους για τις επιχειρήσεις, παράγοντας που καθορίζει την εγχώρια ζήτηση - βλέπε σημείο 5.5). Επιπλέον, απαιτείται μια συμμετρική προσέγγιση έναντι των πλεονασμάτων και των ελλειμμάτων προκειμένου να αντιμετωπιστούν επαρκώς οι ανισορροπίες⁽⁷⁾.

5. Προτάσεις της ΕΟΚΕ

5.1. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η εμβάθυνση της ΟΝΕ είναι αναγκαία. Καθώς η ΕΟΚΕ εντόπισε πολλά αναπάντητα ερωτήματα στην παραπάνω αξιολόγηση της σχετικά με την πρόταση της Επιτροπής, ερωτήματα που απαιτούν περαιτέρω ανάλυση και διευκρινίσεις, ακολουθεί περιληψη των συναφών προτάσεων που έχει υποβάλει η ΕΟΚΕ μέχρι σήμερα. Τα τελευταία χρόνια η ΕΟΚΕ έχει υιοθετήσει αρκετές γνωμοδοτήσεις σχετικά με την εμβάθυνση της ΟΝΕ⁽⁸⁾, με πιο πρόσφατη τη γνωμοδότηση ECO/380 με θέμα «Η κοινωτική μέθοδος για την επίτευξη μιας δημοκρατικής και κοινωνικής ΟΝΕ», που εξέδωσε το 2015⁽⁹⁾.

5.2. Στη γνωμοδότησή της ECO/380, η ΕΟΚΕ προτείνει να αναλάβει η Επιτροπή μελλοντικές πρωτοβουλίες για την ΟΝΕ. Η ΕΟΚΕ είναι πεπεισμένη ότι αυτά τα μέτρα θα βοηθήσουν να δοθεί τέλος στις αποκλίσεις που παρατηρούνται στη διαμόρφωση των μισθών και στη λειτουργία των αγορών εργασίας και των κοινωνικών συστημάτων, τα οποία είναι απαραίτητα για τη σταθεροποίηση της ΟΝΕ και την εμβάθυνσή της από μια δημοκρατική και κοινωνική προοπτική. Η προσέγγιση της ΕΟΚΕ βασίζεται στην ιδέα ότι, εντός του συνολικού πλαισίου νομισματικής, δημοσιονομικής και μισθολογικής πολιτικής, μπορεί να αναπτυχθεί εμπιστοσύνη και να επιτευχθεί μεγαλύτερη σύγκλιση χωρίς να υπονομεύεται η ανεξαρτησία των συλλογικών διαπραγματεύσεων.

⁽⁶⁾ Άρθρο 153 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ: «Προκειμένου να υλοποιήσει τους στόχους του άρθρου 151, η Ένωση υποστηρίζει και συμπληρώνει τη δράση των κρατών μελών στους ακόλουθους τομείς: [...]» και παράγραφος 5: «Οι διατάξεις του παρόντος άρθρου δεν εφαρμόζονται στις αμοιβές, στο δικαίωμα του συνεταιρίζεσθαι, στο δικαίωμα για απεργία ή στο δικαίωμα για ανταπεργία (λοκ-άουτ)».

⁽⁷⁾ Βλέπε τη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Επανεξέταση της οικονομικής διακυβέρνησης» (EE C 268 της 14.8.2015, σ. 33) (σημείο 3.2.3).

⁽⁸⁾ Ιδίως για τον πολιτικό πυλώνα: βλέπε τη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ «Ολοκλήρωση της ΟΝΕ: ο πολιτικός πυλώνας» (EE C 332 της 8.10.2015, σ. 8).

⁽⁹⁾ Και πριν από τη συγκεκριμένη γνωμοδότηση, τη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Ολοκλήρωση της ΟΝΕ: ο πολιτικός πυλώνας» (EE C 332 της 8.10.2015, σ. 8).

5.3. Αυτό θα απαιτήσει τη λήψη μέτρων για την προώθηση του μακροοικονομικού διαλόγου και, πρωτίστως, την καδιέρωση μακροοικονομικού διαλόγου στη ζώνη του ευρώ (MED-EURO). Ο μακροοικονομικός διάλογος ξεκίνησε το 1999 προκειμένου να υπάρξει βιώσιμος συνδυασμός μέτρων μακροοικονομικής πολιτικής που θα στοχεύουν στην ανάπτυξη και στη σταθερότητα, δηλαδή ομαλή εναρμόνιση μεταξύ της εξέλιξης των μισθών και της νομισματικής και της δημοσιονομικής πολιτικής. Αυτό το φόρουμ για τον συντονισμό των τριών μεγάλων παραγόντων στη μακροοικονομική πολιτική θα μπορούσε, με την άμεση συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων, να συνεισφέρει καθοριστικά στη διασφάλιση του απαραίτητου συντονισμού, της συμμόρφωσης με τον κοινό στόχο σταθερότητας της ΟΝΕ, και της δημοκρατικής και κοινωνικής ανάπτυξης της ΟΝΕ. Τα πορίσματα και τα συμπεράσματά του θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την κατάρτιση και της ετήσιας επισκόπησης της ανάπτυξης και των ειδικών συστάσεων ανά χώρα.

5.4. Η ΕΟΚΕ τονίζει για μια ακόμη φορά πόσο σημαντική είναι η προώθηση του ρόλου των κοινωνικών εταίρων και η συμμετοχή τους στη διαδικασία χάραξης πολιτικής. Ένα είδος μακροοικονομικού διαλόγου είναι επίσης επωφελές και σε εθνικό επίπεδο. Έχει διαπιστωθεί σημαντική αύξηση της ανταγωνιστικότητας και της παραγωγικότητας, κυρίως στις χώρες όπου ο κοινωνικός διάλογος και οι εργασιακές σχέσεις είναι ισχυρές και όπου εξασφαλίζεται υψηλό επίπεδο κοινωνικής προστασίας και κοινωνικής συνοχής.

5.5. Το σύστημα διαμόρφωσης των μισθών θα πρέπει να επαφίεται στους εταίρους που συμμετέχουν στις συλλογικές διαπραγματεύσεις, χωρίς καμία παρέμβαση έξωθεν. Η αυτονομία τους πρέπει γίνεται απολύτως σεβαστή και να παρέχονται σχετικές εγγυήσεις. Αυτοί κατανοούν καλύτερα από όλους την πραγματική κατάσταση όσον αφορά τη διαμόρφωση των μισθών και τις αγορές εργασίας. Οι εταίροι που συμμετέχουν στις συλλογικές διαπραγματεύσεις λαμβάνουν υπόψη το γεγονός ότι οι αλλαγές στους μισθούς επηρεάζουν και το κόστος και τη ζήτηση. Γνωρίζουν καλά ότι η ευθυγράμμιση των αυξήσεων των μισθών με τη μεσοπρόθεσμη αύξηση της εθνικής παραγωγικότητας συν την τιμή στόχο της ΕΚΤ για τον δείκτη πληθωρισμού έχει ουδέτερο αντίκτυπο στις τιμές, την ανταγωνιστικότητα, την εγχώρια ζήτηση και την κατανομή του εισοδήματος⁽¹⁰⁾. Η ανάγκη ενδυνάμωσης του μακροοικονομικού διαλόγου ενισχύεται από το γεγονός ότι αυτή η επίγνωση διαφέρει από κράτος μέλος σε κράτος μέλος και ενίοτε δεν βρίσκει πρακτική έκφραση, γεγονός που οδηγεί σε ανισορροπίες.

5.6. Κατά τη διακυβέρνηση της ζώνης του ευρώ πρέπει να υπάρξει πιο ενεργή συμμετοχή των εθνικών κοινοβουλίων και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ μιας μεγάλης επιτροπής του ΕΚ η οποία θα περιλαμβάνει όλους τους βουλευτές της ζώνης του ευρώ και των κρατών που επιθυμούν να ενταχθούν σε αυτήν, σε συνδυασμό με την ενίσχυση του συντονισμού των βουλευτών της ζώνης του ευρώ για ζητήματα που αφορούν την ΟΝΕ (COSAC+).

5.7. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι οι στόχοι οικονομικής πολιτικής πρέπει να εναρμονιστούν περισσότερο με τους στόχους κοινωνικής πολιτικής της ΕΕ του άρθρου 4 παράγραφος 2 της ΣΛΕΕ και ότι πρέπει να αντιμετωπιστούν ενδεχόμενες συγκρούσεις μεταξύ των κοινωνικών και των οικονομικών στόχων. Όλα τα μέτρα του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου —σύμφωνα με την οριζόντια κοινωνική ρήτρα— πρέπει να υπόκεινται σε εκτίμηση κοινωνικών επιπτώσεων⁽¹¹⁾.

5.8. Επιπλέον, η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι είναι απολύτως αναγκαία η βραχυπρόθεσμη διαχείριση της ζήτησης και ένα πρόγραμμα αποδοτικών επενδύσεων για τη δημιουργία εισοδήματος μέσω της ανάπτυξης, της κοινωνικής συνοχής και της αλληλεγγύης. Για τον σκοπό αυτό πρέπει να υλοποιηθεί μια δημοσιονομική πολιτική που θα ευνοεί την ανάπτυξη και την απασχόληση. Ο φορολογικός συντονισμός πρέπει να είναι αποτελεσματικός προκειμένου να διασφαλίζεται ότι οι χώρες διαθέτουν κατάλληλη εισοδηματική βάση. Επίσης, απαιτούνται δυναμικές πρωτοβουλίες για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, των φορολογικών παραδείσων και του επιθετικού φορολογικού σχεδιασμού.

5.9. Και όσον αφορά τις δαπάνες, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι υπάρχουν περιθώρια για την εφαρμογή δημοσιονομικών πολιτικών που ευνοούν περισσότερο την ανάπτυξη. Οι δημόσιες επενδύσεις αποτελούν βασικό μέσο οικονομικής ανάκαμψης. Οι απαραίτητες επενδύσεις σε τομείς αιχμής και στο κοινωνικό πεδίο (έρευνα, εκπαίδευση, παιδική φροντίδα, κοινωνικές υπηρεσίες, κοινωνική στέγαση κ.λπ.) δεν προωθούν μόνο βραχυπρόθεσμα την ανάπτυξη και τις θέσεις εργασίας, αλλά ταυτόχρονα αυξάνουν μακροπρόθεσμα τη δυναμική παραγωγή. Οι επενδύσεις και η ανάπτυξη, ιδίως σε χώρες που πλήττονται από την κρίση, αποτελούν νευραλγικούς παράγοντες στη διαδικασία κάλυψης της διαφοράς σε σχέση με τις άλλες χώρες και, ακολούθως, εξάλειψης των ανισορροπιών.

5.10. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρόταση της Επιτροπής να μη συμπεριλαμβάνονται οι εισφορές των κρατών μελών προς το Ευρωπαϊκό Ταμείο Στρατηγικών Επενδύσεων στους υπολογισμούς του δημοσιονομικού ελλείμματος. Καθώς πρόκειται για δαπάνες που προωθούν το δυναμικό ανάπτυξης και των οποίων οι πρόσδοι θα ωφελήσουν και μελλοντικές γενιές, η χρηματοδότηση θα πρέπει επίσης να καταναμηθεί σε πολλές γενιές. Με το ίδιο σκεπτικό, η ΕΟΚΕ διερωτάται για μία ακόμη φορά⁽¹²⁾ για ποιον λόγο δεν μπορούν να τυγχάνουν της ίδιας αντιμετώπισης οι μακρόπνοες επενδύσεις που αντλούν πόρους από τον γενικό προϋπολογισμό, με τη μορφή ενός χρυσού κανόνα για τις επενδύσεις.

Βρυξέλλες, 17 Μαρτίου 2016.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Γιώργος ΝΤΑΣΗΣ

⁽¹⁰⁾ Βλέπε τη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Ετήσια επισκόπηση της ανάπτυξης» (ΕΕ C 132 της 3.5.2011, σ. 26) (σημείο 2.3).

⁽¹¹⁾ Βλέπε τη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Η κοινοτική μέθοδος για την επίτευξη μιας δημοκρατικής και κοινωνικής ΟΝΕ» (ΕΕ C 13 της 15.1.2016, σ. 33) (σημείο 1.5).

⁽¹²⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Ένα επενδυτικό σχέδιο για την Ευρώπη» (ΕΕ C 268 της 14.8.2015, σ. 27) (σημείο 4).

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Σύσταση για σύσταση του Συμβουλίου σχετικά με την οικονομική πολιτική της ζώνης του ευρώ»

[COM(2015) 692 final]

(2016/C 177/07)

Εισηγητής: ο κ. Michael IKRATH

Συνεισηγήτρια: η κ. Anne DEMELENNE

Στις 22 Δεκεμβρίου 2015, και σύμφωνα με το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα

«Σύσταση για σύσταση του Συμβουλίου σχετικά με την οικονομική πολιτική της ζώνης του ευρώ»

[COM(2015) 692 final].

Το ειδικευμένο τμήμα «Οικονομική και νομισματική ένωση, οικονομική και κοινωνική συνοχή», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 3 Μαρτίου 2016.

Κατά την 515η σύνοδο ολομέλειάς της, της 16ης και 17ης Μαρτίου 2016 (συνεδρίαση της 17ης Μαρτίου 2016), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 201 ψήφους υπέρ, 3 ψήφους κατά και 6 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει καταρχήν τη θέσπιση προγραμμάτων οικονομικής προτεραιότητας για την τόνωση της ανάπτυξης των χωρών της ζώνης του ευρώ κατά την έναρξη του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου. Ωστόσο, εκφράζει τη λύπη της για το ότι η κοινωνία των πολιτών και, ειδικότερα, οι κοινωνικοί εταίροι δεν συμμετείχαν στη διαβούλευση για τον σχεδιασμό και τις εθνικές διαδικασίες του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου.

1.2. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι οι εν λόγω συστάσεις δεν πρέπει σε καμία περίπτωση να διευρύνουν το υφιστάμενο χάσμα μεταξύ των χωρών της ζώνης του ευρώ και των υπόλοιπων κρατών μελών, απεναντίας πρέπει να το ελαττώσουν. Πιο συγκεκριμένα, στόχος είναι η μακροπρόθεσμη ανάπτυξη του ευρώ ούτως ώστε να καταστεί το κοινό νόμισμα όλων των κρατών μελών.

1.3. Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει τη σημασία του εγγράφου της Επιτροπής για την εμβάθυνση της οικονομικής και νομισματικής ένωσης (ΟΝΕ). Όπως έχει ήδη επισημανθεί σε προηγούμενες γνωμοδοτήσεις⁽¹⁾, η ΕΟΚΕ τάσσεται σθεναρά υπέρ της περαιτέρω ενίσχυσης και ολοκλήρωσης της ΟΝΕ. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να λάβουν όλα τα απαραίτητα μέτρα, μεμονωμένα και συλλογικά, για να διασφαλίσουν μεγαλύτερη σύγκλιση και ολοκλήρωση, ιδίως στον οικονομικό τομέα. Παράλληλα, πρέπει να σημειωθεί πρόοδος με σκοπό την εγκαθίδρυση μιας δημοσιονομικής ένωσης (συμπεριλαμβανομένου ενός ειδικού προϋπολογισμού), μιας κοινωνικής ένωσης και μιας ενιαίας εξωτερικής εκπροσώπησης της ζώνης του ευρώ στα διεθνή χρηματοπιστωτικά ιδρύματα.

1.4. Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει ότι είναι πολιτικά αναγκαίο να αποκτήσει η ζώνη του ευρώ ισχυρά πολιτικά και θεσμικά θεμέλια, κάτι το οποίο δεν έχει επιτευχθεί από τη θέσπιση της νομισματικής ένωσης μέχρι σήμερα⁽²⁾. Οι επιμέρους πρωτοβουλίες, όπως η δημιουργία μιας τραπεζικής ένωσης ή μιας Ένωσης Κεφαλαιαγορών, να μην είναι θετικές, ωστόσο δεν αντικαθιστούν την ισχυρή αρχιτεκτονική που απαιτείται.

1.5. Παρατηρήθηκε επίσης ότι τα πρόσφατα επενδυτικά προγράμματα «εκστρατειών απασχόλησης» δεν πέτυχαν επαρκώς τους στόχους τους. Για να αποκατασταθούν η ανάπτυξη και η απασχόληση, απαιτείται συνδυασμός χρηματοοικονομικών, φορολογικών, δημοσιονομικών, οικονομικών και κοινωνικών πολιτικών. Σε αντίθεση με τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η δημοσιονομική πολιτική θα πρέπει να σχεδιαστεί έτσι ώστε να έχει περισσότερο επεκτατικό παρά ουδέτερο χαρακτήρα.

⁽¹⁾ Βλέπε τις γνωμοδοτήσεις της ΕΟΚΕ με θέματα «Ολοκλήρωση της ΟΝ — Επόμενη ευρωπαϊκή νομοθετική περίοδος» (EE C 451 της 16.12.2014, σ. 10) και «Ολοκλήρωση της ΟΝΕ: ο πολιτικός πυλώνας» (EE C 332 της 8.10.2015, σ. 8).

⁽²⁾ Ό.π.

1.6. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι ο ουδέτερος δημοσιονομικός προσανατολισμός, παρότι είναι προτιμότερος από τη διαρκή δημοσιονομική λιτότητα, δεν ενδείκνυται υπό τις τρέχουσες συνθήκες. Δεδομένου ότι η ύφεση οδηγεί σε χαμηλότερο δυναμικό ανάπτυξης, οι δημοσιονομικές πολιτικές της ζώνης του ευρώ πρέπει να γίνουν περισσότερο παρεμβατικές από ό,τι συνήθως για να πετύχουν την τόνωση της οικονομίας της ζώνης του ευρώ στο σύνολό της. Επί του παρόντος, οι κίνδυνοι της υπερθέρμανσης των οικονομιών είναι πολύ μικρότεροι από τους κινδύνους του διαρκούς χαμηλού πληθωρισμού ή αποπληθωρισμού. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ προτείνει μέτρα δημοσιονομικής τόνωσης που θα εστιάζουν στις δημόσιες επενδύσεις: η διαδικασία αυτή θα επέφερε αύξηση της ζήτησης βραχυπρόθεσμα, αλλά και επέκταση των αναπτυξιακών δυνατοτήτων μακροπρόθεσμα.

1.7. Επιπλέον, η ΕΟΚΕ είναι υπέρ της ελάφρυνσης της φορολόγησης της εργασίας στον βαθμό που δεν απειλείται η ήδη εύθραυστη οικονομική βιωσιμότητα των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης. Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει ότι τα σύγχρονα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης θα πρέπει να βασίζονται στις αρχές της αλληλεγγύης και της ισότητας των ευκαιριών και όχι μόνο στην προώθηση της απασχολησιμότητας. Επιπλέον, σε επίπεδο προϋπολογισμού θα πρέπει να ληφθούν υπόψη οι συνέπειες της ρομποτικής και της ψηφιοποίησης, οι οποίες θα διαταράξουν την αγορά εργασίας, με πιθανές επιπτώσεις στα φορολογικά έσοδα.

1.8. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι αναθεωρήθηκε η έννοια της «ευελιξίας με ασφάλεια», όμως οι προσωρινές συμβάσεις θα πρέπει, στην ιδανική περίπτωση, να οδηγούν σε μόνιμες συμβάσεις και όχι σε επισφαλείς θέσεις εργασίας. Για την καταπολέμηση των αυξανόμενων κοινωνικών ανισοτήτων είναι απαραίτητο να δημιουργηθούν θέσεις εργασίας και να δοθεί βάρος στην ποιότητα της εργασίας. Συγχρόνως, θα πρέπει να αξιοποιηθεί το δυναμικό της συνεργατικής οικονομίας (sharing economy) και όχι να υπονομευτεί. Επίσης, θα πρέπει να καθιερωθούν νέες μορφές απασχόλησης και εργασίας, προς όφελος του κοινωνικού συνόλου, χωρίς να υπονομεύονται τα δικαιώματα των εργαζομένων και τα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης.

1.9. Κατά τη διάρκεια της τελευταίας οκταετίας, η ανάπτυξη στη ζώνη του ευρώ έχει υποστεί πλήγμα λόγω της ανεπαρκούς ζήτησης και όχι λόγω της ανεπαρκούς προσφοράς. Η προσαρμογή της αγοράς εργασίας υπήρξε μη ισορροπημένη και ασύμμετρη, και συντελείται κυρίως μέσω της μείωσης τόσο των ονομαστικών και πραγματικών μισθών όσο και του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος στα κράτη μέλη που επλήγησαν περισσότερο από την κρίση. Επομένως, η ΕΟΚΕ συμπεραίνει ότι από μόνες τους οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις που αποσκοπούν στη βελτίωση της πλευράς της προσφοράς των οικονομιών και, ως εκ τούτου, στην τόνωση των επενδύσεων και της ανάπτυξης δεν μπορούν να δώσουν λύση στο πρόβλημα της περιορισμένης ανάκαμψης. Αν μη τι άλλο, θα πρέπει να θεθούν σε προτεραιότητα οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις που μπορεί να έχουν θετικές επιπτώσεις στη ζήτηση βραχυπρόθεσμα, ακόμη και με πιστωτικούς περιορισμούς για τα νοικοκυριά και τις επιχειρήσεις.

1.10. Η ΕΟΚΕ ζητεί επίσης μια συντονισμένη προσπάθεια ώστε να δημιουργηθεί ένα φιλικότερο περιβάλλον για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις (το 99 % των εταιρειών της ΕΕ είναι ΜΜΕ και απασχολούν περίπου το 60 % των εργαζομένων, δηλαδή περίπου 65 εκατ. άτομα) μέσω της βελτίωσης της νομοθεσίας και της συστηματικής μείωσης της γραφειοκρατίας, καθώς και μέσω της διασφάλισης επαρκούς χρηματοδότησης («Πρόσβαση σε χρηματοδότηση») ⁽³⁾ και της συστηματικής διευκόλυνσης των εξαγωγών προς αγορές εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης. Έτσι θα δημιουργηθεί το κατάλληλο επιχειρηματικό πεδίο για την πραγματοποίηση επενδύσεων στον τομέα της ανάπτυξης και των θέσεων εργασίας.

1.11. Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει τις πρωτοβουλίες χρηματοδότησης των ΜΜΕ στο πλαίσιο της Ένωσης Κεφαλαιαγορών. Εντούτοις, ιδιαίτερα αναγκαίο είναι να υπάρξουν νέες ευκαιρίες χρηματοδότησης για τις πολύ μικρές επιχειρήσεις και τις νεοϋσταθείσες επιχειρήσεις, όπως κεφάλαιο εκκίνησης, επιχειρηματικό κεφάλαιο, συμμετοχική επένδυση και χρηματοδότηση, καθώς και καινοτόμες μορφές, όπως τα κεφάλαια ιδιωτικών συμμετοχών. Στο πλαίσιο αυτό, η ΕΟΚΕ τονίζει ότι πρέπει να προγραμματιστεί η σύσταση ενός ενωσιακού ταμείου επιχειρηματικών κεφαλαίων. Απαιτείται επείγοντως αξιολόγηση προκειμένου να εντοπισθούν οι ευκαιρίες που προσφέρουν νέα πρότυπα τραπεζικής ⁽⁴⁾ για τη χρηματοδότηση του επιχειρηματικού κλάδου στην ΕΕ.

2. Ιστορικό πλαίσιο

2.1. Σε συνέχεια της έκθεσης των πέντε προέδρων σχετικά με την ολοκλήρωση της Ευρωπαϊκής οικονομικής και νομισματικής ένωσης, υιοθετείται πλέον μια ανανεωμένη προσέγγιση στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου με στόχο την ενίσχυση της ενοποίησης μεταξύ της ζώνης του ευρώ και των εθνικών επιπέδων. Για πρώτη φορά, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσιεύει σύσταση για τη ζώνη του ευρώ τον Νοέμβριο, παράλληλα με την ετήσια επισκόπηση της ανάπτυξης για το 2016, προκειμένου να εξασφαλιστεί η καλύτερη ολοκλήρωση της ζώνης του ευρώ και των εθνικών διαστάσεων της οικονομικής διακυβέρνησης της ΕΕ.

⁽³⁾ Πρβλ. επίσης τη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Ευρωπαϊκή αγορά δημοσίων συμβάσεων» (ΕΕ C 133 της 14.4.2016, σ. 17).

⁽⁴⁾ Βλέπε, π.χ., τις παρατηρήσεις που περιλαμβάνονται σε προηγούμενες γνωμοδοτήσεις της ΕΟΚΕ με θέματα «Χρηματοδοτικές δομές για τις ΜΜΕ στο πλαίσιο της τρέχουσας χρηματοοικονομικής κατάστασης» (ΕΕ C 48 της 15.2.2011, σ. 33) και «Σχέδιο δράσης για τη βελτίωση της πρόσβασης των ΜμΕ σε χρηματοδότηση» (ΕΕ C 351 της 15.11.2012, σ. 45) σχετικά με την ισλαμική τραπεζική.

2.2. Ο στόχος είναι να δοθεί η ευκαιρία για συζητήσεις και διατύπωση συστάσεων σχετικά με τη ζώνη του ευρώ, πριν από τη διεξαγωγή των ειδικών ανά χώρα συζητήσεων, ούτως ώστε οι κοινές προκλήσεις να αντικατοπτριστούν πλήρως στις ειδικές ανά χώρα δράσεις. Τούτο αποτελεί σημαντική αλλαγή σε σχέση με τους προηγούμενους κύκλους του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, κατά τους οποίους οι συστάσεις για τη ζώνη του ευρώ διατυπώνονταν προς το τέλος του Εξαμήνου, παράλληλα με τις ειδικές ανά χώρα συστάσεις.

2.3. Η Επιτροπή παρουσίασε τέσσερις συστάσεις σχετικά με την οικονομική πολιτική της ζώνης του ευρώ:

- να εφαρμοστούν πολιτικές που στηρίζουν την ανάκαμψη, προωθούν τη σύγκλιση, διευκολύνουν τη διόρθωση των μακροοικονομικών ανισορροπιών και βελτιώνουν την ικανότητα προσαρμογής,
- να εφαρμοστούν μεταρρυθμίσεις οι οποίες θα συνδυάζουν ευέλικτες και αξιόπιστες συμβάσεις εργασίας, ολοκληρωμένες στρατηγικές διά βίου μάθησης, αποτελεσματικές πολιτικές για την επανένταξη των ανέργων στην αγορά εργασίας, σύγχρονα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης και ανοικτές και ανταγωνιστικές αγορές προϊόντων και υπηρεσιών· να μειωθεί η φορολογική επιβάρυνση της εργασίας, ειδικότερα όσον αφορά τα χαμηλά εισοδήματα, με ουδέτερο για τον προϋπολογισμό τρόπο, ώστε να τονωθεί η απασχόληση,
- να διατηρηθεί ο γενικά ουδέτερος δημοσιονομικός προσανατολισμός που σχεδιάζεται για το 2016. Για το 2017, να μειωθεί το δημόσιο χρέος, ώστε να αποκατασταθούν τα δημοσιονομικά αποθέματα, αποφεύγοντας παράλληλα τη «φιλοκυκλικότητα», με πλήρη τήρηση των κανόνων του συμφώνου σταθερότητας και ανάπτυξης,
- να διευκολυνθεί η σταδιακή μείωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων των τραπεζών και να βελτιωθούν οι διαδικασίες αφερεγγυότητας επιχειρήσεων και νοικοκυριών.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1. Για πρώτη φορά το σχέδιο συστάσεων για τη ζώνη του ευρώ δημοσιεύτηκε στην αρχή του κύκλου του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου μαζί με την ετήσια επισκόπηση της ανάπτυξης (ΕΕΑ), την έκδοση του μηχανισμού επαγρύπνησης (ΕΜΕ) και το σχέδιο της κοινής έκθεσης για την απασχόληση. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την άποψη ότι αυτή η νέα διαδικασία μπορεί να συμβάλει στην καλύτερη συνεκτίμηση των προβλημάτων του συνόλου της ζώνης του ευρώ κατά τον σχεδιασμό των εθνικών πολιτικών που παρουσιάζονται στα προγράμματα σταθερότητας και στα εθνικά προγράμματα μεταρρυθμίσεων.

3.2. Η ΕΟΚΕ εκφράζει τη λύπη της για το γεγονός ότι δεν πραγματοποιήθηκαν διαβουλεύσεις με τους κοινωνικούς εταίρους και την κοινωνία των πολιτών γενικότερα όσον αφορά την εκπόνηση του σχεδίου οικονομικών συστάσεων για τη ζώνη του ευρώ, καθώς και για το γεγονός ότι οι εθνικές διαδικασίες δεν έχουν προσαρμοστεί ακόμη σε αυτήν τη νέα διαδικασία του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου. Στο πλαίσιο του Εξαμήνου της ΕΕ, ο κοινωνικός διάλογος μπορεί να αποτελέσει κινητήρια δύναμη για πετυχημένες, βιώσιμες και χωρίς αποκλεισμούς οικονομικές και κοινωνικές μεταρρυθμίσεις, καθώς και μεταρρυθμίσεις στον τομέα της απασχόλησης. Οι κοινωνικοί εταίροι, ανεξαρτήτως βαθμίδας, θα πρέπει να συνάψουν συμφωνίες με τις αντίστοιχες δημόσιες αρχές για την πραγματική, έγκαιρη και ουσιαστική συμμετοχή τους στο Ευρωπαϊκό Εξάμηνο της ΕΕ. Επιπλέον, η ΕΟΚΕ συνιστά με θέρμη την καθιέρωση διαρκούς και στενής συνεργασίας μεταξύ του ειδικευμένου τμήματος ECO της ΕΟΚΕ και της Επιτροπής Οικονομικής και Νομισματικής Πολιτικής (ECON) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στο μέλλον.

3.3. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την εστίαση σε μια συντονισμένη προσέγγιση από όλα τα κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ αλλά και στο πλαίσιο νομισματικών, δημοσιονομικών και διαρθρωτικών πολιτικών με γνώμονα πάντα την προσφορά. Επίσης, η ΕΟΚΕ προτείνει οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις να επικεντρώνονται σε πολιτικά μέτρα, ώστε να μπορέσει να στηριχθεί η οικονομική ανάκαμψη βραχυπρόθεσμα. Όσον αφορά την ευελιξία των αγορών εργασίας, δεν θα πρέπει να έχει ως αποτέλεσμα, όπως συνέβη τα προηγούμενα χρόνια, σε απώλεια αγοραστικής δύναμης του εργατικού δυναμικού, ούτως ώστε να μην διακυβευθεί η εγχώρια ζήτηση ως βασική κινητήρια δύναμη της ανάπτυξης. Αυτό σημαίνει ότι ο ανταγωνισμός πρέπει να καθοδηγείται από τη βελτίωση της ποιότητας και την αύξηση της παραγωγικότητας χάρη στην καινοτομία, και όχι από τη μείωση των τιμών και των μισθών.

3.4. Παρότι η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει τις τεράστιες προκλήσεις της περαιτέρω ενίσχυσης και ανάπτυξης του ευρώ που πρέπει να αντιμετωπιστούν σήμερα και θα πρέπει να αντιμετωπιστούν και στο εγγύς μέλλον για τη διαρκή προστασία του ευρώ και της ζώνης του ευρώ, κρίνει επιθυμητούς τους ακόλουθους στόχους:

- καθιέρωση ενιαίας εξωτερικής εκπροσώπησης της ζώνης του ευρώ στα διεθνή φόρουμ (Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, ΟΟΣΑ κ.λπ.)⁽⁷⁾,

⁽⁷⁾ Βλέπε τη γνωμοδότηση ΕΟΚΕ με θέμα «Εξωτερική εκπροσώπηση της ζώνης του ευρώ» (βλέπε σελίδα 16 της παρούσας Επίσημης Εφημερίδας).

- δημιουργία δημοσιονομικής ένωσης για το ευρώ,
- δημιουργία κοινωνικής ένωσης, δηλαδή ακόμη μεγαλύτερη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων από την Επιτροπή, το Συμβούλιο και το Κοινοβούλιο σε όλες τις νομοθετικές πρωτοβουλίες.

3.5. Ενόψει της ενδιάμεσης επανεξέτασης του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου της ΕΕ (ΠΔΠ) για την περίοδο 2014-2020 και στο πλαίσιο της προετοιμασίας των προβληματισμών για τη μετά το 2020 δέση των μέτρων του ΠΔΠ, η ΕΟΚΕ προτείνει να διαθέτει η ζώνη του ευρώ έναν ειδικό προϋπολογισμό που θα πρέπει: i) να προβλέπει προσωρινή αλλά σημαντική μεταφορά πόρων σε περίπτωση περιφερειακών κλυδωνισμών· ii) να εξουδετερώνει σοβαρές υφέσεις στο σύνολο της περιοχής· iii) να διασφαλίζει τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα. Στο ίδιο πνεύμα, η ζώνη του ευρώ πρέπει να έχει —ως πρώτο βήμα για μια οικονομική διακυβέρνηση— τον δικό της υπουργό Οικονομικών με ειδικό σύστημα ιδίων πόρων που θα διέπεται από την αρχή της απλούστευσης, της διαφάνειας, της ισότητας και της δημοκρατικής λογοδοσίας.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1. Μακροοικονομικές ανισορροπίες

4.1.1. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την Επιτροπή ότι οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις στα κράτη μέλη θα πρέπει να συνεχιστούν σύμφωνα με τις ειδικές ανά χώρα συνθήκες προκειμένου να ενθαρρυνθεί η σύγκλιση και να διευκολυνθεί η διόρθωση μακροοικονομικών ανισορροπιών. Εντούτοις, πρέπει να υπάρχει ισορροπία μεταξύ των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων και των επενδύσεων σε παραγωγικές δραστηριότητες που οδηγούν στη δημιουργία θέσεων εργασίας.

4.1.2. Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σύμφωνα με την οποία τα κράτη μέλη με μεγάλα πλεονάσματα τρεχουσών συναλλαγών θα πρέπει να εφαρμόσουν κατά προτεραιότητα μέτρα που συμβάλλουν στη διοχέτευση των πλεοναζουσών αποταμιεύσεων στην εγχώρια οικονομία, τονώνοντας έτσι τις εγχώριες επενδύσεις. Εντούτοις, τα εν λόγω μέτρα δεν θα πρέπει να περιορίζονται στην πλευρά της προσφοράς (όπως, π.χ., στις μεταρρυθμίσεις στις αγορές προϊόντων), αλλά να περιλαμβάνουν και αποφασιστικότερες κρατικές πρωτοβουλίες στο μέτωπο των δημόσιων επενδύσεων, όπως το τρέχον σχέδιο Juncker⁽⁶⁾.

4.1.3. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι οι κρατικές επιδοτήσεις θα πρέπει να ευθυγραμμίζονται κυρίως με τις καινοτόμες ΜΜΕ. Προκειμένου να εξασφαλιστεί ευκολότερη πρόσβαση σε χρηματοδότηση για αυτήν την κατηγορία επιχειρήσεων, είναι ευθύνη του κράτους, αφενός, να χορηγήσει χρηματοδότηση που παρέχει ώθηση και, αφετέρου, να παράσχει ένα σύστημα δημόσιων εγγυήσεων και διασφαλίσεων. Η σχετική αλληλεπίδραση μεταξύ κράτους, ΜΜΕ και πανεπιστημιακών και ερευνητικών ιδρυμάτων αποτελεί σημαντικό στοιχείο του συστήματος επενδύσεων.

4.1.4. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει το γεγονός ότι οι εξαγωγές αντιπροσωπεύουν βασική κινητήρια δύναμη της ανάπτυξης για τις ΜΜΕ στη ζώνη του ευρώ. Εκτός από την ευνοϊκή ισοτιμία ευρώ-δολαρίου λόγω της νομισματικής πολιτικής της ΕΚΤ, ουσιώδη σημασία για την αύξηση των εξαγωγών έχουν οι συμφωνίες ελεύθερων συναλλαγών. Μολονότι η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την έμφαση που αποδίδεται επί τους παρόντος στις διαπραγματεύσεις για τη διατλαντική εταιρική σχέση συναλλαγών και επενδύσεων (ΤΤΙΡ), συστήνει επίσης τη σύναψη μιας συμφωνίας που θα διευκολύνει την πρόσβαση των ευρωπαϊκών εταιρειών σε ραγδαία αναπτυσσόμενες αναδυόμενες αγορές. Είναι σημαντικό να διασφαλιστεί ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των προτύπων της ΔΟΕ, καθώς και των δικαιωμάτων των καταναλωτών και των περιβαλλοντικών κανόνων που ισχύουν εντός της ΕΕ.

4.2. Αγορά εργασίας, προϊόντων και υπηρεσιών

4.2.1. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι, αν και στις αγορές εργασίας εξακολουθούν να παρατηρούνται, όπως αναφέρει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ενδείξεις σταδιακής βελτίωσης, δεν γίνεται μεία στο γεγονός ότι το ποσοστό απασχόλησης στη ζώνη του ευρώ που ανερχόταν σε 68,9 % το 2015 εξακολουθεί να υπολείπεται κατά πολύ του βασικού στόχου του 75 % της στρατηγικής «Ευρώπη 2020». Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι, σύμφωνα με αποδεικτικά στοιχεία των υπηρεσιών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (βάση δεδομένων LABREF), δεν φαίνεται να υπάρχει θετική συσχέτιση μεταξύ του αριθμού των μεταρρυθμίσεων στην αγορά εργασίας που εφαρμόστηκαν σε οποιοδήποτε στάδιο (πριν ή μετά την κρίση) και των επιδόσεων της αγοράς εργασίας των κρατών μελών⁽⁷⁾.

⁽⁶⁾ OFCE, ECLM, IMK, AK-Wien, INE-ΓΣΕΕ (2015), *The Independent Annual Growth Survey 2016*, Παρίσι.

⁽⁷⁾ ETUI/ETUC (2015), *Benchmarking Working Europe 2015*, Βρυξέλλες, ETUI, σ. 26.

4.2.2. Οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις στις αγορές εργασίας πρέπει να ευνοούν τις κοινωνικές επενδύσεις, δηλαδή μέτρα που στηρίζουν τη συνεχιζόμενη κατάρτιση των απασχολουμένων και των ανέργων και διασφαλίζουν την προαγωγή της χρηματοοικονομικής τους ασφάλειας —ιδιαίτερα των ανέργων. Επιπλέον, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τη μείωση της φορολόγησης της εργασίας, υπό την προϋπόθεση ότι αντισταθμίζεται από άλλες πηγές δημόσιων εσόδων. Μεσοπρόθεσμα, η υψηλότερη συμμετοχή στην αγορά εργασίας μπορεί επίσης να συμβάλλει στην εν λόγω διαδικασία.

4.2.3. Για να επιλυθεί το πρόβλημα της ευρωπαϊκής ανταγωνιστικότητας και βιωσιμότητας, η ΕΟΚΕ προτείνει τη δημιουργία μιας ψηφιακής εταιρείας συμμετοχών, σύμφωνα με το μοντέλο της πολύ πετυχημένης Airbus Group. Το πολυεθνικό αυτό συνεργατικό σχήμα περιλαμβάνει πολλές θυγατρικές από διάφορα κράτη μέλη της ΕΕ και αποτελεί βασικό παράγοντα της ευρωπαϊκής οικονομίας και βιομηχανίας.

4.2.4. Η δεσπόζουσα θέση των ΗΠΑ στον ψηφιακό τομέα αντιπροσωπεύει ήδη μια νέα μορφή παγκόσμιας κυριαρχίας. Ιδιαίτερα δραματικές επιπτώσεις παρατηρούνται στον χρηματοπιστωτικό τομέα, όπου οι μεγάλες αμερικανικές τράπεζες επενδύσεων έχουν ήδη δημιουργήσει τους ισχυρότερους κεφαλαιακούς δεσμούς με τις καινοτόμες νέες εταιρείες χρηματοπιστωτικής τεχνολογίας (FinTechs), οι οποίες με τη σειρά τους απειλούν το ευρωπαϊκό μοντέλο των κλασικών τραπεζών λιανικής («boring banks») και μπορούν να τις ανταγωνιστούν με επιτυχία στις βασικές τους λειτουργίες.

4.2.5. Για τον σχεδιασμό και την ανάπτυξη των λεπτομερειών ενός συγκρίσιμου μοντέλου ευρωπαϊκής ψηφιακής εταιρείας συμμετοχών, η ΕΟΚΕ προτείνει τη βραχυπρόθεσμη δημιουργία μιας διεπιστημονικής ομάδας του σχεδίου. Η εν λόγω ομάδα θα πρέπει να περιλαμβάνει εκπροσώπους της Επιτροπής (επίτροπος OETTINGER) και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (Επιτροπή Βιομηχανίας, Έρευνας και Ενέργειας — ITRE) και να διοικείται με τη συμμετοχή της ΕΟΚΕ. Όσον αφορά το ζήτημα της χρηματοδότησης, είναι σημαντικό να δοθεί εξαρχής προσοχή στη συμβατότητα με το επενδυτικό σχέδιο Juncker. Μεγάλη ώθηση στην ανάπτυξη και τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας θα δοθεί με τη στενή συνεργασία μεταξύ των αρμόδιων τμημάτων της ψηφιακής εταιρείας συμμετοχών και των ιδίων των ΜΜΕ.

4.3. Δημοσιονομικές πολιτικές

4.3.1. Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει τη βαρύτητα που απέδωσε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στην εξέταση του δημοσιονομικού προσανατολισμού της ζώνης του ευρώ στο σύνολό της κατά τη χάραξη των κατευθυντήριων γραμμών για τις εθνικές δημοσιονομικές πολιτικές. Εντούτοις, η ΕΟΚΕ επισημαίνει, χωρίς να θίγει την ανεξαρτησία της ΕΚΤ, ότι, όταν αξιολογήθηκε η καταλληλότητα του ουδέτερου δημοσιονομικού προσανατολισμού, δεν αναλύθηκαν οι εξελίξεις της νομισματικής πολιτικής στη ζώνη του ευρώ. Αυτό είναι τουλάχιστον περίεργο δεδομένου ότι τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου της ΕΚΤ έχουν αναφερθεί επανειλημμένως και δημοσίως στις δημοσιονομικές πολιτικές της ζώνης του ευρώ ⁽⁸⁾.

4.3.2. Πρόκειται για μια ανησυχητική παράλειψη, δεδομένου ότι η ζώνη του ευρώ βρίσκεται επί του παρόντος σε μια κατάσταση όπου επικρατούν εξαιρετικά περιορισμένες δυνατότητες τόνωσης της ζήτησης μέσω της νομισματικής πολιτικής. Η ζήτηση κινείται σε χαμηλά επίπεδα για τόσο μεγάλο χρονικό διάστημα ώστε ο πληθωρισμός (ακόμη και όταν δεν λαμβάνονται υπόψη οι τιμές του πετρελαίου) είναι πολύ χαμηλότερος του στόχου του 2 % της ΕΚΤ, ενώ τα βασικά επιτόκια της ΕΚΤ είναι σχεδόν μηδενικά, με αποτέλεσμα η περαιτέρω μείωσή τους να είναι αδύνατη. Η οικονομία της ζώνης του ευρώ βρίσκεται σε μια «παγίδα ρευστότητας» και κινδυνεύει να διολισθήσει σε «παγίδα αποπληθωρισμού» εάν δεν αυξηθεί σύντομα ο πληθωρισμός. Εάν συμβεί κάτι τέτοιο, η οικονομία της ζώνης του ευρώ θα παραμείνει σε τέλμα για πολλά χρόνια, απειλώντας εντέλει την πολιτική βιωσιμότητα του ευρώ.

4.3.3. Η μη συμβατική πολιτική της ποσοτικής χαλάρωσης που με θέρμη ακολουθεί η ΕΚΤ από τις αρχές του 2015 δεν φαίνεται να δημιουργήσει θεαματικά αποτελέσματα ⁽⁹⁾ όσον αφορά την τόνωση της ζήτησης. Υπό τις συνθήκες αυτές και δεδομένης της παρουσίας των φαινομένων «υστέρησης» που προαναφέρθηκαν (όπου η ύφεση οδηγεί σε χαμηλότερες δυνατότητες ανάπτυξης), οι δημοσιονομικές πολιτικές της ζώνης του ευρώ πρέπει να γίνουν περισσότερο παρεμβατικές από ό,τι συνήθως για να πετύχουν την τόνωση της οικονομίας της ζώνης του ευρώ στο σύνολό της ⁽¹⁰⁾. Δεδομένων των περιορισμών δημοσιονομικής πολιτικής που παρατηρούνται στα κράτη μέλη στο νότιο τμήμα της ζώνης του ευρώ, οι δημοσιονομικές πολιτικές στα κράτη μέλη με πληθωρισμό κάτω του στόχου, με χαμηλό κόστος δημόσιου δανεισμού, συγκριτικά χαμηλό δείκτη δημόσιου χρέους/ΑΕγχΠ και πλεονάσματα τρεχουσών συναλλαγών θα πρέπει να επεκταθούν προκειμένου να ανεβάσουν τον πληθωρισμό πάνω από τον στόχο του 2 % της ΕΚΤ ώστε να μπορέσει να επιταχυνθεί ξανά ο μέσος πληθωρισμός στη ζώνη του ευρώ και να προσεγγιστεί ο στόχος. Στο σημείο αυτό, οι κίνδυνοι της υπερθέρμανσης των οικονομιών είναι πολύ μικρότεροι των κινδύνων του διαρκούς χαμηλού πληθωρισμού ή αποπληθωρισμού.

⁽⁸⁾ Χαρακτηριστικότερο παράδειγμα ήταν η ομιλία με τίτλο «Unemployment in the euro area» (Η ανεργία στη ζώνη του ευρώ) του προέδρου Draghi στο Jackson Hole τον Αύγουστο του 2014 (<https://www.ecb.europa.eu/press/key/date/2014/html/sp140822.en.html>).

⁽⁹⁾ <http://epthinktank.eu/2015/12/10/the-ecbs-quantitative-easing-early-results-and-possible-risks/>

⁽¹⁰⁾ Theodoropoulou S. (2015), *How to avert the risk of deflation in Europe: rethinking the policy mix and European economic governance*, Βρυξέλλες ETUI.

4.3.4. Δεδομένων, όμως, των ανησυχιών σχετικά με τη βιωσιμότητα του δημόσιου χρέους με βάση τις δημογραφικές εξελίξεις, οι επεκτατικές δημοσιονομικές πολιτικές, ιδίως στα κράτη μέλη με μεγάλα πλεονάσματα τρεχουσών συναλλαγών, μπορούν και πρέπει να επεκταθούν αυξάνοντας τις δαπάνες για δημόσιες επενδύσεις. Τα μέτρα δημοσιονομικής τόνωσης που θα εστιάζουν στις δημόσιες επενδύσεις μπορούν να επιφέρουν αύξηση της ζήτησης βραχυπρόθεσμα αλλά και αύξηση των αναπτυξιακών δυνατοτήτων μακροπρόθεσμα. Οι εν λόγω δημόσιες επενδύσεις θα μπορούσαν να εστιάσουν όχι μόνο στις υποδομές, αλλά και στην εκπαιδευτική πολιτική και στις πολιτικές για τις δεξιότητες («κοινωνικές επενδύσεις»).

4.4. Ο χρηματοπιστωτικός τομέας

4.4.1. Η ΕΟΚΕ ζητεί τη θέσπιση ευρωπαϊκής νομοθεσίας περί αφερεγγυότητας, αφενός για να δοθεί η δυνατότητα ελάφρυνσης του χρέους στα νοικοκυριά και, αφετέρου, για να διευκολυνθεί η αντιμετώπιση της επιχειρηματικής αποτυχίας από τις νεοοσταθείσες επιχειρήσεις. Κατ' αυτόν τον τρόπο, τα νοικοκυριά θα έχουν αυξημένη αγοραστική δύναμη και θα ενθαρρυνθούν οι νεοοσταθείσες επιχειρήσεις.

4.4.2. Σοβαρό πρόβλημα το οποίο δεν έχει ακόμα επιλυθεί συνιστά το γεγονός ότι υπάρχουν μη εξυπηρετούμενα δάνεια ύψους 900 δισεκατ. ευρώ περίπου στις τράπεζες της ζώνης του ευρώ. Μόνο αν μειωθούν αυτά τα δάνεια θα είναι σε θέση οι τράπεζες να επεκτείνουν τον δανεισμό τους σε επιχειρήσεις και νοικοκυριά, αυξάνοντας έτσι την αποτελεσματικότητα της χαλαρής νομισματικής πολιτικής της ΕΚΤ για την αναβάθμιση των προοπτικών ανάπτυξης και την ενίσχυση της εμπιστοσύνης της αγοράς. Θα πρέπει να απαιτηθεί από τα αρμόδια πολιτικά και ρυθμιστικά θεσμικά όργανα της ζώνης του ευρώ να υποβάλουν αντίστοιχα σχέδια για το θέμα αυτό.

4.4.3. Ένας από τους βασικούς στόχους που επιτεύχθηκε, ως απόρροια των χρηματοπιστωτικών κρίσεων, αποτελεί και η συναίνεση για τη σημαντική μείωση των κινδύνων κρατικών ομολόγων στους ισολογισμούς των ευρωπαϊκών τραπεζών. Η κατάσταση στην οποία βρίσκονται επί του παρόντος οι περισσότερες τράπεζες δείχνει ότι οι κίνδυνοι κρατικών ομολόγων έχουν αυξηθεί δραματικά. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι η ύψιστη προτεραιότητα θα πρέπει να είναι η μείωση αυτών των κινδύνων κρατικών ομολόγων στους ισολογισμούς προκειμένου να διασφαλιστεί η μελλοντική σταθερότητα του τραπεζικού και χρηματοπιστωτικού τομέα, υπό το πρίσμα μάλιστα της πρόσφατης πρότασης για το Ευρωπαϊκό Σύστημα Ασφάλισης Καταθέσεων (EDIS) ⁽¹⁾.

4.4.4. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι, για να υπάρξουν θετικές επιπτώσεις στη ζήτηση, τα νοικοκυριά και οι επιχειρήσεις θα πρέπει να μην αντιμετωπίζουν περιορισμούς ως προς τη ρευστότητα. Η επαναφορά των θετικών πιστωτικών ροών θα συνέβαλλε στην τόνωση της ζήτησης, αλλά και στην αύξηση της αποτελεσματικότητας της νομισματικής πολιτικής της ΕΚΤ για τη βελτίωση των προοπτικών ανάπτυξης και την ενίσχυση της εμπιστοσύνης της αγοράς. Θα πρέπει να απαιτηθεί από τα αρμόδια πολιτικά και ρυθμιστικά θεσμικά όργανα της ζώνης του ευρώ να υποβάλουν αντίστοιχα σχέδια για το θέμα αυτό.

4.4.5. Επιπλέον, η ΕΟΚΕ ζητεί το πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων και τα ρυθμιστικά όργανα να αποδώσουν μεγαλύτερη έμφαση στην αύξηση της διαφάνειας και στην εποπτεία των εξωτραπεζικών ιδρυμάτων ή των οντοτήτων σκιώδους τραπεζικής προκειμένου να διασφαλιστεί με βιώσιμο τρόπο η σταθερότητα των χρηματοοικονομικών συστημάτων και να αποκατασταθεί η λειτουργία τους για την πραγματική οικονομία, ιδίως στον τομέα της τιτλοποίησης ⁽²⁾. Θα πρέπει να διασφαλιστεί ότι τα χρεόγραφα δεν πρόκειται να χρησιμοποιηθούν ως κερδοσκοπικά επενδυτικά μέσα από αμοιβαία κεφάλαια κινδύνου και χρηματοπιστωτικά ιδρύματα με στόχους μεγιστοποίησης της απόδοσης (εταιρείες αμοιβαίων κεφαλαίων με σκοπό την επένδυση σε προβληματικές εταιρείες — «vulture funds»).

4.4.6. Δεδομένου ότι η χρηματοπιστωτική κρίση προκλήθηκε σε μεγάλο βαθμό από τις κερδοσκοπικές δραστηριότητες που αναπτύσσουν οι τράπεζες επενδύσεων, οι κερδοσκοπικές τραπεζικές δραστηριότητες εξακολουθούν να αποτελούν λανθάνουσα απειλή για τη σταθερότητα της χρηματοπιστωτικής αγοράς. Δεν έχει εξεταστεί ακόμη ενδελεχώς πώς μπορούν να πραγματοποιούνται άκρως κερδοσκοπικές συναλλακτικές δραστηριότητες, όπως οι συναλλαγές υψηλής συχνότητας, όταν ο στόχος είναι οι σταθερότερες αγορές στον κόσμο· είναι απαραίτητο να διαχωριστούν αυστηρά οι επενδυτικές πρακτικές χαμηλού κινδύνου και οι δανειοδοτικές επιχειρηματικές δραστηριότητες από τις δραστηριότητες επενδυτικής τραπεζικής υψηλού κινδύνου. Για τον σκοπό αυτόν, υπάρχουν ήδη διάφορα μοντέλα, όπως το μοντέλο Vickers και ο κανόνας Volcker. Η ΕΟΚΕ προτείνει να θεοπιστεί στην Ευρωπαϊκή Ένωση νόμος αντίστοιχος του αμερικανικού νόμου Glass-Steagall, καθώς και άλλες χρηματοπιστωτικές αγορές (όπως οι ΗΠΑ και οι χώρες BRICS) συζητούν την επαναφορά του για τη βελτίωση της σταθερότητας του τραπεζικού τομέα. Έτσι θα αποφεύγονταν οι κίνδυνοι για τους αποταμιευτές και τους φορολογουμένους.

Βρυξέλλες, 17 Μαρτίου 2016.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Γιώργος ΝΤΑΣΗΣ

⁽¹⁾ Βλέπε τη γνωμοδότηση ΕΟΚΕ με θέμα «Ευρωπαϊκό Σύστημα Ασφάλισης Καταθέσεων» (βλέπε σελίδα 21 της παρούσας Επίσημης Εφημερίδας).

⁽²⁾ Βλέπε τη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Νομικό πλαίσιο για θέματα τιτλοποίησης» (ΕΕ C 82 της 3.3.2016, σ. 1).

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση του Προγράμματος Στήριξης Διαρθρωτικών Μεταρρυθμίσεων για την περίοδο 2017 έως 2020 και την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΕ) αριθ. 1303/2013 και (ΕΕ) αριθ. 1305/2013»

[COM(2015) 701 final — 2015/0263 (COD)]

(2016/C 177/08)

Εισηγητής: ο κ. Ιωάννης ΒΑΡΔΑΚΑΣΤΑΝΗΣ

Στις 2 Δεκεμβρίου 2015 και στις 20 Ιανουαρίου 2016 αντιστοίχως, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο αποφάσισαν, σύμφωνα με τα άρθρα 175 παράγραφος 3 και 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, να ζητήσουν γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα

Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη θέσπιση του Προγράμματος Στήριξης Διαρθρωτικών Μεταρρυθμίσεων για την περίοδο 2017 έως 2020 και την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΕ) αριθ. 1303/2013 και (ΕΕ) αριθ. 1305/2013

[COM(2015) 701 final — 2015/0263 (COD)].

Το ειδικευμένο τμήμα «Οικονομική και νομισματική ένωση, οικονομική και κοινωνική συνοχή», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 3 Μαρτίου 2016.

Κατά την 515η σύνοδο ολομέλειάς της, στις 16 και 17 Μαρτίου 2016 (συνεδρίαση της 16ης Μαρτίου 2016), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 153 ψήφους υπέρ και 3 αποχές.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρωτοβουλία που αποσκοπεί στην ενίσχυση της ικανότητας της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) να υποστηρίξει τις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις σε εθνικό επίπεδο μέσω ενός ειδικού μηχανισμού χρηματοδότησης, όπως το πρόγραμμα στήριξης διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων (ΠΣΔΜ).

1.2. Η ΕΟΚΕ εκφράζει τη λύπη της επειδή ο συνολικός προϋπολογισμός που διατίθεται για αυτόν τον μηχανισμό είναι ανεπαρκής για την υλοποίηση των μεταρρυθμίσεων μακροοικονομικής πολιτικής στην ΕΕ. Εκφράζει, επίσης, τη λύπη της για το γεγονός ότι η χρηματοδότηση του ΠΣΔΜ προέρχεται από τους υφιστάμενους πόρους των ΕΔΕΤ (Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία) και ζητεί να επιτευχθεί η κατάλληλη ισορροπία μεταξύ των χρηματοδοτικών αναγκών στον τομέα της τεχνικής συνδρομής στο πλαίσιο των ΕΔΕΤ και των οικονομικών αναγκών στον τομέα της τεχνικής υποστήριξης για το ΠΣΔΜ. Η ΕΟΚΕ συνιστά, στο πλαίσιο των μελλοντικών μεταρρυθμίσεων του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου της ΕΕ, να καταρτιστεί ένα αυτόνομο πρόγραμμα στήριξης των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων.

1.3. Προκειμένου να εξασφαλιστεί η επιτυχία του ΠΣΔΜ, η ΕΟΚΕ συνιστά σθεναρά να διασφαλιστούν οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

- οι συνεισφορές των κρατών μελών για τις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις στο πλαίσιο του ΠΣΔΜ θα πρέπει να συνδεθούν με τη «ρήτρα διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων» του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης·
- το ΠΣΔΜ θα πρέπει να παραμείνει προαιρετικό για τα κράτη μέλη και να μην προβλέπει υποχρεωτικές διαδικασίες που ενέχουν τον κίνδυνο στιγματισμού·
- τα κεντρικά σημεία επαφής θα πρέπει να ορίζονται για να διασφαλίζουν τη συμπληρωματικότητα μεταξύ των προγραμμάτων και των ταμείων, καθώς και την καλύτερη χρήση των ταμείων για την αποφυγή αλληλεπικαλύψεων.

1.4. Η ΕΟΚΕ ζητεί σθεναρά την ενσωμάτωση των κοινωνικών εταίρων και των οργανώσεων της κοινωνίας πολιτών στο ΠΣΔΜ προκειμένου να διασφαλιστεί:

- η ευρύτερη διαβούλευση των κοινωνικών εταίρων και της κοινωνίας των πολιτών κατά τη διαδικασία προσδιορισμού και δρομολόγησης της στήριξης, σύμφωνα με τις εθνικές κανονιστικές διατάξεις·

- η συμπεριληψη αυστηρότερων διατάξεων που θα επιβάλλουν τη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων και της κοινωνίας των πολιτών στον σχεδιασμό και την παρακολούθηση των προγραμμάτων μεταρρυθμίσεων σε όλα τα επίπεδα: εθνικό, περιφερειακό και τοπικό·
- το γεγονός ότι οι επιλέξιμες δράσεις θα περιλαμβάνουν την ανάπτυξη ικανοτήτων για τους κοινωνικούς εταίρους και τους φορείς της κοινωνίας των πολιτών που συμμετέχουν στα προγράμματα μεταρρυθμίσεων.

1.5. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι, βάσει του καταμερισμού των εξουσιών και των αρμοδιοτήτων που ισχύουν σε κάθε κράτος μέλος, καθώς και των ειδικών ανά χώρα συστάσεων οι οποίες συχνά αφορούν τις τοπικές και τις περιφερειακές αρχές, το πρόγραμμα πρέπει να είναι ευπρόσφορο για τις τοπικές και τις περιφερειακές αρχές και αυτές οι τελευταίες χρειάζεται να συμμετέχουν άμεσα στον σχεδιασμό του προτεινόμενου σχεδίου διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων.

1.6. Η ΕΟΚΕ εκφράζει τη λύπη της για το γεγονός ότι ο κατάλογος των δεικτών δεν είναι επαρκής, με αποτέλεσμα να απαιτείται τόσο η επικαιροποίηση όσο και η ενσωμάτωση των υφιστάμενων δεικτών από τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία (ΕΔΕΤ).

1.7. Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι τα κράτη μέλη μπορούν να επεκτείνουν τους «Ειδικούς στόχους και το πεδίο εφαρμογής του προγράμματος» και σε άλλους τομείς πολιτικής, όπως η καταπολέμηση της φτώχειας, τα ανθρώπινα δικαιώματα, οι πολιτικές στον τομέα των μεταφορών, οι ΤΠΕ και η επίτευξη των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης.

1.8. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι το ΠΣΔΜ θα μπορούσε να αξιοποιήσει τους υφιστάμενους μηχανισμούς παρακολούθησης για τα ΕΔΕΤ, προκειμένου να εξασφαλιστεί υψηλότερη ποιότητα παρακολούθησης και αξιολόγησης, βελτιωμένος συντονισμός με τα ΕΔΕΤ και όσο το δυνατόν καλύτερες επιδόσεις από τους μηχανισμούς ελέγχου που έχουν ήδη τεθεί σε εφαρμογή.

1.9. Προς τούτο, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τις τροποποιήσεις των κανονισμών (ΕΕ) αριθ. 1303/2013 και (ΕΕ) αριθ. 1305/2013, όπως προτείνεται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, υπό την προϋπόθεση ότι θα περιλαμβάνουν διάταξη η οποία θα εξασφαλίζει ότι οι πόροι που μεταφέρονται στο νέο πρόγραμμα συμμορφώνονται με τις απαιτήσεις συμμετοχής των κοινωνικών εταίρων και της κοινωνίας των πολιτών και υπόκεινται στον ίδιο μηχανισμό παρακολούθησης που προβλέπεται στον κανονισμό περί κοινών διατάξεων (ΚΚΔ) των ΕΔΕΤ.

1.10. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι, αν και χρήσιμα, αυτά τα ήσσονος σημασίας μέτρα υποστήριξης μπορούν να έχουν μόνο «ανακουφιστικό» αποτέλεσμα. Προκειμένου να επιλυθούν τα προβλήματα που έχει δημιουργήσει η τρέχουσα κρίση, η Επιτροπή και οι εθνικές κυβερνήσεις θα πρέπει να επανεξετάσουν την οικονομική πολιτική που εφαρμόζεται στη ζώνη του ευρώ από την έναρξη της κρίσης. Αυτός είναι ο μόνος τρόπος για να διευκολυνθούν οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις, να αποφευχθούν οι ζημιές που επήλθαν μέχρι σήμερα και να προληφθεί η στροφή των Ευρωπαίων «κατά» της ΕΕ.

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1. Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση θα μπορούσε να προσδώσει προστιθέμενη αξία στις πολιτικές μεταρρυθμίσεις που έχουν αναληφθεί σε εθνικό επίπεδο και, ως εκ τούτου, χαιρετίζει την πρωτοβουλία —η οποία θα ενισχύσει την ικανότητα της ΕΕ για υποστήριξη των πολιτικών μεταρρυθμίσεων που συνδέονται με την εφαρμογή των διαδικασιών οικονομικής διακυβέρνησης (ιδίως τις ειδικές ανά χώρα συστάσεις)— τα προγράμματα οικονομικής προσαρμογής και τις μεταρρυθμίσεις που έχουν αναληφθεί από τα κράτη μέλη με δική τους πρωτοβουλία, όπως ορίζεται στο άρθρο 3 της παρούσας πρότασης.

2.2. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι τα προγράμματα στήριξης για την Ελλάδα («Ομάδα δράσης για την Ελλάδα») και την Κύπρο (Ομάδα υποστήριξης για την Κύπρο) αποδείχθηκαν χρήσιμα για τις στοχοθετημένες χώρες και ότι η εξασφάλιση της δυνατότητας να μπορούν όλα τα κράτη μέλη να ζητούν την ενεργοποίηση ενός τέτοιου μηχανισμού στήριξης θα ενισχύσει τη συνολική ικανότητα για θεσμικές, διαρθρωτικές και διοικητικές μεταρρυθμίσεις.

2.3. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ εκφράζει τη λύπη της για το γεγονός ότι, κατά το παρελθόν, η ικανότητα της ΕΕ να στηρίζει την τεχνική συνδρομή για τις πολιτικές μεταρρυθμίσεις περιορίστηκε. Κατά συνέπεια, η ΕΕ δεν ήταν σε θέση να διαχειριστεί με αρκετά ταχύ ρυθμό καταστάσεις που απαιτούσαν πολιτική μεταρρύθμιση σε περιόδους κρίσης και, ως εκ τούτου, άλλοι διεθνείς οργανισμοί δραστηριοποιήθηκαν και ανέλαβαν ηγετικό ρόλο.

2.4. Η ΕΟΚΕ εκφράζει επίσης τη δυσαρέσκειά της για το γεγονός ότι το επί του παρόντος προτεινόμενο πρόγραμμα χρηματοδοτείται από τα υφιστάμενα κονδύλια της ΕΕ αντί να δημιουργηθεί ένα αυτοχρηματοδοτούμενο πρόγραμμα, το οποίο δεν θα περιόριζε τα κονδύλια άλλων ταμείων που επικεντρώνονται σε διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις. Εξάλλου, η ΕΟΚΕ φρονεί ότι η πρωτοβουλία ΠΣΔΜ, όπως έχει σχεδιαστεί, δεν μπορεί να ανταποκριθεί στο αίτημα των κρατών μελών για τεχνική υποστήριξη λόγω των οικονομικών της περιορισμών.

2.5. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι αυτό το πρόγραμμα τεχνικής συνδρομής δεν μπορεί και δεν πρέπει να υπερεκτιμάται και ότι θα πρέπει να αντιμετωπίζεται ως μέσο που θα βοηθήσει τα κράτη μέλη να επιτύχουν μακροοικονομική ισορροπία στο πλαίσιο της διαδικασίας του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου. Η χρηματοδότηση δεν επαρκεί για να παράσχει πραγματική ώθηση στις μακροοικονομικές προκλήσεις που αντιμετωπίζουν τα κράτη μέλη που επιδιώκουν τη σύγκλιση.

2.6. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει επίσης ότι οι συνεισφορές των κρατών μελών στις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις που εντάσσονται στο ΠΣΔΜ θα πρέπει να εξετάζονται υπό το πρίσμα της «ρήτρας διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων» του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης, με στόχο την επίτευξη οικονομικής ανάπτυξης, την καταπολέμηση της φτώχειας και της ανεργίας και την προώθηση της εημερίας.

2.7. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι είναι σημαντικό να αλλάξει η επικρατούσα αντίληψη για τις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις ώστε να αποφευχθεί ο στιγματισμός ή η επιβολή κυρώσεων και να παρεμποδιστεί η δημιουργία γραφειοκρατικών παγίδων εξαιτίας τους. Η νέα προσέγγιση θα πρέπει να ενθαρρύνει τις μεταρρυθμίσεις και την κατανόηση μεταξύ των χωρών. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι το προτεινόμενο πρόγραμμα περιλαμβάνει μια θετική προσέγγιση και αναδεικνύει τον εθελοντικό χαρακτήρα του μηχανισμού, στοιχείο το οποίο διασφαλίζει ότι το πρόγραμμα δεν χρησιμοποιείται ή/και δεν εκλαμβάνεται ως μέσο ελέγχου ή ανάληψης των αρμοδιοτήτων που έχουν οι εθνικές αρχές για τα δικά τους μεταρρυθμιστικά τους προγράμματα. Εντούτοις, η ΕΟΚΕ επισημαίνει την ανάγκη να υποχρεούνται οι χώρες να καταγράφουν την παρεχόμενη στήριξη και την επιτυχία του προγράμματος μέσω αξιόπιστων, δημοκρατικών και υπεύθυνων διαδικασιών υποβολής εκθέσεων.

2.8. Η ΕΟΚΕ επιδοκμάζει το γεγονός ότι το Πρόγραμμα Στήριξης Διαρθρωτικών Μεταρρυθμίσεων (ΠΣΔΜ) δρομολογείται ύστερα από αίτημα ενός κράτους μέλους, αλλά υπογραμμίζει την ανάγκη η διαδικασία προσδιορισμού και δρομολόγησης της στήριξης να συμπεριλαμβάνει ευρύτερη διαβούλευση με τους κοινωνικούς εταίρους και την κοινωνία των πολιτών, σύμφωνα με το ισχύον εθνικό δίκαιο.

2.9. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι, βάσει του καταμερισμού των εξουσιών και των αρμοδιοτήτων που ισχύουν σε κάθε κράτος μέλος, καθώς και των ειδικών ανά χώρα συστάσεων οι οποίες συχνά αφορούν τις τοπικές και τις περιφερειακές αρχές, το πρόγραμμα πρέπει να είναι ευπρόσιτο για τις τοπικές και τις περιφερειακές αρχές. Η ΕΟΚΕ ζητεί επίσης από την Επιτροπή να επαληθεύει ότι, στις περιπτώσεις κατά τις οποίες τα αιτήματα τεχνικής συνδρομής που υποβάλλονται από τις εθνικές αρχές αφορούν τους τομείς αρμοδιότητας των περιφερειακών ή των τοπικών αρχών, αυτές οι τελευταίες συμμετείχαν άμεσα στον σχεδιασμό του σχεδίου διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων και το επικύρωσαν.

2.10. Η ΕΟΚΕ εκφράζει επίσης την ικανοποίησή της για την προορατική προσέγγιση των ΠΣΔΜ, βάσει της οποίας επεκτείνεται η εμπέδωση της υποστήριξης σε όλα τα κράτη μέλη ανεξάρτητα από την οικονομική τους κατάσταση, και, ως εκ τούτου, επισημαίνει το γεγονός ότι το πρόγραμμα πρέπει να θεωρηθεί ως μηχανισμός μακροπρόθεσμης διαρθρωτικής στήριξης και όχι μόνο ως απόκριση στην οικονομική ή/και χρηματοπιστωτική ύφεση.

2.11. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει την ανάγκη να διατηρηθεί το άρθρο 5 «Ειδικοί στόχοι και πεδίο εφαρμογής του προγράμματος» ως μη εξαντλητικός κατάλογος προκειμένου να διαφυλαχθεί η απαιτούμενη ευελιξία για την υλοποίηση των πολιτικών μεταρρυθμίσεων. Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι ο προτεινόμενος κατάλογος είναι αρκετά διεξοδικός: συνιστά, εντούτοις, να επεκταθεί και σε άλλους τομείς πολιτικής, όπως η καταπολέμηση της φτώχειας, η προαγωγή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, οι πολιτικές στον τομέα των μεταφορών, οι ΠΠΕ και η επίτευξη των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης εκ μέρους των κρατών μελών.

2.12. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ακράδαντα ότι η χάραξη πολιτικής στην Ευρωπαϊκή Ένωση θα πρέπει να πραγματοποιείται με την ενεργό συμμετοχή των πολιτών, δεδομένου ότι «μια εταιρική σχέση που περιλαμβάνει όλους τους εταίρους, όπως αυτοί ορίζονται στο άρθρο 5 παράγραφος 1 του κανονισμού περί κοινών διατάξεων (ΚΚΔ), κατά την προετοιμασία, την εκτέλεση και την εκ των υστέρων αξιολόγηση των έργων που αναλαμβάνονται στο πλαίσιο της πολιτικής συνοχής της ΕΕ συμβάλλει άμεσα στην επιτυχία» των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων (ΕΔΕΤ). Συνεπώς, η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι το νέο ΠΣΔΜ θα πρέπει να συμπεριλάβει αυστηρότερες διατάξεις σχετικά με τη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων και της κοινωνίας των πολιτών στον σχεδιασμό και την παρακολούθηση των προγραμμάτων μεταρρυθμίσεων σε όλα τα επίπεδα: εθνικό, περιφερειακό και τοπικό. Αυτό θα συμβάλει στη γεφύρωση του χάσματος μεταξύ των φορέων χάραξης πολιτικής και των πολιτών.

2.13. Η ΕΟΚΕ είναι της γνώμης ότι το ΠΣΔΜ θα μπορούσε να αξιοποιήσει τους υφιστάμενους μηχανισμούς παρακολούθησης για τα ΕΔΕΤ. Έτσι θα μπορούσε να εξασφαλιστεί υψηλότερη ποιότητα παρακολούθησης και αξιολόγησης, βελτιωμένος συντονισμός με τα ΕΔΕΤ και όσο το δυνατόν καλύτερες επιδόσεις από τους μηχανισμούς ελέγχου που έχουν ήδη τεθεί σε εφαρμογή.

2.14. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι το ΠΣΔΜ πρέπει να εφαρμοστεί σύμφωνα με τον κανονισμό περί κοινών διατάξεων για τα ΕΔΕΤ (εξαιρουμένων των άρθρων 25, 58 και 91), ο οποίος εξασφαλίζει μια πιο ανεπτυγμένη δομή στήριξης απ' ό,τι το επί του παρόντος προτεινόμενο πρόγραμμα.

- 2.15. Η ΕΟΚΕ συνιστά οι επιλέξιμες δράσεις (άρθρο 6) να περιλαμβάνουν την ανάπτυξη ικανοτήτων για τους κοινωνικούς εταίρους και τους φορείς της κοινωνίας των πολιτών που συμμετέχουν στα προγράμματα μεταρρυθμίσεων.
- 2.16. Η ΕΟΚΕ επιθυμεί να διασφαλίσει ότι τα νέα δημοσιονομικά κονδύλια που προέρχονται από τα ΕΔΕΤ, θα επιτύχουν τη δέουσα ισορροπία μεταξύ των χρηματοδοτικών αναγκών στον τομέα της τεχνικής συνδρομής στο πλαίσιο των ΕΔΕΤ και των οικονομικών αναγκών στον τομέα της τεχνικής υποστήριξης για το ΠΣΔΜ, προκειμένου να διασφαλιστεί η ενδεδειγμένη τεχνική συνδρομή προς αμφότερούς τους μηχανισμούς.
- 2.17. Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει τη σπουδαιότητα της διατομεακής προσέγγισης που υιοθετείται στο ΠΣΔΜ, προκειμένου να στηριχθούν οι μεταρρυθμίσεις: καλεί, ωστόσο, την ΕΕ και τις εθνικές αρχές να αποφύγουν αλληλεπικαλύψεις με τομεακά προγράμματα. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι υπάρχει ανάγκη να οριστούν κεντρικά σημεία επαφής προκειμένου να διασφαλίζονται τη συμπληρωματικότητα μεταξύ των προγραμμάτων και των ταμείων, καθώς και την καλύτερη χρήση των ταμείων για την αποφυγή αλληλεπικαλύψεων. Το άρθρο 13 θα πρέπει να βελτιωθεί προκειμένου να ενσωματώσει περισσότερα στοιχεία στον μηχανισμό συντονισμού.
- 2.18. Η ΕΟΚΕ επιθυμεί να λαμβάνει περισσότερες πληροφορίες στο μέλλον σχετικά με τους μηχανισμούς συντονισμού που θα δημιουργηθούν για το ταμείο αυτό.
- 2.19. Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει με λύπη το γεγονός ότι ο κατάλογος των δεικτών φαίνεται να είναι ανεπαρκής και επισημαίνει τη σημασία της θέσπισης κατάλληλων δεικτών για την παρακολούθηση και την αξιολόγηση του προγράμματος. Επιπλέον, υπογραμμίζει ότι τα ΕΔΕΤ περιλαμβάνουν έναν κατάλογο δεικτών οι οποίοι θα μπορούσαν να συμπληρώσουν τους δείκτες που προτείνονται στο ΠΣΔΜ. Είναι αναγκαίο να επικαιροποιηθούν οι δείκτες της ΕΕ για τη μέτρηση του αντίκτυπου των μεταρρυθμίσεων, προκειμένου να εξακριβωθεί ο βαθμός επιτυχίας τους σε συνάρτηση με την επίτευξη οικονομικής και κοινωνικής προόδου. Οι δείκτες θα πρέπει επίσης να αντικατοπτρίζουν κατά πόσο ο αντίκτυπος αυτός παραμένει σε εθνικό επίπεδο ή δημιουργεί πραγματική ευρωπαϊκή προστιθέμενη αξία.
- 2.20. Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει τη διάταξη που προβλέπει αύξηση του ποσοστού συγχρηματοδότησης στο 100 % των επιλέξιμων δαπανών, καθότι αυτό θα διευκολύνει την πρόσβαση των κρατών μελών στο πρόγραμμα.
- 2.21. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι το ΠΣΔΜ συνιστά ένα πρώτο βήμα που πρέπει να παγιωθεί και να ενισχυθεί στις μελλοντικές μεταρρυθμίσεις του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου της ΕΕ, προκειμένου να καταρτιστεί ένα αυτοχρηματοδοτούμενο πρόγραμμα χωρίς να απαιτείται η μείωση των δημοσιονομικών κονδυλίων άλλων υφιστάμενων ταμείων στήριξης της ΕΕ.
- 2.22. Για τον σκοπό αυτό, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τις τροποποιήσεις των κανονισμών (ΕΕ) αριθ. 1303/2013 και (ΕΕ) αριθ. 1305/2013, όπως προτείνεται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και παροτρύνει ένθερμα την Επιτροπή να λάβει υπόψη της τα συμπεράσματα και τις συστάσεις που περιλαμβάνονται στην παρούσα γνωμοδότηση.
- 2.23. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ προτείνει οι τροποποιημένοι κανονισμοί να προβλέπουν ότι τα κονδύλια που μεταφέρονται στα νέα προγράμματα πρέπει να συνάδουν με τις απαιτήσεις συμμετοχής και να υπόκεινται στον ίδιο μηχανισμό παρακολούθησης με τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία (ΕΔΕΤ). Αυτό θα πρέπει να αντικατοπτρίζεται εξίσου στον προτεινόμενο κανονισμό για τη θέσπιση του ΠΣΔΜ και, συγχρόνως, κρίνεται σκόπιμο να συμπεριληφθούν στο υφιστάμενο τροποποιημένο κείμενο ειδικές διατάξεις και αναφορές στο σύστημα παρακολούθησης του κανονισμού περί κοινών διατάξεων (ΚΚΔ) των ΕΔΕΤ.

Βρυξέλλες, 16 Μαρτίου 2016.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Γιώργος ΝΤΑΣΗΣ

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέματα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο — Εφαρμογή του ευρωπαϊκού θεματολογίου για την ασφάλεια: σχέδιο δράσης ΕΕ για την καταπολέμηση του λαθρεμπορίου και της χρήσης πυροβόλων όπλων και εκρηκτικών»

[COM(2015) 624 final]

και

«Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσου 2002/475/ΔΕΥ του Συμβουλίου για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας»

[COM(2015) 625 final — 2015/0281(COD)]

(2016/C 177/09)

Εισηγητής: ο κ. Cristian PÎRVULESCU

Στις 22 Δεκεμβρίου 2015, και σύμφωνα με το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με τα εξής θέματα:

Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο — Εφαρμογή του ευρωπαϊκού θεματολογίου για την ασφάλεια: σχέδιο δράσης της ΕΕ για την καταπολέμηση του λαθρεμπορίου και της χρήσης πυροβόλων όπλων και εκρηκτικών

[COM(2015) 624 final]

και

Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και την αντικατάσταση της οδηγίας-πλαίσου 2002/475/ΔΕΥ του Συμβουλίου για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας

[COM(2015) 625 final — 2015/0281(COD)].

Το ειδικευμένο τμήμα «Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις και δικαιώματα του πολίτη», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 24 Φεβρουαρίου 2016.

Κατά την 515η σύνοδο ολομέλειάς της, της 16ης και 17ης Μαρτίου 2016 (συνεδρίαση της 17ης Μαρτίου 2016), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 145 ψήφους υπέρ, καμία ψήφο κατά και 3 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η ΕΟΚΕ ενθαρρύνει τη συγκέντρωση των πόρων από τα κράτη μέλη τόσο για την καταπολέμηση της διακίνησης πυροβόλων όπλων και πυρομαχικών όσο και της τρομοκρατίας. Ωστόσο, η αύξηση των μέτρων προστασίας σε ευρωπαϊκό και σε εθνικό επίπεδο μπορεί να οδηγήσει σε σωρευτικό αποτέλεσμα και να έχει συνολικά αρνητικό αντίκτυπο στα θεμελιώδη δικαιώματα. Εάν συμβεί κάτι τέτοιο, η ΕΕ, αναπόφευκτα, θα αποτύχει στην εκπλήρωση της θεμελιώδους αποστολής της.

1.2. Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή θεωρεί ότι η πρόταση οδηγίας και η ανακοίνωση είναι αναγκαίες για την οικοδόμηση μιας ασφαλέστερης Ευρώπης για όλους όσους διαμένουν στην επικράτεια της, εφόσον η καταπολέμηση της τρομοκρατίας αποτελεί συντρέχουσα αρμοδιότητα των κρατών μελών και της Ένωσης. Αυτή η παράμετρος θέτει προς συζήτηση το ενδεχόμενο υποχρεωτικών μέτρων που θα μπορούσαν να επιβληθούν βάσει της οδηγίας στα κράτη μέλη. Αποτελεί ευθύνη των κρατών μελών να καταβάλουν κάθε δυνατή προσπάθεια για την πρόληψη και την καταπολέμηση όλων των μορφών του οργανωμένου εγκλήματος και ιδίως της τρομοκρατίας, ανεξάρτητα από τα οποιαδήποτε κίνητρά της. Ομοίως, αποτελεί ευθύνη των θεσμικών οργάνων της ΕΕ να συμβάλλουν στον συντονισμό και την εναρμόνιση των προσπαθειών που χρειάζεται να καταβληθούν προκειμένου να περιοριστεί η εξάπλωση των βίαιων εγκλημάτων αυτού του είδους.

1.3. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει και ζητεί μετ' επιτάσεως τον σεβασμό της εγγενούς σε κάθε κράτος δικαίου δεσμευτικής αρχής της αναλογικότητας εκ μέρους όλων των κρατικών οργάνων και δικαστηρίων. Προκειμένου να αποφευχθούν εκ των προτέρων τυχόν παρερμηνείες ή καταχρήσεις των αναγκαίων μέτρων προστασίας, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει, σε συμφωνία με την απόφαση 1566 του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών, ότι κατηγορία τρομοκρατίας μπορεί να στηριχτεί μόνο σε περίπτωση που απειλές ή πράξεις θανάτωσης ή πρόκλησης βαριάς σωματικής βλάβης, ομηρείας, ή πρόκλησης σοβαρών ζημιών σε υποδομές, αποσκοπούν στη δημιουργία κάθεστώτος τρόμου, στον εκφοβισμό του πληθυσμού ή στον εξαναγκασμό μιας κυβέρνησης.

1.4. Αυτές οι νομοθετικές τροποποιήσεις συνιστούν μέρος μιας ευρύτερης προσπάθειας, η οποία προσκρούει σε δυσκολίες υπό τις παρούσες διεθνείς πολιτικές συνθήκες, να αντιμετωπιστεί ένα είδος απειλής, η οποία, από τη φύση της, στοχεύει στα θεμέλια των δημοκρατικών συστημάτων της Ευρώπης. Η εξάπλωση του φόβου, ο διχασμός της κοινής γνώμης, η ενθάρρυνση των στερεοτύπων σχετικά με συγκεκριμένες πληθυσμιακές ομάδες, η υπονόμευση της ισορροπίας μεταξύ των δημόσιων αρχών και η ενδυνάμωση των αρχών επιβολής του νόμου σε βάρος των δημοκρατικών και αντιπροσωπευτικών θεσμών είναι οι επιδιωκόμενοι στόχοι των τρομοκρατικών δραστηριοτήτων, οι οποίες πρέπει να καταπολεμηθούν αποφασιστικά και με όραμα. Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι, στην Ευρώπη, μπορούμε να ζούμε ασφαλείς αλλά και ελεύθεροι.

1.5. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι είναι επικίνδυνο για οποιαδήποτε δημοκρατία να θεσπίζει προκαταβολικά νομοθεσία κατά δυνητικών αδικημάτων (ποινικοποίηση αδικημάτων που δεν έχουν ακόμη διαπραχθεί). Το άρθρο 3 παράγραφος 2 στοιχείο θ) της πρότασης οδηγίας πρέπει να διαγραφεί, ούτως ώστε να μην συγχέονται η δικαιοσύνη με την ασφάλεια. Ομοίως, το άρθρο 15 της υπό εξέταση πρότασης οδηγίας δεν εγγυάται τις δημόσιες ελευθερίες και το τεκμήριο αθωότητας. Επιπλέον, η ΕΟΚΕ εκφράζει την ανησυχία της για το ζήτημα της απόδειξης της πρόθεσης και θεωρεί ότι όλες οι περιπτώσεις που απαριθμούνται στα άρθρα 5 έως 13 πρέπει να υποβάλλονται ενώπιον των δικαστών, ούτως ώστε να μπορούν να επιβεβαιωθούν οι κατηγορίες.

1.6. Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι θα πρέπει να αναπτυχθούν εργαλεία για την πρόληψη της ριζοσπαστικοποίησης, ως μέρος ενός ευρύτερου προγράμματος, που θα διερευνά τις κοινωνικές, οικονομικές, πολιτιστικές, θρησκευτικές και πολιτικές αιτίες της εξάπλωσης αυτού του είδους των απειλών και επίσης θα πρέπει να συντονιστούν με συναφείς δράσεις για την καταπολέμηση και την καταστολή της τρομοκρατίας. Ωστόσο, η ριζοσπαστικοποίηση δεν προϋποθέτει αυτομάτως την προδιάθεση για χρήση ή την υποκίνηση βίας. Οι πολιτικές και τα προγράμματα πρόληψης πρέπει να στοχεύουν άτομα και ομάδες που είναι περισσότερο επιρρεπείς στη χρήση βίας για τρομοκρατικούς σκοπούς. Ο ρόλος της κοινωνίας των πολιτών είναι ζωτικός για τη διαχείριση των συνθηκών που ευνοούν τη ριζοσπαστικοποίηση και την προδιάθεση για τη χρήση βίας.

1.7. Πέρα από την αποσαφήνιση της νομοθεσίας και τη βελτίωση της συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών στους προαναφερθέντες τομείς, είναι ανάγκη να ληφθούν μέτρα για τον συντονισμό της ευρωπαϊκής εξωτερικής πολιτικής στην περιοχή της Μέσης Ανατολής και της Βόρειας Αφρικής, μια περιοχή που έχει υποστεί πρόσφατα σημαντικές μεταβολές, πολλές εκ των οποίων βίαιες και οι οποίες, σε ορισμένες περιπτώσεις, οδήγησαν σε αστάθεια και σε συγκρούσεις. Τα τελευταία χρόνια, η τρομοκρατική απειλή έχει καταστεί εξαιρετικά σοβαρή λόγω των περιοχών ανοιχτών συγκρούσεων, οι οποίες λειτουργούν ως κομβικά σημεία ενδιαφέροντος, έμπνευσης και εκπαίδευσης πολλών Ευρωπαίων πολιτών. Η ύπαρξη παρατεταμένων συγκρούσεων στις εν λόγω περιοχές, ακόμη και υπό τη μορφή παγωμένων συγκρούσεων, ενθαρρύνει επίσης την κινητοποίηση συγκεκριμένων ομάδων και ατόμων για την οργάνωση τρομοκρατικών ενεργειών. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η υιοθέτηση μιας σαφέστερης δέσμευσης στις προσπάθειες σταθεροποίησης, εκδημοκρατισμού και ανάπτυξης στην εν λόγω περιοχή πρέπει να αποτελέσει μείζονα προτεραιότητα. Προτεραιότητα πρέπει να αποτελέσει η καταπολέμηση της φτώχειας, της διαφθοράς και του πολιτικού και κοινωνικού αποκλεισμού.

1.8. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι ο δραστικός περιορισμός της πρόσβασης σε πυροβόλα όπλα, πυρομαχικά και εκρηκτικές ύλες πρέπει να αποτελέσει ύψιστη προτεραιότητα για τα κράτη μέλη και τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα. Οι πρόσφατες τρομοκρατικές επιθέσεις στην Ευρώπη καταδεικνύουν ότι τα άτομα που εμπλέκονται σε τρομοκρατικές δραστηριότητες προμηθεύονται τα επικίνδυνα πυροβόλα όπλα στη μαύρη αγορά, όπου υπάρχει πολύ ευρεία διαθεσιμότητα. Η σύνδεση των τρομοκρατικών ομάδων με εκείνες του οργανωμένου εγκλήματος συνιστούν σοβαρή απειλή για την ασφάλεια των πολιτών στην Ευρώπη και σε άλλες περιοχές.

1.9. Η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ της αποσαφήνισης της νομοθεσίας σχετικά με τα θύματα της τρομοκρατίας. Τα θύματα της τρομοκρατίας πρέπει να υποστηριχθούν άμεσα και αποτελεσματικά, αφενός αμέσως ύστερα από μια τρομοκρατική επίθεση, αλλά και σε μεσοπρόθεσμο και μακροπρόθεσμο χρονικό ορίζοντα. Επίσης, θα πρέπει να κατανοήσουμε καλύτερα τις κοινωνικές, οικονομικές και ψυχολογικές επιπτώσεις των τρομοκρατικών επιθέσεων στις κοινότητες, στους πολίτες, καθώς και στους τομείς οικονομικής δραστηριότητας. Η ΕΟΚΕ προτρέπει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να διερευνήσει αυτές τις πτυχές και, με βάση τα αποτελέσματα, να προτείνει τα κατάλληλα μέτρα. Οι πρόσφατες επιθέσεις ενδέχεται να επηρεάσουν βιομηχανικούς κλάδους, όπως ο τουρισμός και οι μεταφορές, επομένως, τα ευρωπαϊκά και εθνικά θεσμικά όργανα έχουν την ευθύνη να εκπονήσουν προγράμματα στήριξης. Η ΕΟΚΕ επιστά την προσοχή στο γεγονός ότι η πρόληψη και η καταπολέμηση της τρομοκρατίας συνεπάγονται υψηλό κόστος, και η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να εξετάσει την προοπτική χρηματοδοτικής υποστήριξης των δράσεων που αναλαμβάνουν τα κράτη μέλη προς αυτή την κατεύθυνση.

2. Το σημερινό πλαίσιο: συγκερασμός της ανάγκης για μεγαλύτερη ασφάλεια με τον σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων

2.1. Όπως έχει υπογραμμίσει στις γνωμοδοτήσεις της σχετικά με το Πρόγραμμα της Χάγης, το Πρόγραμμα της Στοκχόλμης και την ανακοίνωση με τίτλο «Μια ανοικτή και ασφαλής Ευρώπη», η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι η βάση και το σημείο εκκίνησης των πολιτικών στους τομείς της ελευθερίας, της ασφάλειας και της δικαιοσύνης πρέπει να είναι η αδιάλειπτη και η άνευ διακρίσεων προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων που κατοχυρώνονται με την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης⁽¹⁾.

2.2. Σε ό,τι αφορά την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, η ΕΟΚΕ θεωρεί εύλογο να αναθεωρηθεί το ισχύον νομικό πλαίσιο προκειμένου να χαρακτηριστούν ως ποινικά αδικήματα πράξεις που συνδέονται με τρομοκρατικές δραστηριότητες. Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι, στην ενότητα όπου εξετάζονται τα θεμελιώδη δικαιώματα (κεφάλαιο 3 της αιτιολογικής έκθεσης), η πρόταση οδηγίας αποκλείει οποιαδήποτε μορφή αυθαιρεσίας και, όπως και σε άλλες γνωμοδοτήσεις που έχει καταρτίσει αναφορικά με αυτό το θέμα, εφιστά την προσοχή στην προτεραιότητα που πρέπει να δοθεί στα θεμελιώδη δικαιώματα και στην ανάγκη να διατηρηθεί ένα ισχυρό και λειτουργικό δημοκρατικό κλίμα ενώπιον αυτής της απειλής⁽²⁾.

2.3. Η ΕΟΚΕ εφιστά την προσοχή στη σπουδαιότητα της διατήρησης του χώρου Σένγκεν, ο οποίος ενσαρκώνει τις αρχές που κατοχυρώνονται στη Συνθήκη. Η ΕΟΚΕ προτρέπει τα κράτη μέλη να απέχουν από τη χρήση μεθόδων περιορισμού της κυκλοφορίας εντός της ΕΕ.

2.4. Η ΕΟΚΕ έχει πλήρη επίγνωση των εξαιρετικά σοβαρών προκλήσεων που κυριαρχούν στο σημερινό γεωπολιτικό πλαίσιο και διαπιστώνει ότι η πρόταση οδηγίας δεν περιέχει αρκετά σαφείς ορισμούς που να εγγυώνται την τήρηση των δικαιωμάτων των πολιτών, τα οποία αναγνωρίζονται από τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ και κατοχυρώνονται στη Συνθήκη. Η Επιτροπή παρατηρεί ότι τα περιθώρια ερμηνείας είναι υπερβολικά εκτεταμένα και ότι, υπό τις παρούσες συνθήκες, οι όροι δεν ερμηνεύονται από τους δικαστές, αλλά από τις εισαγγελικές αρχές και από τις δυνάμεις επιβολής του νόμου. Η ΕΟΚΕ εφιστά επίσης την προσοχή στον δυνητικό πειρασμό τα μέτρα εξαίρεσης να ενσωματωθούν στο κοινό δίκαιο, τόσο σε εθνικό όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο, όπως θα μπορούσε να υποδειχθεί από την πρόταση οδηγίας σε έναν τομέα συντρέχουσας αρμοδιότητας.

2.5. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την εφαρμογή της διαλειτουργικότητας των ψηφιακών συστημάτων πληροφοριών, δεδομένου ότι έχουν σχεδιαστεί για να συμβάλλουν στην καταστολή των τρομοκρατών. Εν προκειμένω, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι το σύστημα πληροφοριών Σένγκεν (SIS — *Schengen Information System*) αποτελεί σημαντικό πυλώνα του μηχανισμού πληροφόρησης της Ένωσης και προτρέπει τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής να καταβάλλουν κάθε δυνατή προσπάθεια ώστε να εξασφαλίσουν ότι όλα τα κράτη μέλη συμμετέχουν σε αυτόν.

3. Γενικές και ειδικές παρατηρήσεις

3.1. Σχέδιο δράσης ΕΕ για την καταπολέμηση του λαθρεμπορίου και της χρήσης πυροβόλων όπλων και εκρηκτικών

3.1.1. Γενικές παρατηρήσεις

3.1.1.1. Η ΕΟΚΕ επικροτεί τις προτάσεις που περιλαμβάνονται στην ανακοίνωση της Επιτροπής. Η θεσμική συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών πρέπει να βελτιωθεί σημαντικά, όσον αφορά τόσο την ανταλλαγή των πληροφοριών όσο και την ενοποίηση των υφιστάμενων βάσεων δεδομένων. Ειδική έμφαση θα πρέπει να δοθεί στα προγράμματα κατάρτισης για το προσωπικό των εθνικών αρχών, πράγμα που, μέχρι στιγμής, δεν αποτελούσε προτεραιότητα.

3.1.1.2. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η διαλειτουργικότητα των βάσεων δεδομένων και η ενθάρρυνση των εθνικών αρχών υπέρ της συλλογής δεδομένων συνιστούν ζωτικά στοιχεία προκειμένου να αναλυθεί ορθά ο έλεγχος της χρήσης των πυροβόλων όπλων και των εκρηκτικών.

3.1.1.3. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την προσοχή που δίδεται στη διαταραχή του εφοδιασμού των παράνομων πυροβόλων όπλων μέσω διαδικτύου («ορατού» και «αόρατου» [*darkweb*]), καθώς και στους κινδύνους που ενέχουν οι νέες τεχνολογίες, όπως π.χ. η τρισδιάστατη εκτύπωση.

3.1.1.4. Μολονότι απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες αφενός σε ό,τι αφορά τη χρήση της τεχνολογίας ανίχνευσης και, αφετέρου, την εναρμόνιση της χρήσης της, η ΕΟΚΕ εφιστά την προσοχή στον κίνδυνο που συνεπάγεται η δημιουργία μιας «αγοράς» αυτής της τεχνολογίας. Εάν οι εταιρείες επιθυμούν να πουλήσουν αυτήν την τεχνολογία, κάτι τέτοιο θα μπορούσε να επιτείνει τους δυνητικούς κινδύνους για την ασφάλεια και, ως εκ τούτου, να ενισχύσει την εξάπλωση του φόβου ανάμεσα στους πολίτες. Ομοίως, η ΕΟΚΕ δεν ενθαρρύνει τη γενίκευση της τεχνολογίας ανίχνευσης, αλλά την επιλεκτική χρήση της, ανάλογα με τις ανάγκες και τους ενεχόμενους κινδύνους.

⁽¹⁾ ΕΕ C 451 της 16.12. 2014, σ. 96.

⁽²⁾ ΕΕ C 218 της 23.7. 2011, σ. 91.

3.1.1.5. Η ΕΟΚΕ παροτρύνει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να υποστηρίξει τη στενή συνεργασία μεταξύ της Ευρωπόλ, της Ιντερπόλ, των κύριων παραγόντων του παγκόσμιου μηχανισμού αναφοράς για παράνομα συμβατικά όπλα και πυρομαχικά (*iTrace*) και άλλους αρμόδιους φορείς, όπως, για παράδειγμα, οι τελωνειακές αρχές και οι αρχές που είναι αρμόδιες για την έκδοση των πιστοποιητικών εισαγωγής και εξαγωγής πυροβόλων όπλων, προκειμένου να βελτιστοποιηθεί η επιχειρησιακή συνεργασία, η ιχνηλασιμότητα και η πρόληψη της εκτροπής πυροβόλων όπλων από τη νόμιμη αγορά στην παράνομη.

3.1.1.6. Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει την πρόθεση της Επιτροπής να ενισχύσει τις επιχειρησιακές δραστηριότητες και να διευρύνει το πεδίο εφαρμογής του σχεδίου δράσης ΕΕ–Νοτιοανατολική Ευρώπη, αλλά και να ενισχύσει τη συνεργασία με τις χώρες της Μέσης Ανατολής και της Βόρειας Αφρικής (MENA — *Middle East and North Africa*). Η συνεργασία με τις τρίτες χώρες είναι πολύ σημαντική και σε αυτόν τον τομέα.

3.1.1.7. Η ΕΟΚΕ εφιστά την προσοχή στο γεγονός ότι, στις περισσότερες από αυτές τις χώρες υπάρχουν προβλήματα θεσμικού χαρακτήρα, ιδιαίτερα σε ό,τι αφορά την ακεραιότητα των αστυνομικών δυνάμεων. Εκτός από τη συνεργασία στον τομέα των πυροβόλων όπλων, η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να ενθαρρύνει και να στηρίξει τις θεσμικές μεταρρυθμίσεις στις εν λόγω χώρες.

3.2. Οδηγία για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας

3.2.1. Γενικές παρατηρήσεις

3.2.1.1. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι οι νομοθετικές και οι θεσμικές διαδικασίες πρέπει να προσαρμόζονται διαρκώς στις εξελίξεις και στους κινδύνους που συνδέονται με την ασφάλεια. Τα πρόσφατα γεγονότα κατέδειξαν ότι η τρομοκρατία πλέον διεθνοποιείται, αφενός λόγω των υποδομών επικοινωνιών και, αφετέρου, εξαιτίας της ύπαρξης συγκρούσεων στη Μέση Ανατολή και στη Βόρεια Αφρική.

3.2.1.2. Η χρηματοδότηση, η εκπαίδευση, η πρόκληση για τέλεση και η πραγματοποίηση ταξιδιού με σκοπό τη συμμετοχή σε δραστηριότητες μιας τρομοκρατικής ομάδας αποτελούν, στο σύνολό τους, ενέργειες που συνδέονται με τρομοκρατικές πράξεις αυτές καθαυτές. Η ΕΟΚΕ συνιστά στα θεσμικά όργανα της ΕΕ και στα κράτη μέλη να εφαρμόσουν την αρχή της αναλογικότητας και να εξετάσουν τη σοβαρότητα αυτών των πράξεων αλλά και τον εκ προθέσεως χαρακτήρα τους, όταν προβαίνουν στην ποινικοποίηση και στην καταπολέμηση τους.

3.2.1.3. Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει επίσης την ποινικοποίηση των δράσεων που συμβάλλουν στην ενθάρρυνση και τον συντονισμό τρομοκρατικών πράξεων, οι οποίες, κατά γενικό κανόνα, διαπράττονται από άτομα που δεν εκτίθενται άμεσα, αλλά δρουν μέσω άλλων ατόμων.

3.2.1.4. Παράλληλα, η ΕΟΚΕ εκφράζει την ανησυχία της όσον αφορά τις δυνατότητες και τον διαφορετικό βαθμό προθυμίας των κρατών μελών να προστατεύσουν τα θεμελιώδη δικαιώματα και να διασφαλίσουν την τήρηση, στην πράξη, των συνταγματικών διατάξεων και των διεθνών συνθηκών. Η επιβολή κατάστασης έκτακτης ανάγκης στη Γαλλία μετά τις τρομοκρατικές επιθέσεις στο τέλος του τελευταίου έτους έδωσε τη δυνατότητα στο γαλλικό κράτος να θεσπίσει μια σειρά μέτρων τα οποία αμφισβητήθηκαν από τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, από τη σκοπιά των θεμελιωδών δικαιωμάτων⁽³⁾. Η ΕΟΚΕ προτρέπει τις εθνικές αρχές να ασκούν τα καθήκοντά τους κατά τρόπο αναλογικό και αποτελεσματικό και να απέχουν από κάθε ενέργεια που θα δημιουργήσει αντιφατικά αποτελέσματα. Η πρόληψη και η καταπολέμηση της τρομοκρατίας μπορούν να επιτευχθούν μόνο με την τήρηση του κράτους δικαίου, των θεμελιωδών δικαιωμάτων και των διεθνών συνθηκών. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι είναι αναγκαία μια μορφή συνεχούς παρακολούθησης των δράσεων των κρατών μελών στον τομέα της τρομοκρατίας. Για τον σκοπό αυτό, καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να εξετάσει το ενδεχόμενο θέσπισης διαδικασιών για τον εντοπισμό και τη διόρθωση ενδεχόμενων εκτροχιασμών. Μια δυνατότητα θα ήταν η χρήση του μηχανισμού ελέγχου της συμμόρφωσης με το κράτος δικαίου (που έχει θεσπίσει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή), το οποίο επιτρέπει τον εντοπισμό παραβάσεων και προβλέπει διαδικασίες για τη σχετική διόρθωση.

3.2.1.5. Προκειμένου να εξασφαλιστεί ο αποτελεσματικός συντονισμός των προσπαθειών για την πρόληψη και την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και την αντιμετώπιση των επιπτώσεών της, και για να εξασφαλιστεί η εφαρμογή μιας ενιαίας προσέγγισης υπό το πρίσμα του σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων, η ΕΟΚΕ προτρέπει την Επιτροπή και τα άλλα θεσμικά όργανα της ΕΕ να εξετάσουν το ενδεχόμενο συγκρότησης ενός Ευρωπαϊκού Οργανισμού καταπολέμησης της τρομοκρατίας.

⁽³⁾ Βλέπε την έκθεση με τίτλο «*France: Abus commis dans le cadre de l'État d'urgence. Les perquisitions administratives et les assignations à résidence sans autorisation judiciaire doivent cesser*» (Γαλλία: Καταχρήσεις στο πλαίσιο ενός κράτους σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης. Οι διοικητικές έρευνες και οι κρατήσεις κατ' οίκον χωρίς δικαστική έγκριση πρέπει να σταματήσουν.), Human Rights Watch (HRW — Παρατηρητήριο Ανθρώπινων Δικαιωμάτων), 3 Φεβρουαρίου 2016, και την έκθεση με τίτλο: «*Devant l'urgence, que deviennent les principes de l'État de droit?*» (Ενόψει της κατάστασης έκτακτης ανάγκης, τι απογίνονται οι αρχές του κράτους δικαίου;) (Dominique Guibert), Association européenne pour la défense des droits de l'homme (AEDH — Ευρωπαϊκή Ένωση για την υπεράσπιση των ανθρώπινων δικαιωμάτων).

3.2.2. Ειδικές παρατηρήσεις

3.2.2.1. Όσον αφορά τον ορισμό των τρομοκρατικών εγκλημάτων (τίτλος II, άρθρο 3), υπάρχει ο κίνδυνος καθορισμού υπερβολικά ευρέων ορισμών της τρομοκρατίας και των πράξεων που συνδέονται με αυτήν.

3.2.2.2. Για παράδειγμα, στο άρθρο 3 παράγραφος 2 στοιχείο δ) αναφέρεται ότι «η πρόκληση μαζικών καταστροφών σε [...] εγκαταστάσεις υποδομής, περιλαμβανομένων και των συστημάτων πληροφορικής», μπορεί να θεωρηθεί τρομοκρατική πράξη. Δεν είναι σαφές εάν μια ενέργεια ηλεκτρονικής πειρατείας, τύπου δικτυοπαραβίασης («hacking») μπορεί να θεωρηθεί ως τρομοκρατική πράξη. Υπάρχουν περιπτώσεις κατά τις οποίες αυτού του είδους οι ενέργειες έχουν ως στόχο την κοινοποίηση εγγράφων δημοσίου συμφέροντος, και ακόμη και εάν η απόκτηση και η δημοσιοποίηση τέτοιων εγγράφων συνιστά εγκληματική πράξη, εντούτοις, δεν εμπίπτει στον τυπικό ορισμό της τρομοκρατίας.

3.2.2.3. Στο άρθρο 3 παράγραφος 2 στοιχείο θ) αναφέρεται ότι «η απειλή τέλεσης μιας τρομοκρατικής πράξης» ισοδυναμεί με την τέλεση ενός τρομοκρατικού εγκλήματος. Το σημείο αυτό είναι εξαιρετικά προβληματικό, κυρίως δεδομένου του γεγονότος ότι δεν τηρείται η αρχή της αναλογικότητας. Η απειλή τέλεσης δεν μπορεί να εξομοιώνεται με την τέλεση, διότι μια δυνητική πράξη δεν ισοδυναμεί με μια τελεσθείσα πράξη. Η ΕΟΚΕ προτείνει τη διαγραφή του στοιχείου θ) της παραγράφου 2 του άρθρου 3 από την παρούσα πρόταση οδηγίας.

3.2.2.4. Όσον αφορά τη «Δημόσια πρόκληση για τέλεση τρομοκρατικού εγκλήματος» (τίτλος III, άρθρο 5), είναι ασαφής ο ορισμός του εγκλήματος. Δεδομένου ότι η ελευθερία του τύπου και της έκφρασης διασφαλίζονται, δεν είναι σαφές υπό ποιες προϋποθέσεις η δημοσιοποίηση μιας τρομοκρατικής επίθεσης παύει να συνιστά απλή κοινοποίηση μιας πληροφορίας και καθίσταται δημόσια πρόκληση. Ομοίως, με την ανάπτυξη των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, στα οποία κάθε χρήστης δημιουργεί περιεχόμενο, είναι πολύ δύσκολο να ανιχνευτεί και να προσδιοριστεί με ορθότητα τι συνιστά πληροφόρηση και τι πρόκληση.

3.2.2.5. Όσον αφορά την ποινικοποίηση των ταξιδιών στο εξωτερικό για τέλεση τρομοκρατικών πράξεων (τίτλος III, άρθρο 9), ο ορισμός της «τέλεσης τρομοκρατικών πράξεων» είναι εξαιρετικά ασαφής. Ενώ η κατάσταση είναι αρκετά σαφής στην περίπτωση που κάποιος οργανώνει μια τρομοκρατική επίθεση ή συμμετέχει σε δραστηριότητες εκπαίδευσης, ωστόσο, δεν είναι καθόλου σαφής όταν το άτομο συμμετέχει σε εξέγερση, σε ένοπλη επανάσταση ή σε εμφύλιο πόλεμο, όπως συμβαίνει στη Συρία ή στη Λιβύη. Η συμμετοχή σε έναν ουσιαστικά συμβατικό πόλεμο θεωρείται τρομοκρατική πράξη⁽⁴⁾; Ενδεχομένως να υπάρχουν επίσης περιπτώσεις Ευρωπαϊών μαχητών που πολεμούν στο πλευρό ομάδων ανταρτών που ταξινομούνται ως τρομοκρατικές ομάδες από τις εθνικές κυβερνήσεις των χωρών στο έδαφος των οποίων οι ομάδες αυτές δραστηριοποιούνται ή από τις κυβερνήσεις τρίτων χωρών.

3.2.2.6. Υπό αυτό το πρίσμα, είναι δύσκολο να προσδιοριστεί η τρομοκρατική «φύση» μιας ομάδας. Οι δυσκολίες αυτές τίθενται όχι μόνο σε επίπεδο ανάλυσης, αλλά και σε θεσμικό επίπεδο. Η ΕΕ εφαρμόζει το δικό της σύστημα καταχώρισης σε και διαγραφής από ειδικό κατάλογο τρομοκρατικών οργανώσεων, ιδίως εκείνων που συμπεριλαμβάνονται στον «αυτόνομο» κατάλογο που τηρείται ξεχωριστά από τον κατάλογο των Ηνωμένων Εθνών⁽⁵⁾. Η εθνική πρακτική και ο ορισμός μιας τρομοκρατικής οργάνωσης μπορεί να διαφέρουν από την αντίστοιχη ευρωπαϊκή πρακτική. Στην περίπτωση αυτή, ο συντονισμός μεταξύ των κρατών μελών και των θεσμικών οργάνων της ΕΕ, ιδίως όσων διαθέτουν αρμοδιότητα στον συγκεκριμένο τομέα (όπως π.χ. η Ευρωπόλ), είναι αναγκαία.

3.2.2.7. Όσον αφορά τα άρθρα 12-14, δεν είναι σαφές γιατί είναι απαραίτητο να διαχωριστεί η ποινικοποίηση των εν λόγω εγκλημάτων από την ισχύουσα ποινικοποίηση που εφαρμόζεται βάσει των ποινικών κωδίκων των κρατών μελών. Η τρομοκρατική πρόθεση αυτών των ποινικών αδικημάτων μπορεί να αναγνωριστεί ως επιβαρυντικός παράγοντας, ο οποίος, δυνάμει της αρχής της αναλογικότητας, μπορεί να τεκμηριώσει την επιβολή μιας αυστηρότερης ποινικής κύρωσης.

3.2.2.8. Όσον αφορά τη σχέση με τα τρομοκρατικά εγκλήματα (άρθρο 15), θέτει προβλήματα το γεγονός ότι «για να θεωρηθεί αξιόποιο ένα έγκλημα που αναφέρεται στο άρθρο 4 και στον τίτλο III, δεν είναι απαραίτητο να έχει πράγματι τελεστεί τρομοκρατικό έγκλημα». Πώς μπορεί να οριστεί η τρομοκρατική πρόθεση, δηλαδή κατά πόσο μια συγκεκριμένη πράξη αποτελεί μέρος μιας αλυσίδας ενεργειών που οδηγούν σε μια ουσιαστικά τελεσθείσα πράξη και όχι μια μεμονωμένη ενέργεια; Αυτή η διαφοροποίηση μπορεί να έχει αρνητικό αντίκτυπο στα θεμελιώδη δικαιώματα.

⁽⁴⁾ Μια ενδιαφέρουσα περίπτωση είναι αυτή των Ευρωπαϊών μαχητών που πολεμούν στη Συρία στο πλευρό Κούρδων πολιτοφυλάκων εναντίον του *Daesh* (Ισλαμικό Κράτος του Ιράκ και της Ανατολής — Νταέσ), μια οργάνωση η οποία βρίσκεται στο επίκεντρο της παγκόσμιας τρομοκρατίας θρησκευτικής έμπνευσης. Ένας Ολλανδός πολίτης, πρώην στρατιώτης των εθνικών ενόπλων δυνάμεων, ανακρίνεται από τις αρχές των Κάτω Χωρών με την κατηγορία της δολοφονίας μετά τη συμμετοχή του σε συγκρούσεις στη Συρία στο πλευρό των κουρδικών δυνάμεων YPG (*Kurdish People's Protection Units* — Μονάδες προστασίας του κουρδικού λαού). Μετά τη μεταφορά της υπό εξέταση οδηγίας στο δικαιο των Κάτω Χωρών, δεν είναι σαφές κατά πόσο το νομικό πλαίσιο για παρόμοιες πράξεις θα τροποποιηθεί.

⁽⁵⁾ *EU Terrorist Listing. An Overview about Listing and Delisting Procedures* (Ο κατάλογος των τρομοκρατών στην ΕΕ. Μια επισκόπηση των διαδικασιών καταχώρισης και διαγραφής από τον κατάλογο), Martin Wahlisch, Berghof Peace Support, 2010.

3.2.2.9. Η ΕΟΚΕ εκφράζει τις αμφιβολίες της σχετικά με την ορθότητα της πρότασης που περιέχεται στο άρθρο 17 σχετικά με τις «ποινές εις βάρος φυσικών προσώπων», με την οποία καλούνται τα κράτη μέλη να επιβάλλουν ποινικές κυρώσεις «που είναι δυνατόν να συνεπάγονται την έκδοση».

3.2.2.10. Η πρόταση προβλέπει περίοδο 12 μηνών για τη μεταφορά της οδηγίας στο εθνικό δίκαιο. Προκειμένου να επισπευσθεί η επιβολή της, η ΕΟΚΕ ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να μειώσουν όσο το δυνατόν περισσότερο αυτήν την περίοδο μεταφοράς.

Βρυξέλλες, 17 Μαρτίου 2016.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Γιώργος ΝΤΑΣΗΣ

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1406/2002, σχετικά με τη σύσταση ευρωπαϊκού οργανισμού για την ασφάλεια στη θάλασσα»

[COM(2015) 667 final — 2015/0313 (COD)]

(2016/C 177/10)

Εισηγητής: ο κ. Jan SIMONS

Στις 27 Ιανουαρίου 2016 το Συμβούλιο και στις 21 Ιανουαρίου 2016 το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, σύμφωνα με το άρθρο 100 παράγραφος 2 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αποφάσισαν να ζητήσουν τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα

«Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1406/2002, σχετικά με τη σύσταση ευρωπαϊκού οργανισμού για την ασφάλεια στη θάλασσα»

[COM(2015) 667 final — 2015/0313 (COD)].

Το ειδικευμένο τμήμα «Μεταφορές, ενέργεια, υποδομές, κοινωνία των πληροφοριών», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 4 Μαρτίου 2016.

Κατά την 515η σύνοδο ολομέλειας, της 16ης και 17ης Μαρτίου 2016 (συνεδρίαση της 16ης Μαρτίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 175 ψήφους υπέρ και 2 αποχές.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την πρόταση της Επιτροπής για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1406/2002 σχετικά με τη σύσταση ευρωπαϊκού οργανισμού για την ασφάλεια στη θάλασσα (EMSA), διότι εντάσσεται σε μια ευρύτερη προσέγγιση για την αποτελεσματικότερη επιτήρηση, σε σχέση με το παρελθόν, των εξωτερικών θαλάσσιων συνόρων.

1.2. Σύμφωνα με τα ψηφίσματα σχετικά με τη μαζική άφιξη προσφύγων του Σεπτεμβρίου και Δεκεμβρίου 2015, η ΕΟΚΕ επιθυμεί, ωστόσο, να υπογραμμίσει εκ νέου την ετοιμότητα που απαιτείται για την εφαρμογή των προτεινόμενων μέτρων. Δεν είναι ούτε εφικτό, ούτε αποδεκτό να συνεχίζουν να πληρώνουν βαρύ τίμημα σε ανθρώπινες ζωές οι διά θαλάσσης μετακινούμενοι πρόσφυγες, να εξακολουθεί η άφιξη παράτυπων μεταναστών και να λαμβάνουν τα κράτη μέλη μονομερή μέτρα όπως η θέσπιση μόνιμων ελέγχων στα σύνορα.

1.3. Η ΕΟΚΕ ζητά με εμμονή τη διαγραφή των λέξεων «και ακτοφυλακής» στον τίτλο και στο κείμενο των προτάσεων κανονισμών, έτσι ώστε να παραμείνουν μόνο οι όροι «ευρωπαϊκός οργανισμός συνοριοφυλακής». Ο οργανισμός συνοριοφυλακής αναλαμβάνει μόνο μία από τις αρμοδιότητες που περιλαμβάνει η επιτήρηση των ακτών ενώ ο EMSA πραγματοποιεί ήδη σημαντικό αριθμό αποστολών στον τομέα αυτό. Η μνεία του όρου «και ακτοφυλακής» στην ονομασία του οργανισμού συνοριοφυλακής θα οδηγήσει με βεβαιότητα σε περιττή σύγχυση και ενδέχεται μακροπρόθεσμα να οδηγήσει σε επικάλυψη δραστηριοτήτων.

1.4. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την επέκταση της αποστολής του EMSA, ενός οργανισμού ο οποίος, κατά τα τελευταία έτη, έχει συμβάλει πραγματικά στη βελτίωση της θαλάσσιας ασφάλειας, καθώς και στην πρόληψη και στην αντιμετώπιση της ρύπανσης που προκαλείται από πλοία. Εκφράζει, ωστόσο, έντονες αμφιβολίες ως προς την ικανότητά του να εκτελεί δεόντως τα καθήκοντά του, λαμβανομένων υπόψη των οικονομικών και ανθρώπινων πόρων που έχουν τεθεί στη διάθεσή του.

1.5. Είναι ανησυχητικό το γεγονός ότι είναι αδύνατο ή, τουλάχιστον, πολύ δύσκολο να ανιχνεύονται τα μικρά πλεούμενα από ξύλο ή καουτσούκ με δορυφορικές εικόνες. Η Επιτροπή θεωρεί ότι η χρήση τηλεκατευθυνόμενων αεροσκαφών (RPA, γνωστών και ως «drones») μπορεί να καλύψει το κενό αυτό. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την άποψη αυτή διότι η χρήση τους θα επιτρέψει μια ολοκληρωμένη παρατήρηση, χάρη στην οποία θα είναι δυνατόν να αποφευχθούν περαιτέρω απώλειες ανθρώπινων ζωών.

1.6. Η ΕΟΚΕ εκφράζει επίσης την ανησυχία της διότι ορισμένα κράτη μέλη θεωπίζουν μόνιμους συνοριακούς ελέγχους οι οποίοι, όπως προκύπτει από τις έρευνες που πραγματοποιήθηκαν στον εν λόγω τομέα, συνεπάγονται σημαντικές δαπάνες. Η δημιουργία ενός συστήματος αποτελεσματικής και οικονομικά λειτουργικής επιτήρησης των ακτών θα πρέπει, κατά τη γνώμη της ΕΟΚΕ, να οδηγήσει τα κράτη μέλη να μην καταφεύγουν σε μόνιμους ελέγχους και να δοθεί η δυνατότητα να αποκατασταθεί ο μηχανισμός Σένγκεν στην πρότερη πλήρη μορφή του.

1.7. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η ενισχυμένη συνεργασία και η ανταλλαγή πληροφοριών των τριών ενδιαφερόμενων οργανισμών της ΕΕ, τόσο μεταξύ τους όσο και με τις αρμόδιες εθνικές αρχές, θα συμβάλλουν στην καθιέρωση ενός λειτουργικού και αποτελεσματικού συστήματος θαλάσσιας επιτήρησης. Η ΕΟΚΕ εμμένει, ωστόσο, στην ταχεία λήψη αποφάσεων. Τα προβλήματα είναι εξαιρετικά επείγοντα και ο χρόνος αντίδρασης λιγοστός.

2. Εισαγωγή

2.1. Στις 15 Δεκεμβρίου 2015, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε την «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1406/2002, σχετικά με τη σύσταση ευρωπαϊκού οργανισμού για την ασφάλεια στη θάλασσα» [COM(2015) 667 final] και, στη συνέχεια, σύμφωνα με το άρθρο 100 παράγραφος 2 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο ζήτησαν από την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή να γνωμοδοτήσει σχετικά.

2.2. Η ΕΟΚΕ ανταποκρίθηκε πρόθυμα στο αίτημα αυτό, δεδομένου ότι θεωρεί την πρόταση για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1406/2002 σημαντικό βήμα για την ενίσχυση της ευρωπαϊκής συνεργασίας στον τομέα των οργανισμών στήριξης της παράκτιας επιτήρησης των συνόρων και για τη βελτίωση της συνεργασίας και του συντονισμού μεταξύ των σχετικών υπηρεσιών της ΕΕ, έτσι ώστε να επιτευχθούν αποτελέσματα συνέργειας και, επομένως, οι εν λόγω οργανισμοί να ασκούν τις δραστηριότητές τους με πιο οικονομικά αποτελεσματικό και λειτουργικό τρόπο. Με τον τρόπο αυτό, οι οργανισμοί της ΕΕ θα παρέχουν στις εθνικές αρχές οι οποίες είναι αρμόδιες να ασκούν τα καθήκοντα συνοριοφυλακής και ακτοφυλακής πληροφορίες καλής ποιότητας με ικανοποιητικό βαθμό κόστους και αποτελεσματικότητας.

2.3. Πρόκειται πλέον για επιτακτική ανάγκη δεδομένου ότι, σύμφωνα με τις πληροφορίες που παρέδωσε η Επιτροπή, υπάρχουν σήμερα στα κράτη μέλη περισσότερες από 300 πολιτικές και στρατιωτικές αρχές που εκτελούν καθήκοντα ακτοφυλακής σε τομείς όπως η ασφάλεια στη θάλασσα, ο έλεγχος των συνόρων, η αλιεία, τα τελωνεία, οι υπηρεσίες προστασίας περιβάλλοντος κ.λπ.

2.4. Κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους, οι εθνικές αρχές έχουν τη στήριξη ορισμένων οργανισμών της ΕΕ, όπως ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός για τη Διαχείριση της Επιχειρησιακής Συνεργασίας στα Εξωτερικά Σύνορα των Κρατών Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, (Frontex), ο ευρωπαϊκός οργανισμός για την ασφάλεια στη θάλασσα (EMSA) και η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Ελέγχου της Αλιείας (EFCA).

2.5. Η νομοθετική πρόταση αποτελεί μέρος ενός συνόλου μέτρων που προτείνονται από την Επιτροπή για την «ενίσχυση της προστασίας των εξωτερικών συνόρων της Ευρώπης» και την ευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα της θαλάσσιας επιτήρησης. Οι άλλες προτάσεις αφορούν τον κανονισμό για τη σύσταση ευρωπαϊκού οργανισμού συνοριοφυλακής και ακτοφυλακής και την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 768/2005 σχετικά με την ίδρυση Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Ελέγχου της Αλιείας, του ίδιου τύπου με την υπό εξέταση πρόταση.

2.6. Στην ανακοίνωση της Επιτροπής που συνοδεύει την πρόταση και φέρει τον τίτλο «Ευρωπαϊκή συνοριοφυλακή και ακτοφυλακή και αποτελεσματική διαχείριση των εξωτερικών συνόρων της Ευρώπης» [COM(2015) 673 final τελικό], αναφέρεται ότι η βάση των προτάσεων της Επιτροπής είναι ο εξαιρετικά μεγάλος αριθμός παράνομων συνοριακών διελεύσεων στα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ.

2.7. Σύμφωνα με την ανακοίνωση της Επιτροπής [COM(2015) 673 final, σημείο 1, υποσημείωση 1], περισσότερα από 1,5 εκατ. παράνομες διελεύσεις των εξωτερικών συνόρων της ΕΕ πραγματοποιήθηκαν μεταξύ Ιανουαρίου και Νοεμβρίου 2015, με αποτέλεσμα πρόσφυγες και μετανάστες να διασχίζουν μαζικά την ΕΕ, χωρίς να έχουν ταυτοποιηθεί ούτε καταχωριστεί.

2.8. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να τεθεί υπό πίεση η συμφωνία Σένγκεν. Εν τω μεταξύ, ορισμένα κράτη μέλη αποφάσισαν να επαναφέρουν προσωρινά τους ελέγχους στα εσωτερικά τους σύνορα, μια κατάσταση που δεν μπορεί, ωστόσο, να παραταθεί για μεγάλο χρονικό διάστημα.

2.9. Σε μια πολύ πρόσφατη μελέτη της οργάνωσης προβληματισμού «France Stratégie» τονίζεται ότι η διάλυση του Σένγκεν θα μπορούσε να επιφέρει οικονομική ζημία που ενδέχεται να φτάσει τα 100 δισεκατ. ευρώ. Οι συναλλαγές μεταξύ των 26 κρατών του χώρου Σένγκεν θα κατέγραφαν, μακροπρόθεσμα, μείωση κατά 10 έως 20 % και το ακαθάριστο εθνικό προϊόν, στις χώρες αυτές θα μειωνόταν κατά 0,8 %.

2.10. Η Επιτροπή, στο ευρωπαϊκό θεματολόγιο για τη μετανάστευση του Μαΐου 2015 [COM(2015) 240], διαπίστωσε ότι πρέπει να θεσπιστεί κοινή διαχείριση των εξωτερικών συνόρων, σύμφωνα με το άρθρο 77 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

2.11. Επιπλέον, ο κ. Jean-Claude Juncker, πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, στην ομιλία του για την κατάσταση της Ένωσης του Σεπτεμβρίου 2015, ανακοίνωσε σειρά προτάσεων που θα διατύπωνε η Επιτροπή πριν από το τέλος του έτους, με σκοπό τη δημιουργία ενός πλήρως λειτουργικού ευρωπαϊκού συστήματος συνοριοφυλακής και ακτοφυλακής. Η δημοσίευση έγινε στις 15 Δεκεμβρίου 2015 και η υπό εξέταση πρόταση αποτελεί μέρος αυτής της δέσμης.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1. Στο ψήφισμα σχετικά με την τρέχουσα κρίση των προσφύγων που υιοθετήθηκε στις 16 Σεπτεμβρίου 2015, η ΕΟΚΕ έχει ήδη τονίσει την ανάγκη να αναλάβει η Ευρώπη τις ευθύνες της για τη μαζική εισροή προσφύγων και να δράσει αμέσως και συλλογικά.

3.2. Στο ίδιο ψήφισμα, η ΕΟΚΕ εξέφρασε την ανησυχία ότι τίθενται σε κίνδυνο τόσο η συμφωνία Σένγκεν όσο και η ελεύθερη κυκλοφορία προσώπων και αγαθών. Επίσης, επανέλαβε την ανησυχία της για το ζήτημα αυτό, στο ψήφισμά της σχετικά με τους πρόσφυγες που υιοθετήθηκε στις 10 Δεκεμβρίου 2015, στο οποίο υπογραμμίζει ότι «είναι σημαντικό να διασφαλιστούν δεόντως τα εξωτερικά σύνορα των χωρών Σένγκεν. Ωστόσο, η επανοποθέτηση εσωτερικών περιφράξεων και η ανέγερση τειχών ουδόλως θα βοηθήσουν στη στενότερη προσέγγιση των πολιτών της ΕΕ ή στην ενίσχυση της ιθαγένειας της ΕΕ».

3.3. Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, είναι ζωτικής σημασίας να ληφθούν βραχυπρόθεσμα μέτρα για τη βελτίωση της συνεργασίας στον τομέα της επιτήρησης των συνόρων, συμπεριλαμβανομένων των ακτών. Κατά συνέπεια, συμφωνεί με την πρόταση της Επιτροπής για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1406/2002 σχετικά με τη σύσταση ευρωπαϊκού οργανισμού για την ασφάλεια στη θάλασσα, και, ιδίως, με την ιδέα (αν όχι με την πρόταση στην παρούσα της μορφή) να δημιουργηθεί, στη θέση του Frontex, ένας «ευρωπαϊκός οργανισμός συνοριοφυλακής και ακτοφυλακής», η οποία θα συνεργάζεται στενά με τον ευρωπαϊκό οργανισμό για την ασφάλεια στη θάλασσα (EMSA) και την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Ελέγχου της Αλιείας (EFCA).

3.4. Πράγματι, η ΕΟΚΕ δεν κατανοεί γιατί, στην πρόταση της Επιτροπής σχετικά με το «νέο» αυτό οργανισμό Frontex, γίνεται λόγος για «ακτοφυλακή», στο μέτρο που ο EMSA έχει ήδη αναπτύξει διάφορα μοναδικά πληροφοριακά συστήματα στο θαλάσσιο τομέα, έχει αποκτήσει σχετική πείρα και, στο μέλλον, με βάση τις ίδιες προτάσεις της Επιτροπής, θα αναλάβει νέα καθήκοντα στον εν λόγω τομέα.

3.5. Σύμφωνα με τους εμπειρογνώμονες, αυτό είναι στην πράξη το συμπέρασμα που μπορούμε να συναγάγουμε από τις δημοσιονομικές προτάσεις. Τα οικονομικά στοιχεία δείχνουν επομένως ότι ο EMSA θα χρησιμοποιήσει υπηρεσίες μη επανδρωμένων αεροσκαφών (RPA/drones), μέσω των οποίων θα μπορέσει να εμπλουτίσει τα συστήματά του με ένα επίπεδο συμπληρωματικών δεδομένων πέραν εκείνων που αφορούν απλώς την επιτήρηση των συνόρων.

3.6. Συνεπώς, η ΕΟΚΕ συνιστά να αποφεύγεται η χρήση του όρου «ακτοφυλακή», ώστε να αποφεύγονται οι παρανοήσεις. Επιπλέον, από την υφιστάμενη συνεργασία μεταξύ των τριών οργανισμών προκύπτει ήδη ότι η κατανομή των καθηκόντων είναι, στην πράξη, αποτελεσματική και λειτουργική.

3.7. Οι εθνικές αρχές που είναι αρμόδιες για την άσκηση της αποστολής της ακτοφυλακής θα πρέπει, και η ΕΟΚΕ εμμένει στο ζήτημα αυτό, να μπορέσουν να αποκομίσουν βραχυπρόθεσμα τα οφέλη αυτής της ενισχυμένης συνεργασίας μέσω της καλύτερης ανταλλαγής πληροφοριών και της επιχειρησιακής παρακολούθησης των εξωτερικών συνόρων της ΕΕ.

3.8. Η ΕΟΚΕ θεωρεί θετικό το γεγονός ότι ο EMSA διαδραματίζει ηγετικό ρόλο για να βελτιωθεί σημαντικά, χάρη στις υπηρεσίες RPA (μη επανδρωμένα αεροσκάφη/drones), η ικανότητα επιτήρησης των θαλάσσιων εξωτερικών συνόρων της ΕΕ. Η ανάπτυξη μη επανδρωμένων αεροσκαφών (drones) θα επιτρέψει όχι μόνο να καταστεί πιο λειτουργικός και αποτελεσματικός ο έλεγχος αλλά θα εξυπηρετήσει και άλλους στόχους.

3.9. Στα συμπεράσματα της γνωμοδότησής της για την τροποποίηση του κανονισμού σχετικά με τη σύσταση ευρωπαϊκού οργανισμού για την ασφάλεια στη θάλασσα⁽¹⁾, η ΕΟΚΕ έκρινε θετικά το ρόλο που διαδραματίζει ο EMSA στη βελτίωση της ασφάλειας στη θάλασσα στα κράτη μέλη. Ακόμη, ήδη από τότε, έκρινε ιδιαίτερα σημαντικό να διευρυνθούν η αποστολή και οι αρμοδιότητες του EMSA με υπεύθυνο τρόπο.

3.10. Για τη σωστή εκτέλεση των πρόσθετων καθηκόντων, είναι απολύτως απαραίτητο να διαθέτει ο EMSA επαρκείς ανθρώπινους και οικονομικούς πόρους. Ο προϋπολογισμός της ΕΕ προβλέπει ότι οι δημοσιονομικοί πόροι του οργανισμού αυξάνονται κάθε χρόνο κατά 22 εκατ. ευρώ μέχρι το έτος 2020 και ότι θα προσληφθούν 17 έκτακτοι υπάλληλοι. Η ΕΟΚΕ διερωτάται εάν αυτό είναι αρκετό. Αν και οι κύριοι ενδιαφερόμενοι, όπως ο EMSA, κρίνουν ότι είναι, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι ο οργανισμός δεν διαθέτει πλέον το απαραίτητο περιθώριο για την αντιμετώπιση των αναπόφευκτων καταστάσεων έκτακτης ανάγκης. Θεωρεί ότι θα ήταν σκόπιμο να προβλεφθεί δημοσιονομικό αποθεματικό.

3.11. Η ΕΟΚΕ ανησυχεί ιδιαίτερα διότι, με την τρέχουσα τεχνολογία, είναι δυσχερής η ανίχνευση προσφύγων που επιβαίνουν σε μικρά σκάφη από καουτσούκ ή ξύλο. Οι πληροφορίες μέσω δορυφόρου είναι διαθέσιμες μόνο για ορισμένο χρονικό διάστημα ανάλογα με την τροχιά του δορυφόρου γύρω από τη Γη. Σύμφωνα με την Επιτροπή, οι εν λόγω περιορισμοί μπορούν να αρθούν με τη χρήση υπηρεσιών RPA (μη επανδρωμένα αεροσκάφη/drones).

3.12. Δεδομένου του εύρους της εισροής προσφύγων, η ΕΟΚΕ θεωρεί πρωταρχικό, τόσο από ανθρωπιστική άποψη όσο και για τη διασφάλιση μιας πραγματικά αποτελεσματικής και λειτουργικής επιτήρησης των ακτών, να υπάρχει δυνατότητα παρακολούθησης όλων των μετακινήσεων στη θάλασσα, έτσι ώστε οι υπηρεσίες έκτακτης ανάγκης να μπορούν να παρεμβαίνουν έγκαιρα.

3.13. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ορθή την επιλογή του EMSA μεταξύ των τριών ευρωπαϊκών οργανισμών, προκειμένου να διαδραματίσει πρωταρχικό ρόλο στην οργάνωση των υπηρεσιών RPA (μη επανδρωμένα αεροσκάφη/drones).

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την ενίσχυση της συνεργασίας των οργανισμών της ΕΕ τόσο μεταξύ τους όσο και με τα εθνικά όργανα επιτήρησης των ακτών. Η βελτιωμένη αυτή συνεργασία πρέπει να καταλήξει σε έλεγχο των θαλάσσιων εξωτερικών συνόρων της ΕΕ με τον πιο αποδοτικό οικονομικά και τον πιο αποτελεσματικό τρόπο.

4.2. Λόγω του εύρους των ροών μεταναστών, είναι σημαντικό η ενίσχυση αυτή να υλοποιηθεί βραχυπρόθεσμα. Κατά την ΕΟΚΕ, είναι απαράδεκτο να καθυστερήσει, για οποιονδήποτε λόγο, η λήψη των απαραίτητων μέτρων για τον σκοπό αυτό. Αντιθέτως, εκτός από την υπό εξέταση πρόταση σχετικά με τον EMSA, πρέπει να υιοθετηθούν και να εφαρμοστούν χωρίς καθυστέρηση όλες οι προτάσεις που υπέβαλε η Επιτροπή, λαμβάνοντας, βεβαίως, υπόψη τις συστάσεις της ΕΟΚΕ.

4.3. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την επέκταση της αποστολής του EMSA διότι ο εν λόγω οργανισμός έχει αποδείξει κατά τα τελευταία έτη την ικανότητά του να διασφαλίζει υψηλό επίπεδο θαλάσσιας προστασίας και ασφάλειας και διαδραματίζει κείμενο ρόλο για την αντιμετώπιση της ρύπανσης που προκαλείται από τα πλοία.

4.4. Η επέκταση της αποστολής του EMSA πρέπει να οδηγήσει σε καλύτερη διάδοση των δεδομένων θαλάσσιας επιτήρησης σε πραγματικό χρόνο μεταξύ των τριών οργανισμών της ΕΕ και των εθνικών αρχών επιτήρησης των ακτών, σε χρήση υπηρεσιών RPA (μη επανδρωμένα αεροσκάφη/drones) για τον έλεγχο των θαλάσσιων εξωτερικών συνόρων της ΕΕ, σε διαθεσιμότητα των πληροφοριών που συλλέγονται μέσω δορυφόρων, σε επικοινωνιακές υπηρεσίες καλύτερης ποιότητας για τη στήριξη των κοινών επιχειρήσεων, σε σημαντικά αυξημένη προσοχή στην εκπαίδευση και κατάρτιση, καθώς και σε σημαντική αύξηση των επενδύσεων σε αυτούς τους τομείς.

4.5. Η ΕΟΚΕ διερωτάται για ποιον λόγο η Επιτροπή αφιερώνει μία παράγραφο στη διακοπή της παροχής δωρεάν υπηρεσιών του συστήματος αυτόματης αναγνώρισης μέσω δορυφόρου (δορυφορικά δεδομένα AIS) από τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Διαστήματος (ΕΟΔ) χωρίς να παραπέμπει, παράλληλα, στις δημοσιονομικές διατάξεις της πρότασής της που προβλέπουν τη διάθεση πόρων προς το σκοπό αυτό από το 2017, ενώ για το 2016 θα βρεθεί λύση μέσω του προγράμματος Copernicus. Η ΕΟΚΕ είναι πεπεισμένη ότι αυτό θα συμβεί όντως.

Βρυξέλλες, 16 Μαρτίου 2016.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Γιώργος ΝΤΑΣΗΣ

⁽¹⁾ ΕΕ C 107 της 6.4.2011, σ. 68.

ISSN 1977-0901 (ηλεκτρονική έκδοση)
ISSN 1725-2415 (έντυπη έκδοση)

Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης
2985 Λουξεμβούργο
ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ

EL